

59.372

GOMBOS ALBIN

MAGYAROK
A JÉGORSZÁGBAN

A GRÖNLANDI TITOK

Regényes történet négy részben

I.

A JÉGVILÁG REJTÉLYE

(Hájas Muki, mint a Balaton kapitánya)

II.

A LÁNGBAN ÁLLÓ ADRIÁN

(Hájas Muki, a legfiatalabb tengerészkapitány)

III.

BUJÓCSKA A TENGEREN

(Hájas Muki az ostromzáron keresztül)

IV.

MAGYAROK A JÉGORSZÁGBAN

(Hájas Muki az örök jég honában)

A GRÖNLANDI TITOK

IV. MAGYAROK A JÉGORSZÁGBAN

(HÁJAS MUKI
AZ ÖRÖK JÉG HONÁBAN.)

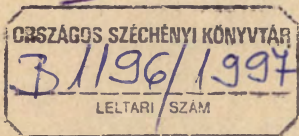

IRTA: GOMBOS ALBIN

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

59.372

I.

Kifelé az oroszlán torkából.

A hajó „szeme“, a delejtű, a legsötétebb éjszakában is lát. Azaz, hogy nem is a delejtű lát, hanem az, aki a delejtűt a kellő hozzáértéssel figyeli. A kis kapitány pompásan értette ezt a mesterséget, mert a „Herakles“-re nehezedő koromfekete sötétségben is oly biztos kézzel irányította a hajót, mintha csak nyári napsütésben hasította volna az Északi-tenger kék tükrét. Pedig sohasem járta a kis kapitány ezt a vizet, amely nem mondható ugyan veszedelmesnek, de barátságosnak sem, mert a Themse-öbölből félkörösen kihajló norfolki partok sok sziklát és homokpadot rejtegetnek a víz színe alatt. Ilyen esetben a delejtű mellé még pompás tengeri térkép is kell, amely szinte lépésről-lépésre feltűnteti a tengerfenék alakulását és minden irányban kijelöli a hajó útját. Magától értetődik, hogy a kis kapitánynak is volt ilyen pompás térképe, amelyről egy pillanatra sem vette le a szemét, legfeljebb akkor, amikor a közelében elhelyezett egyéb hajós-műszereknek is áldozott egy-egy röpke tekintetet.

Mert sok mindent számításba kellett vennie, hogy a „Herakles“-t a térképen megjelölt irányban tartsa. Különösen a sebességmérő mutatójára kellett vigyázkodnia. A megtett út hosszát negyedóránként átszámította a térkép méretéhez és a térképen aprócska tűkkel nyomban megjelölgette, hogy hol szeli a hullámokat a „Herakles“. Ha a térkép szerint itt vagy ott egy hajszálnyit jobbra vagy balra kellett fordulni, a delejtű állása alapján gondosan kiszámította, hogy a hajó kormányát hány centiméternyire kell az eddig követett iránytól erre vagy arra elfordítani. Öreg, járatos tengerészkapitányok ilyen helyzetben talán könnyebben is tudnak bodogulni, de a kis kapitánynak aránylag kevés tapasztalata volt s ennek következtében mindent úgy csinált, ahogy azt a könyvekből tanulta.

Tagadhatatlan, hogy a szegény fiúnak minden erejét, tudományát össze kellett szednie, hogy megállja a helyét. Órákhosszat még arra sem ért rá, hogy kiegyenesítse a derekát. Térképe és műszerei fölé hajolva úgy állt ott az éjszaka fojtogató sötét-ségében, mint valami megkövesült kérdőjel. Erősen leernyőzött villanylámpácskája, amelynek csak a szükséges dolgokat volt szabad megvilágítania, sejtelmes félhomályba burkolta meggörnyedt alakját, s még a közelében parancsra várakozó fedélzet-mesternek sem engedte láttatni az arcán lefutó

verejtékcsepeket s halántékain a pattanásig megfeszülő vérereket.

— Más serdülő fiú ilyenkor a legédesebb álmát alussza, ez pedig itt egy emberekkel megrakott hajót vezet a kísértetek óráiban s még hozzá idegen, veszedelmes és ellenséges vizeken! — gondolta magában a derék fedélzetmester s alig észrevehetően megcsóválta a fejét, őszinte elismerése és csodálata jeléül.

Igy teltek-multak a nehéz éjszaka órái. A Themse-öböl, „az oroszlán torka“, lassacskán messze elmaradozott a „Herakles“ mögött. A térképen szaporodó apró tűcskék pedig örvendetesen jelezték, hogy a barátságtalan norfolki partokból is jókora darabot „megevett“ már a „Herakles“.

Egyszerre csak úgy tetszett a fedélzetmesternek, mintha a keleti irányban ujjnyi vékony, vöröskésen hamvadó repedés keletkeznék az éjszaka feketéségében. Hol elmúlt, hol meg erősebben jelentkezett, mígnem egy hosszúrányúlt felhő alakjában végleg odaragadt a pirkadó látóhatár széléhez. Virradni kezdett s a vastag sötétség lassan, vontatottan, mintha láthatatlan kezeivel belekapaszzkodott volna a felhős égboltozatba, tovalebbszent a felkelő nappal ellenkező irányban. Nyomában metszően hideg szél szárnyalt, amely alaposan megborzongatta a fedélzetmester hátát, noha köpeny volt rajta. Ilyenkor annak rendje és módja szerint

topogni szokott a fedélzetmester, hogy kirázza a hátborzongató hideget magából. Most nem topogott. Szégyelt volna gyengének mutatkozni, látván, hogy a kis kapitány köpeny nélkül van és még könnyű öltözkéiben sem veszi tudomásul a hajnal hideg leheletét. Aztán minden további megfontolás nélkül nagy és merész tette határozta el magát a fedélzetmester. Gyorsan levetette a köpenyét, oda lépett a kis kapitányhoz és szó nélkül a hátára terítette a meleg jószágot.

A kis kapitánynak, aki csupa víz volt a megfeszítő munka izgalmaiban, igen jól eshetett a meleg takaró, de valójában észre sem vette, mert éppen akkor a sebességmérő adatait számította. Viszont a fedélzetmesternek meleg, piros rózsákat fakasztott a két orcáján az a boldog tudat, hogy a kis kapitányt megóvta a meghűléstől.

A keleti láthatáron megmutatkozó felhőcsík mellett hamarosan feltűnt a második, majd a harmadik világító felhőréteg is és mögöttük vörös vörösgőzben úszva megjelent a nap haragos, álmos képe. Megvirradt. A tenger végtelenségbe vesző tükre egészen kibontakozott az éjszaka feketeségéből s a szélről fölvert, űzött hullámok friss jókedvvel szaladtak a hajóval egy irányban.

Az erősen leernyőzött villanylámpácska a reggel világosságában minden fényét elvesztette. A térképbe szürkált tücskék után sem tudott már árnyéket vetni. A kis kapitány letette a ceruzáját, öklé-

vel megdörzsölte a szemét, lassan, nehezen kiegyenesedett, a két karját kitárta és akkorát ásított, hogy a fedélzetmester ijedten kapta hátra a fejét. Aztán még egyszer megdörzsölte a szemét és körülnézett. Keresett valamit a messzeségben, de nem találta. A tenyerét is a szeme fölé emelte, a távcsövét is segítségül hívta, de hasztalan volt minden, az a valami, amit keresett, nem jelentkezet.

— Úgy látszik —, mondotta kedvetlenül a fedélzetmesterhez fordulva — valahol hibát ejtettem, mert a számításom szerint innen szabadszemmel is látnunk kellene a norfolki partokat. Ha nem látjuk, akkor már annyira kint vagyunk a nyílt tengeren, hogy a saját jószántunkból már nem is fogjuk látni Anglia földjét. Ez azonban egyszersmind azt is jelenti, hogy nem tudom, hol járunk. Baj, baj.

— Bátorkodom tisztelettel megjegyezni, hogy ha a kis kapitányom számítása szerint erről a pontról látnunk kellene a norfolki partokat, akkor azok bizonyosan itt is vannak a reggeli párák burkában.

— Köszönöm a bizalmat, köszönöm, de...

Tovább nem folytathatta a kis kapitány, mert abban a pillanatban a felkelő nap korongja előtt megszakadt a felhőzet és a kiszabaduló fényözönben a láthatár nyugati peremére legott rárajzolódtak a norfolki partok ködös-borús árnyalatai.

— Vivat Hungaria! — sikoltott fel boldog elra

gadtatásában a kis kapitány, pedig nem valami sokat tudott latinul, mert a tengerészeti iskolában

— *Vivat Hungária!* — sikoltott fel örömében
a kis kapitány.

nem tanultak latint. Am az is igaz, hogy ezt a két latin szót minden magyar gyerek tudja.

— Éljen! Éljen — lelkesedett a fedélzetmester is.

— Vivat, vivat Hungaria! — ismételtette Muki, majd meg kirántotta a zsebéből a zsebkendőjét, nekidőlt a parancsnoki híd karfájának és hosszasan lobogtatta a fehér gyolcsot a norfolki partok felé.

— Kis kapitányom —, mondta a fedélzetmester, amikor Muki lelkesedése alábbhagyott, s a zsebkendőjét visszahelyezte a fészkébe — engedje meg, hogy kimondjam, ami a szívemet nyomja.

— Csak bátran, kedves Tom, bátran —, biztatta Muki.

— Azt szeretném mondani, hogy az éjszakai teljesítmény, nagy teljesítmény volt. Vaksötét éjszakában elhajóztunk olyan part mellett, amelyet sohasem láttunk. Ez a legöregebb tengeri farkasnak is becsületére válnék. Ne tessék haragudni, hogy ezt meg mertem mondani, de nagyon nyomta volna a szívemet, ha magamba fojtottam volna.

A kis kapitány válasz helyett erősen megszorította a fedélzetmester kezét s aztán halkán, ünnepies hangon megszólalt:

— Tom, ma végezzük együtt a reggeli imánkat. Együtt virrasztottuk át e nehéz éjszakát, együtt adjunk hálát a jó Istennek, aki gondot visel ránk szorongatásaink közepette.

Legott lerepültek a fejekről a sipkák s a szívből fakadó imádságos szók a lelkek szárnyán szálltak az egek Urának zsámolyához.

Oh, milyen szép, milyen igazi imádság volt ez! Milyen tisztán, ezüstösen csengett-bongott a kis kapitány szava, s milyen szelíden símult hozzá a Tom érces, letompított, dörmögő hangja. És kórus is volt hozzá: a kötélzet ezer szála között sipoló szél, a hullámok játszi csattogása, a hajógépek fojtott dohogása és a fedélzeten le- s felsétálgató űr egyhangú toppanásai.

— És most — mondotta a kis kapitány az ima végeztével — nézzen le a kis ebédlőbe, hogy mi van a vendégünkkel, mert én egészen megfeledkeztem róla.

— Parancsára, kapitányom! — harsogta Tom s azzal már ment is.

Muki is, Tom is azt hitte, hogy a vendég és mulattatói már régen a boldogok álmát alusszák. Annál inkább meglepte tehát Tomot az az eleven kép, amely a kis ebédlőben eléje tárult. A három jeles úr közül egyik sem aludt még. Azaz, hogy az igazság ellen egy szemernyivel se vétsünk, a londoni görög követség tanácsosa mindenáron aludni akart, de a másik kettő nem hagyta. Russwurm badarabbnál badarabb dolgokat mesélt, ezeresztendős adomákat mondott, öreg szójátékokat és talányokat elevenített fel, ugrált, táncolt, torzképeket csinált, bűvészkedett, Tohány Tamás pedig hahotázott és az állandóan elaludni készülő tanácsos urat rázogatta, miközben hol jobbról, hol balról a fülébe süvítette:

— Testvér, ezen nevetni illik! Nevess hát! De hangosabban, még hangosabban, mert ez a fakir, adta ilyen-olyan bécsi vérszopója szegény hazámnak, még meg talál sértődni. Nevess hát, testvér, neved!

És a tanácsos úr nevetett, mert nevetnie kellett. De milyen nevetés volt ez! Mint mikor a henteslegény alkalmasabb hely hiányában a foga közé veszi a kést. Annyi bizonyos, hogy ezt a sok nevetést holta napjáig meg fogja emlegetni az összekülvő úr, ha egyáltalán vissza tud emlékezni rá.

A szigorúan bekövetelt nevetést Tohány Tamás még koccingatással is súlyosbította.

— Most pedig igyunk egyet ennek a semmirevaló fakírnak az egészségére! — dörögte Tohány Tamás a kikényszerített nevetés után és hosszú orrát diadalmasan meghordozta a szoba áporodott pipafüstös levegőjében, mintha azt akarta volna mondani vele: „Ezt csináljátok utánam!”

Am ha nehéz volt ez a multság a görög úrnak, csaknem éppen olyan teherként súlyosodott az Russwurmra és Tohány Tamásra is. Ők is agyonra gyötrődtek már. A torkuk reszelőssé lett, a szemük kivörösödött s végtagjaik annyira elernyedtek, hogy minden pillanatban összerogyni készültek. De tartották magukat keményen. Erőt adott nekik az a tudat, hogy ők most mindnyájuk életéért és szabadságáért küzdenek. Pedig arra a nagy megfeszülésre nem is volt szükség. A kis kapitány

mindössze annyit kívánt, hogy a görög összeesküvő úr ne hagyja el a középső fedélzetet. Tohány Tamás azonban, akit minden dolgában lobbanékony természete hajtott, nem tudott mértéket tartani. Úgy gondolta, hogy ha egész éjjel ébren tartja, mulattatja, traktálja a tanácsos urat, az majd a víg éjszakára következő napot át fogja aludni és ilyképpen legalább is huszonnégyszáz óráig senkinek sem fog kellemetlenkedni.

Russwurm persze készségesen vállalkozott rá, hogy teljes erejével támogatja az ő „nábob“-ját. Támogatta is olyan odaadással, hogy Tohány Tamás elismerése jeléül minduntalan baráti karjai közé zárta, elérzékenyülve üvöltvén rá:

— Ilyen-olyan bécsije, te semmiházi fakír, ide a keblemre!

Szóval minden úgy ment, mint a karikacsapás. Az éjszakát szerencsésen átneveltették a görög úrral s vele együtt ők maguk is úgy elcsigázódtak, hogy jobban mozsárban sem törhették volna össze őket. Reggelre fordulván hát az idő, a kitünően teljesített kötelesség érzetével lefeküdhettek volna mindhárman. De Tohány Tamás nem akart tudomást venni arról, hogy megvirradt. Az ebédlő kerek szemű ablakaira leeresztette a függönyöcskéket és tovább szilajkodott, hahotázott és rázta a görög urat, hogy nevéssen. Russwurm azonban már alig-alig állt a lábán, amit végtelen alázatos-

sággal meg is mondott Tohány Tamásnak, azzal egészítvén ki, hogy a mókákból is kifogyott már.

— Ülj hát le és kezd elülről bolondságaidat, adta ilyen-olyan bécsi fakírja! — riadt rá Tohány Tamás.

És Russwurm leült, ismételtetni kezdte a bolondságait, Tohány Tamás pedig hahotázott és ráztarázta és nevettette a tanácsos urat, akinek a feje úgy lógott már, mint a koszorúba fűzött vöröshagyma. Tagadhatatlan, hogy formában is, színben is hasonlított rá

Körülbelül ebben az állapotban voltak a kis ebédlő vigadozói, amikor a fedélzetmester rájuk nyitotta az ajtót. A füstben, zajban s valószínűleg idegeik túlfeszítettsége következtében is egy ideig észre sem vették a váratlan látogatót. A fedélzetmester tehát néhány zavartalan perchez jutott, hogy kedve szerint kicsudálkozhatta magát Russwurm és Tohány Tamás hősies viselkedése fölött.

— Ah —, lebbent el a szó önkénytelenül az ajkáról — úgy látszik, hogy az éjszaka nemcsak mi végeztünk alapos munkát, hanem az urak is.

— Ki az? Mi az? — horkant fel Tohány Tamás, akinek a fülét megütötték a fedélzetmester suttogó szavai.

— Én vagyok, Tom, a fedélzetmester, jelentem tisztelettel! — felelte a fedélzetmester.

— Hahaha, te vagy az, Tomikám!? S mi jót hoz-

tál? — tudakolta rekedt kacagással Tohány Tamás, miközben rázta-rázta a tanácsos urat, hogy az is nevéssen.

— Szerencsésen megvirradtunk, — válaszolta a fedélzetmester.

— Hahaha, ugyan ki kíváncsi a felkelő napra!?

— kérdezte vészjósló hangon Tohány Tamás.

— Én nem, én nem! — tiltakozott gyorsan Russwurm.

— Talántán te, testvér? — recsegte a tanácsos úr fülébe.

A tanácsos úr annyira volt már, hogy nem értette a szót, beszélni sem volt képes, de nevetni még tudott. Tohány Tamás megelégedett ennyivel is és ellenmondást nem tűrő dölyfösséggel riadt rá a fedélzetmesterre:

— Hallodtad ezt, Tomikám? Azt parancsolom hát én, a kapitányod, aki vagyok, a saját személyemen kívül Akrotronisz Alexander, hogy ne háborgass bennünket a virradattal. Hanem ha mégis valami okosat akarsz cselekedni, hozz nekünk ide ágy-neműt, mert mi itt akarunk aludni, amikor az én nagytekintetű testvérem majd megúnja e semmiházi fakir silány mókáit. Igaz-e testvér?

A barátságos felszólítást persze kiadós rázás követte, mire a tanácsos úr még mindig kielégítő módon nevetett.

Tom meghajtotta magát, távozott s a helyzetről jelentést tett a kis kapitánynak.

— Most igazán fontosabb teendők várnak ránk, hogy sem ráérhetnénk bibelődni velük. A tanácsos úr ránk nézve már nem veszélyes, tehát igazán mindegy, hogy hol óhajtanak aludni. Vitessen hát nekik ágyneműt s egyúttal nekem is hozzon valami takarófélét, mert én meg itt akarok néhány órát pihenni. Fáradt is vagyok, meg aztán hamarosan szükségem lehet minden erőmre és éberségemre.

— Igen is, kapitányom! — válaszolta Tom és gyorsan elsietett.

A kis kapitány ismét ráborult a térképére, szorgosan számolgatott, majd fogta a távcsövét és beható vizsgálat alá vette a nordfolki partokat, amelyek hova-tovább mintha elmosódtak volna.

— Helyben vagyunk, — susogta maga elé boldog megelégedéssel, ami közönséges szárazföldi nyelven annyit jelentett, hogy a térképen pontosan megjelölhető a hely, ahol a „Herakles“ az Északi-tenger hullámos hátát szeldesi.

Aztán fel és alá sétálgatott a parancsnoki hídon, oda-odapillantván a sebességmérőre, az órára s a delejtűre. Közben pedig a fedélzetmester kényelmes karosszéket hozott fel, nagyszerű sarki-bundát, egy csésze teát kenyérrel és néhány szelet sonkával, sajttal. A kis kapitány csak úgy állva-járva egy-kettőre bekapta a szerény reggelit, megivott rá két pohár vizet, a harmadikkal megmosta a szemét s miután megköszönte a fedélzetmester figyelmességét, továbbsétálgatott. A fedélzetmester

pedig, mintha kővé meredt volna a fagyos északeleti szélben, katonás merevségben várakozott az újabb parancsra. Hangtalan csend volt. A kerekfejű óra ketyegése valósággal udvariatlan lármázásként hatott a Tom fülére. Nem is sajnált tőle egy pár megvető tekintetet a derék fedélzetmester.

A kis kapitány egyszerre csak nagyot dobantott a lábával a sebességmérő előtt, onnan a térképhez ugrott, újabb tűcskét szúrt a többi elé, majd az egyik szótölcséren a gépházba, a másikon pedig a kormányoshoz kiabált le néhány szót. És mindjárt rá érezni lehetett, hogy a hajó orra valamicskével keletebbre fordul, s a gépek, amelyek eddig teljes erő kifejtéssel dolgoztak, némileg meglassúdtak.

— Tom, forduljon hátra, — mondotta barátságosan a kis kapitány, mire a fődélzetmester szolgálatkészen egyet fordult a sarkán.

— Látja még a norfolki partokat?

— Nem.

— És távcsővel?

Tom a szeméhez illesztette a hosszú jószágot.

— Nos?

— Ha nem tudnám, hogy ott vannak, azt mondanám, hogy valami sötét felhősávot látok.

— Helyes, — bólintott fejével a kis kapitány. — Valóban úgy van, hogy most búcsúzkodunk a norfolki partoktól, talán jobban is, mint illenék. Kérem, Tom, vigyázzon jól a szavamra, mert amíg pihenek. ön fog helyettesíteni, tehát egyet-mást meg

kell tudnia. Mi most hivatalosan, azaz a hajó papírjai szerint Hullba megyünk. Persze eszünk ágában sincs, hogy tényleg odamenjünk. Először is nincs mit keresnünk Hullban, másodszor pedig éppen elég volt egyszer az oroszlán torkában horgonyozni. Viszont nem térhetünk el túságosan a hivatalos iránytól sem, mert ezzel gyanússá tehetjük magunkat a várható rendőrhajókkal szemben. Egy kis eltérést azonban a hivatalos iránytól, amint azt az imént tapasztalhatta, mégis megengedtem magunknak, mert ezzel egy fél napot nyerünk, ha estig megtarthatjuk. Éppen ezért a sötétség beállta előtt nem szabad elérnünk Hull magasságát. A hajógépeket már erre állítottam be. Önnek tehát, amíg én pihenek, az lesz a kötelessége, hogy a hajót a mostani irányban megtartsa. Egy hajszálnyi eltérés, a gépek erősebb vagy gyengébb munkája minden tervemet tönkre teheti. Jól megértette, amit mondtam?

— Igen is, kapitányom! — felelte büszke önérzettel a fedélzetmester, mert fölötte meghatotta, hogy a kis kapitány ennyire megtiszteli a bizalmával.

— Én — folytatta Muki — itt fogok maga mellett pihenni a székben. Bizonyos, hogy mély álomba merülök, mert nagyon fáradtnak érzem magamat. Hagyjon aludni akár estig is, ha nem lesz szüksége rám. Annál jobban megállom majd a helyemet éjszaka. Mert nagy éjszakánk lesz, Tom, nagy éjsza-

kánk! Azért hát napközben lehetőleg kevés embert foglalkoztasson, a többieket pedig küldje pihenni vagy aludni. Ha fölébredtem, ön is lefekhetik majd néhány órára.

— Tisztelettel jelentem, hogy én akár háromszor huszonnégy óráig is kibírom alvás nélkül. Néhányszor megpróbáltam.

— Elhiszem, kedves Tom, nagyon elhiszem, de egy-két órai alvás az acélból öntött embernek is javára válik. De mondja csak, kire bízta a dróttalan távírónk felvevőkészülékének megfigyelését?

— A másodgépészre és a helyettes fedélzetmesterre. A szolgálatot felváltva végzik.

— A mieink közül mások nem értenek e dologhoz?

— Legalább is annyira nem, hogy nehéz körülmények között teljesen megbízhatnánk a tudásukban. Sajnos, de így van.

— Ez baj, mert az éj folyamán erre a két emberre másutt lesz szükségünk. Vajjon a vendégeink közül nem foghatnánk be valakit kisegítőül?

— De igen, akár kettőt is. Ferke a katonaságnál tökéletesen megtanulta ezt a mesterséget, és többször láttam, hogy dr. Édes Józsiás úr is élénk érdeklődéssel forgolódott a felvevőkészülék körül.

— Köszönöm, ez igazán öröndetes hír. Azonnal munkába kell őket fogni. S ha a helyettes fedélzetmester úgy találja, hogy értékes erők, akkor ők

pihenőbe mehetnek. Nappali munkára felkérheti Keszeg Andrást és Csonka Gergő bátyánkat is, hogy a mieinket ezzel is tehermentesítse.

— Igenis, kapitányom.

Még valamit akart mondani a kis kapitány, de gondolkozás közben a tekintete lesiklott a fedélzetre s a szeme éppen a másod-gépészen akadt meg, amint az egyik véka szűk nyílásán kifelé türemkedett.

— Halló, Gud, mi újság lent a felvevő állomáson? — kiáltott le a kis kapitány.

A fürgelábú Gúd azonnal felszaladt a parancsnoki hídra és tisztelettel jelentette:

— Éppen most váltott fel a helyettes fedélzetmester. Amíg én teljesítettem a szolgálatot, figyelemre méltó dolgot nem tapasztaltam. Csak néhány titkos jeladást fogtam fel, amelyek az én ítéletem szerint angol hadihajóktól származnak. Ezeket persze szinte lehetetlen megfejteni, de az egyformaságukból arra következtethetek, hogy a hivatalos őrszolgálat körébe tartoznak.

— Én is azt gondolom, hogy a megállapítása helytálló. Egyébként a fedélzetmester közölni fogja önnek a mai napra szóló utasításomat, — mondotta a kis kapitány s intett a kezével, hogy eltávozzanak.

Amilyen gyorsan jött, ugyanúgy el is tűnt a vaskosfejű gépmester. A kis kapitány pedig fogta a távcsövet, lassan körülhordozta a láthatár ködös-

borús peremén, aztán belebújt a meleg sarki-bundába, elhelyezkedett a karosszékben s elhaló hangon nyögte:

— Jó éjszakát, Tom.

— Jó nyugvást, kapitányom, — válaszolt Tom.

De ezt a választ a kis kapitány már nem hallotta. Ahogy leült, abban a pillanatban el is aludt. A fedélzetmester atyai szeretettel eligazította a fejét a bunda felhajtott gallérjában, a sapkáját egy kissé a szemére húzta s a lábait gondosan betakargatta. Szükség is volt rá, mert a csípős észak-északkeleti szél mind kellemetlenebbé vált. A füstszerűen gomolygó, tépett piszkosszürke felhők mögül a nap csak egy-egy pislantásra tudott előtörni s aztán újból elmerült a kavargó párák tengerében, meleget nem sugárzó, halvány fényfolttal jelezvén, hogy égi útján hol s merre jár. A nyirkosságot lehelő levegő harmatos szemerkékben rakódott le a kis kapitány szőrös-bőrös bundájára, a fedélzeten foglalatokoskodókat pedig rákényszerítette, hogy időnként össze-összedörzsöljék a tenyerüket s a markukba huhogjanak.

Egyedül csak Tom, a fedélzetmester, nem érezte az idő borzongató mivoltát, noha ő az egész éjszakát állva-szaladgálva virrasztotta át a kis kapitány mellett. De most ő volt a „Herakles“ teljhatalmú parancsnoka! Ez minden bundánál jobban melegítette a derék fiút, aki a tengeren kívül el sem tudta képzelni az életet. Bárkinek is gyönyörűsége telt

volna benne, amikor méltóságteljes egyszerűséggel kiosztotta a parancsait a kis kapitány meghagyása szerint és udvarias felkéréssel munkába állította a komákat, Ferkét és Édes Józsiás urat.

A „Herakles“ pedig azonközben ment-mendegélt a megszabott irányban. És gyorsan teltek-múltak az órák, mint az egymást űző gondolatok. A reggelre hamarosan ráköszöntött a délelőtt, a dél-előttre a dél, s ha olykor-olykor előbukkant a nap, a síkos fedélzeten már ismét növekedni kezdett az árnyék. És a kis kapitány még mindig édesdeden aludt a meleg sarkibundában. És aludtak a kis ebédlő kacagós emberei is: Tohány Tamás, Russwurm és a tanácsos úr.

II.

Amikor az ember pillanatokkal méri az időt.

A délutánnak a végefelé járt már az idő, amikor a fedélzetmester, aki szinte állandóan szeménél tartotta a távcsövet, egy nagyobbfajta őrnaszádot vagy torpedónaszádot pillantott meg, amely keletnyugati irányban mozgott s úgy látszott, hogy keresztezni fogja a „Herakles“ útját, mielőtt még számbavehető közelségbe jutnának egymáshoz. Tom nem tulajdonított nagy fontosságot a dolognak, mert reggel óta már sok hajóval találkoztak, köztük hadihajókkal is, és azok ügyet sem vetettek a

„Herakles“-re. A torpedó-naszád azonban csakhamar irányt változtatott s az ébren vigyázkodó fedélzetmester nem kis csodálkozására egyenesen

A hosszú alvás után felfrissülve ugrott ki a bundából.

feléjük tartott. Tom még mindig nem akarta a kis kapitányt zavarni, mert abban reménykedett, hogy a torpedónaszád nem fogja feltartóztatni őket. Csa-

lódott. Amikor megfelelő közelségbe jutottak egymáshoz, a torpedónaszád zászlójelekkel megállást parancsolt a „Herakles“-nek.

A fedélzetmester tüstént felébresztette a kis kapitányt s néhány röpke szóval megmagyarázta neki a helyzetet.

Muki, aki a hosszú alvás után teljesen felfrissülve ugrott ki a bundából, tüstént megállíttatta a gépeket s ezzel egyidejűleg az időt s a sebességmérő állását gyorsan feljegyezte, hogy a hajó helyzetének kiszámításánál ez a veszteglés később bajt ne okozzon.

A torpedónaszád csaknem egészen odasimult a „Herakles“ oldalához és fiatal, de magas rangot viselő parancsnoka a ledobott kötélhágcsón villámgyorsan felkúszott a „Herakles“-re, amelyet szövetséges vagy legalább is barátságos hajónak tartott a zászlója után. A parancsnokot még két fegyveres matróz követte.

A kis kapitány ügyesen megfelelt a parancsnok minden kérdésére. Bemutatta a hajó papírjait, felsorakoztatta a személyzetet, az utasokat s megmagyarázta, hogy a kapitányuk az éjjel ünnepet ült a londoni görög nagykövetség első tanácsosával s ebből kifolyólag még mindig alusznak.

A torpedónaszád parancsnoka, mint ahogy az ilyen finom emberhez illett, udvariasan meghajtott a magát s aztán szinte mentegetődzve mondotta:

— Köszönöm a felvilágosítást s a magam részé-

ről meg is volnék elégedve mindennel, de szigorú parancsra kell eljárnom s ezért személy szerint igazolnom kell mindenkit, valaminthogy a hajót is pontosan át kell kutatnom.

És úgy is cselekedett. Lement a hajó fenekéig s minden zugba bepillantott. Alaposan szemügyre vette azt az ágyút is, amelyet még a Gibraltári-ki-kötőben szereltek fel a „Herakles“-re. Azután személy szerint igazoltatta az embereket s végül a kis-ebédlő alvóit is felriasztotta édes álmukból.

Tagadhatatlan, hogy a kis kapitány szíve a szokottnál hevesebben dobogott, amikor a fedélzetmester életre ráncigálta az alvókat. Semmiképen sem tudott megszabadulni attól a rémes gondolat-tól, hogy a tanácsos úr bajba keverheti őket

— Csak nyugalom, nyugalom, hiszen a tanácsos úrral, mióta a hajón van, barátságtalan dolog nem történt, — mormogta maga elé a kis kapitány hangtalan szavakkal, hogy lecsillapítsa hevesen lüktető szívét.

Az óvatos fedélzetmester először Tohány Tamást ébresztette fel, Russwurmot és a tanácsos urat pedig csak akkor, amikor Tohány Tamás már tisztán látta a dolgokat. Ilyképen Tohány Tamás kezébe került az alvók ügyének elintézése.

A medveölő székelly ékes görög szóval oly alaposan megmagyarázta a helyzetet a fölriasztott és folytonosan ásító tanácsosnak, hogy az — bámész arckifejezése után ítélve — egy mukkot sem értett

meg az egészből, ellenben nevetni még most is nagy-szerűen nevetett. Végtére is Tohány Tamás meg-únta a dolgot, belenyult a tanácsos úr zsebébe, onnan taláломra kihúzott egy csomó papirost és átnyújtotta a torpedónaszád parancsnokának, aki fürge szemekkel átfutotta az iratokat s mindjárt vissza is adta.

— Köszönöm, uraim, — mondotta könnyedén biccentve a fejével — az igazolás szabályszerűen megtörtént minden vonalon. Némi hiányosság akad ugyan, de arra nem fektetek súlyt. A tanácsos urat ugyanis elindulás előtt be kellett volna vezetni a hajó lajstromába és ezt a tényt a kikötő parancsnokságánál be kellett volna jelenteni.

— Bocsánat a mulasztásért, — válaszolta a kis kapitány — de a tanácsos úr közvetlen az elindulás előtt szegődött hozzánk vendégül s ezért nem volt már idő rá, hogy a külső formaságoknak eleget tegyünk.

— Még egy megjegyzést, — vette fel újra a szót a parancsnok. — Önök a hajó írásai szerint Hullba igyekeznek, de ettől az iránytól meglehetősen eltértek keletre. Honnan van ez?

— Először járunk ezeken a vizeken, — felelte kitérően a kis kapitány. Ez igaz is volt, de alapjában véve az eltérésnek nem ez volt a valódi oka. A torpedónaszád parancsnoka azonban megelégedett a válasszal. Udvariisan köszönt, engedelmet kért ismételtén is az alkalmatlankodásért és ment. Ter-

mészetesen a „Herakles“ gépei is azonnal működni kezdtek, s néhány perc múlva már tetemes távolság választotta el egymástól a két hajót. A kis kapitány egy kissé nyugatabbra irányította a „Herakles“ orrát, de csak pontosan annyi ideig, amíg a torpedónaszád el nem tűnt a szemük elől. Aztán ismét visszatért a hajó előbbi útjára.

Tohány Tamásnak és Russwurnnak a kellemetlen felriasztás után nem volt kedvük tovább aludni. Ott hagyták hát a másik oldalára forduló tanácsos urat a kis ebédlőben, jómaguk pedig felcihelődtek a fedélzetre.

Közben a kis kapitány már kimosakodott, átöltözködött, megebédelt s miután a fedélzetmestert aludni küldötte, megszokott helyét ismét elfoglalta a parancsnoki hídon. Friss volt, vidor volt, rózsás a két arca, ragyogó a szeme, mosolygós az ajka s boldogsággal tele a szíve, hogy ily pompásan megy minden. Szerette volna a tenger végtelenségébe belekiáltani: „Bátraké a szerencse! Isten nem hagyja el a benne bízókat!“

Ilyen győzedelmes hangulatban volt a kis kapitány, amikor Tohány Tamás összegyűrt alakja felbukkant a középső véka nyílásában.

— Kedves egészségére az éjszakai nyugalmat!
— kiáltott rá a kis kapitány.

— Köszönöm, — válaszolta Tohány Tamás, álmos szemeit a parancsnoki híd felé meregetve — köszönöm szíves érdeklődését.

— Kérem, én köszönöm, hogy a tanácsos urat olyan tapintatosan kezelte. Bizony, nagyon rosszra fordulhatott volna a sorsunk, ha a tanácsos úr tisztán látja a helyzetet.

— Tehát meg van velem elégedve? — kérdezte nem minden dölyfösség nélkül Tohány Tamás.

— Mondom, hogy igen nagy hálára kötelezett bennünket.

— Akkor hát ön is tehetne nekem valami szívességet, — mondotta Tohány a hangját lejjebb eresztve s az orrával erősen tapogatózva a párás levegőben.

— Parancsoljon velem, rendelkezésére állok! — válaszolta a kis kapitány őszinte szolgálatkészséggel.

— Akkor hát adjon valamit a tengeri betegség ellen, mert már ismét olyan bolondul kezd mozgolódni ez a pocsolya, hogy duplán látom a világot, pedig hát szimplán is éppen elegendő. Például ezt a szedett-vedett bécsi vérszopót is kétfejűnek látom.

— Énn iss visszájjáról láttokk mindentt! — bölongatott Russwurm is, aki csak félig bujt ki a vékából.

— S ez a rossz érzés már lent is elfogta önöket? — tudakolta a kis kapitány.

— Nem, csak most csapott le rám, — felelte mindkettőjük helyett Tohány Tamás.

— Akkor hát menjenek szépen vissza a kis ebédlőbe, amely éppen a hajó keresztengelyének a közepén fekszik, ahol tehát a hajó hánykolódása a leg-

kevésbbé érezhető. Aztán feküdjének le vagy szórakozzanak, tengeri betegségről azonban se ne beszéljenek, se ne elmélkedjenek.

Tohány Tamásnak már oly erősen lógott a feje, hogy semmi erőt sem érzett magában a további eszmecseréhez. Szó nélkül megfordult s oly nagy buzgalommal igyekezett lejutni a kis ebédlőbe, hogy majdnem lezuhant a véka meredek lépcsőzetén. Szerencséjére ott szorongott már előtte Russwurm, aki boldogan felfogta a guruló nábobot.

A kis kapitány szánakozó érzéssel nézett utánuk. Ám akkor sem segíthetett volna rajtuk, ha történetesen egyéb gondja-baja nem is lett volna. De volt! Még pedig igen nagy: rohamosan közeledtek a szökés percei. Alig két óra múlva Hull magasságába ér a „Herakles“ és akkor aztán az éj leple alatt menekülni kell az angol partok közeléből, menekülni az Északi-tengerből és rohanni fel északra, a sarki vizekre, ahová Róbert kapitányt a szerződése is parancsolta. A derék fiú rózsás arca még rózsásabbra pirult, amikor arra gondolt, hogy mily közel van már a célhoz, amelyet maga elé tűzött. Hitte minden kétségeskedés nélkül, hogy miután az orosz-lán torkából baj nélkül kivergődtek, komolyabb veszedelem már nem érheti őket. Rajta valóban bebizonyosodott, hogy az erős hit törhetetlen bátorsággal telíti meg a lelkeket.

Az idő is kedvezni igyekezett a kis kapitány rész tervének. A felhők megsűrűsödtek, a szél na-

gyobb erőre kapott s az apró szemecskékben szitáló eső oly borússá tette az eget, hogy a látóhatár a torpedónaszád látogatása óta felényire szűkült. Szóval minden jel azt mutatta, hogy az éjszaka sötétnek, háborgósnak ígérkezik, azaz olyannak, amelyet a kis kapitány kívánt.

Annyira elmerült a kis kapitány a menekülés részleteinek elgondolásában, hogy észre sem vette, amikor Ferke kiugrott az egyik vékából s a lépcsőket hármásával átszökelve, rohant fel a parancsnoki hídra.

— Tessék, -- lihegte Ferke, egy cédulácskát nyujtva át — ezt a dróttalan hírt éppen most fogtuk fel!

A kis kapitány megdöbbenve vette át a cédulát és ijedt álmélkodással olvasta: „A *Herakles*-t, amely papírai szerint Londonból Hull-ba indult, mint veszedelmes kémhajót el kell fogni és szigorú elővigyázattal visszakísérni a Themse-öbölbe. Ismertető...”

A drótnélküli távirat nem volt teljes, de a legfontosabbat így is ki lehetett belőle olvasni. Azóta, hogy elhagyták Londont, valamiképen kipattant a titkuk. Hogy hogyan és miképen történhetett, ez a kérdés rájuk nézve igazán közömbös volt. A lényeges az, hogy most már üldözik a „*Herakles*”-t és angol hajó előtt többé nem alakoskodhatnak.

— Milyen szerencse, hogy ez a torpedónaszád

még nem tudta ezt a hírt, — mondotta a kis kapitány mélyen eltűnődve.

— De most már bizonyosan tudja! — felelte Ferke kurtán s csaknem darabosan.

A kis kapitány összeresztette. Az álmodozó tétováság egyszeriben kirepült a fejéből s a tekintete mereven rátapadt a káplár úrra, aki vitézségével aranyérmet szerzett magának az Isonzo mellett.

A káplár úr arca hideg volt, komor volt és a szájából is hiányzott az örökös pipa. A kis kapitány le tudta olvasni róla, amit a káplár nem tartott illendőnek élőszóval kimondani: „Gyorsan kell határozni és cselekedni!”

A következő pillanatban a kis kapitány jobblába valóságos táncot járt a hajó különböző üregeibe szolgáló csengők és sípok rézfejű tapogatóin. S miközben a szerte pihenő, álmukból felvert emberek jórészt ingben s hajadonfővel a födélzetre rohantak, a gépek dohogása már megkétszereződött. A fedélzetmester lélegzetfojtva vette át a parancsokat s orkánszerű üvöltéssel továbbította és legott kibomlottak a régóta nem használt vitorlák és csatogtak-pattogtak a szél szárnyán.

A vitorlák s a gépek így összefogva oly erővel hajtották előre a pompásan épített hajót, hogy közepes fajtájú hadihajóval bátran versenyre kelhetett. Fölemelkedő orrával akkora völgyet vágott a tenger hátába, hogy a tajtja szinte egy szintbe került a két oldalánál elrohanó áradattal s valósággal

életveszélyes volt a járás az előlről hátrafelé lejtő-sződő síkos fedélzeten.

— Tom, — kiáltotta harsányan a kis kapitány, amikor a hajtóerők munkábaállítása bevégeződött — Tom, a tengerbe a görög zászlóval és mindenünnen le kell kaparni vagy átfesteni a „Herakles“ felírást! Az emberek is felváltva öltözködjének át! Minden görög ruhával be a raktárba!

A hajó örületes rohanása, a nagy kavarodás, amely a csendet egyik pillanatról a másikra felváltotta, még Csallang tanár urat s betegét sem hagyta érintetlenül. Abbahagyták a mikroszkópizálást és csodálkozó szemekkel kiálltak az üvegfalú szalon ajtajába, hogy lássák a nagy világfelfordulást. Abban az irányban azonban egyikőjük sem érdeklődött, hogy mindennek mi az oka. Legalább is nem mutatták. Csak azt az egyet nem tudta megtagadni Róbert kapitány, hogy ne legeltesse szemét az ő kedves fián, Mukin, a kis kapitányon, aki annyi biztonsággal állt ott a parancsnoki hídon, mint a kőszirt a viharzó óceán ölén. Végtelen boldogság, büszkeség töltötte el a keblét s amikor egy pillanatra összetalálkozott a szemük, lassan, fáradtan felemelte a jobbját és szeretetteljesen üdvözlét intett a kedves fiúnak.

A kis kapitány vigyázz-ba vágta magát, mire Róbert kapitány Csallang tanár úrra támaszkodva, visszavonult a szalonba.

Ferke, aki még mindig ott állott a parancsnoki

hídon, nagy meglepéssel vette tudomásul a kis kapitány intézkedéseit. Komor arca kiderült s óva-

*A sietve kibontott vitorlák szilajul szárnyaltak
a szél hátán.*

tos lassúsággal a pipáját is előhúzta, hogy azzal se vesztesse az időt, ha a rágyújtás pillanata elkövetkezik.

— Köszönöm, hogy itt maradt, — fordult feléje a kis kapitány, legsürgősebb dolgai végeztével. — Valami ügyben ugyanis nagy súlyt fektetek az ön véleményére. A teljes sötétség beálltaig körülbelül még két óránk van. Ez idő alatt számítanunk kell rá, hogy okvetlenül találkozunk néhány angol hajóval, mert aránylag még közel vagyunk az angol partokhoz. Azt kérdezem tehát öntől, hogy mit tegyünk, ha a hajónk gyorsasága nem mutatkozik majd elegendőnek az ellenséggel szemben?

— Az attól függ, — felelte Ferke minden gondolkodás nélkül — hogy milyen erős ellenféllel kerülünk össze. Jelentősebb hadihajóval szemben szó sem lehet arról, hogy csak valamit is merjünk megkísérelni. Nekem azonban eddigi megfigyeléseim alapján az a meggyőződése, hogy a parti őrszolgálatot harmad- és negyedrangú és még ráadásul öreg hadihajók végzik. Eddig legalább csak ilyeneket láttam. Az a torpedónaszád is, amelyik megállított bennünket, igen öreg jószág volt. Valószínűleg az ágyúi is öregek voltak. Szóval az ilyenekkel szemben bízhatunk a hajónk gyorsaságában. De láttam néhány gyorsjárásút is. Ezek polgári hajókból átalakított kis-cirkálók voltak és majdnem egészen vértezetlenek. Az ilyenek elől nehezen szökhetünk meg.

— Tehát?! — kérdezte a kis kapitány nagy szemeket csinálva.

— Éppen ezért bátorkodtam a dróttalan távirat

átnyújtása után itt maradni. Gondoltam, Édes Józsiás úr most már egymagában is elüldögélhet a felvevőkészülék mellett, én pedig hasznosabb szolgálatot teljesíthetek az ágyúnk mellett, amely szerencsénkre itt maradt teljesen felszerelve s amelyet igen megbízhatónak találok, ha régebbi gyártmányú is.

— Hát mit kezdjünk mi ezzel az egy ágyúval, ha talán megbízható is?! — kérdezte megdöbbenve a kis kapitány.

— Az tisztára a körülményektől függ, — válaszolta végtelen nyugalommal Ferke.

— Elfogadom az álláspontját. Valóban olyan a mi helyzetünk, hogy semmiféle eshetőséget sem szabad figyelmen kívül hagynunk. Az ágyúnkat tehát önre bízom. Legyen készen rá, hogy nem riadunk vissza a használatától, ha szabadulásunknak egyéb reménye már nem marad, — mondotta határozottan, keményen a kis kapitány és megszorította a Ferke kezét.

Ferke minden további szó nélkül elhagyta a parancsnoki hidat s nyomban gondjaiba vette az ágyút. Csonka Gergő, aki valamikor tűzmester volt, nagy buzgalommal segédkezett neki. Hogy az ágyút kiszolgáló személyzet teljes legyen, a fedélzetmester odarendelte még Tökk Frigyeset is, mert hasznavehető emberei közül senkit sem nélkülözhetett.

Tökk Frigyes dölyfös büszkeséggel fogadta a kitüntető megbízást, belsejében azonban úgy reme-

gett, mint a nyárfalevél s rettenettel nézegette az ágyú közelében elhelyezett lövedéket.

Szóval senki sem maradt dologtalanul a „névtelen“ hajó fedélzetén. A nagy felkészülődés mindenkit igénybe vett, még a tiszteletbeli hajóinast is, a kis Cselebit, mint vöröskeresztes ápolót, mert az ebédlőben kitört a tengeri betegség. A kacagást kínos nyögés váltotta fel, de az aztán igazán őszinte volt mind a három úr részéről és semmiféle biztatásra sem volt szükség.

Közben szilajul száguldott a „névtelen“ hajó a haragoskodó tenger hátán és percről-percre komorabbá vált az idő. Alkonyodni kezdett. A kis kapitány az óráját a kezében tartva számlálgatta a pillanatokat s arcán a derű abban az arányban bontakozott ki, ahogyan az óra nagymutatója előre szaladt. Mert hiszen már csak egy félkörnyi utat kellett megtenni a nagymutatónak, hogy rájuk terítse védő köpenyegét az est.

Am alighogy megkezdte az utolsó félkört a nagymutató, északnyugati irányban egy kis cirkáló bukkant ki a ködös, párás homályból. Úgy látszott, hogy a kis cirkálóról valamicskével hamarabb észrevették a „névtelen“ hajót, mert hirtelen irányt változtatott, hogy a „névtelen“-nek eléje vág hasson vagy legalább is keresztezhesse az útját.

A kis kapitány egy-kettőre megállapította, hogy a cirkáló gyorsaságban vetekedik velük, tehát megfutni előle nem lehet, sőt hamarosan ágyúlövésnyi

közelségbe férkőzik hozzájuk, ha késedelem nélkül a belga partok felé nem fordulnak. Ez pedig annyit jelentett, hogy vissza az oroszlán torkába.

Éppenséggel nem csodálható, hogy a kis kapitány egykönnyen nem tudta magát rászánni a visszafordulásra. Töprengett, hogy mit csináljon. Az a csöppnyi idő, amelyet így kihasználatlanul hagyott, bőven elegendő volt a cirkálónak terve keresztülvitelére. Egy vonalba jutott a „névtelen“-nel. Tehát bármerre fordul is a kis kapitány, az ellenség ágyúszavát most már ki nem kerülheti.

— Fussunk hát párhuzamosan és lássuk, hogy kinek fogy el hamarabb a lélegzete! — kiáltotta szinte gyermekes haraggal és minden további fontolgatás nélkül.

Aztán megparancsolta, hogy a gépeket pukkasztásig fűtsék, a vitorlákat pedig teljes erővel állítsák be minden tekintet nélkül a hajó ellenálló képességére.

Veszedeelmes elhatározás volt ez, mert a szél már viharszárnyakra kapott s a túldagadt vitorlák a főárbocot annyira előre húzták, hogy minden pillanatban derékba roppanhatott.

Ennek láttára még az öreg Andersen bácsi is megcsóválta a fejét.

— Nos, Andersen bácsi, talán nem bízik benne?! — harsogta a szócsövön keresztül a kis kapitány, mert a hullámok csapkodása s a vitorlákkal táncoló

szél olyan zajt csaptak már, hogy a rendes beszédet nem lehetett megérteni.

Az öreg tengerész válasz helyett a jobbjaival az ég felé mutatott, ami annyit jelentett, hogy ez a vakmerő erőfeszítés az istenkísértéssel határos.

— Az Isten az igazakkal van! — kiáltotta le a kis kapitány.

Andersen bácsi bólintott a fejével és keresztet vetett magára.

Ez a nagy erőfeszítés azonban még korántsem jelentette a szabadulást, mert az ellenséges cirkáló is pompásan bírta az iramot, sőt valamivel jobban is, mert percről percre közelebb férközött a zsákmányához. Kétségtelen, hogy az ágyúit is használta volna már, ha a háborgó tenger s az alkonyat ebben meg nem akadályozzák.

— Azonnal megállni vagy lövünk! — jelezte zászlónyelven a cirkáló, amikor a leszálló est azzal fenyegette, hogy a sötétség néhány perc múlva teljesen elnyeli a zsákmányt.

— Hát csak lőjjetek! — mormogta magában a kis kapitány, de egyébként mit sem válaszolt a fenyegető felszólításra. Az ő helyében talán minden más meglett férfi lemondott volna az oktalannak látszó ellenállásról, mert hiszen életük feláldozásával tulajdonképen senkinek sem használtak. A kis kapitány azonban ügyet sem vetett a halálos veszedelemre, annyira meg lévén győződve, hogy őt az angyalok védik.

A cirkáló parancsnoka persze mit sem tudhatott a kis kapitány jó angyalairól s ezért megszólaltatta hajójának ágyúit.

Az éles csattanások, dörrenések gyors ütemben követték egymást és félelmes kíséretül szolgáltak a szélvihar tombolásához. A tenger azonban sokkal erősebben háborgott és az esthomály is jóval vastagabb volt már, semhogy célozni lehetett volna. A cirkáló is és a „névtelen“ is úgy táncoltak a hullámok hátán, mint a szökőkút sugarában az üres tojások.

— Ha valamivel nem könnyítjük meg a főárboc terhét, hát menten derékba törik! — hebegte Andersen bácsi, csodálatos fürgeséggel rohanván fel a parancsnoki hídra.

A kis kapitány nyomban intézkedett. A főárboc néhány ujjnyival engedett veszedelmes feszültségéből, de ugyanolyan arányban lefokozódott a hajó rohanása is.

A kis kapitány, miközben távcsövén keresztül a folytonosan ágyúzó cirkálót figyelte, számításokat tett, hogy egy negyedórán belül mennyivel fogja a cirkáló megközelíteni őket. Mert tíz-tizenöt perc múlva már egészen sötét lesz.

Ez a számolgatás, úgy látszik, kedvezőtlen eredményre vezetett, mert komor ráncocská jelent meg a homlokán. Hirtelen a szócső után kapott, hogy ismét túlterhelje a főárbocot. De ugyanabban a pil-

lanatban két gránát közvetlenül a hajó orra előtt csapódott le.

— Ah, már mit sem használ, ha néhány méterrel gyorsabban rohanunk, — susogta kedvtelenül. Lecsapta a szócsövet és lesietett az ágyúhoz, amelyet gyenge vitorlafal takart bal felől, hogy az ellenség ne vehessen tudomás róla.

Ferke és Csonka Gergő, a kiszolgált tűzmester, ott hevert hasmánt az ércjóság fejénél és állandóan célban tartották a cirkálót, amely a hajladozó tengerháttal hol eltűnt, hol meg felbukkant.

— Annyi bizonyos, hogy nem tudnak jól lőni, — mondotta Csonka Gergő.

— Nem, — mormogta a pipája mellől Ferke.

— Igen gyatra legénysége lehet, — fűzte tovább a szót Csonka Gergő.

— Még csak inasok az ágyúk kiszolgálásában, — tette hozzá Ferke.

— Nem bánnám, ha a kis kapitány közelebb eresztené hozzánk.

— Én sem bánnám, de azért ezt nem tanácsolhatjuk neki, mivelhogy a dolog nincsen veszedelem nélkül. A sok rossz lövés közül belénk akadhat egy-kettő.

— Annyi az, — válaszolta visszafojtott hacagással Csonka Gergő — mint mikor az utcán attól fél az ember, hogy a háztetőről cserép esik a fejére.

— Hát lehet is attól félni, mert az én sógoromnak pontosan az orrára esett ilyen cserép a Múzeum-

körúton. Most is pisze tőle, — magyarázta fogvacogva Tökk Frigyes, aki verejtékező homlokkal guggolt a közelükben.

— Ejnye, — tréfálkozott Csonka Gergő — magáról pedig azt hittem, hogy már egészen megbarátkozott a tengerbefullással, mivelhogy szép gyakorlata van ezen a téren.

— Nem barátkozom könnyen, — dadogta Tökk Frigyes, aki a tréfás megjegyzést komolyan fogta fel.

— Hát szóljak a kis kapitánynak, hogy lassítsunk valamicskét? — kérdezte Ferke.

— Már szólt is, és lassítunk is, mert a főárbo-cunk nem bír ki nagyobb rohamot! — válaszolta a kis kapitány, aki éppen akkor ért oda, amikor Ferke feladta a kérdést Csonka Gergőnek.

— Akkor hát csülökre fiú! — kiáltotta jókedvűen Csonka Gergő és megfeszült idegekkel nézett végig az ágyú csövén.

— Cselekedjenek a legjobb belátásuk szerint. A fő az, hogy a cirkáló a sötétség beállta előtt ne árthasson nekünk. Aztán már remélhetjük, hogy nyomunkat veszti, — mondotta a kis kapitány s magyarázatot nem várva visszatért a parancsnoki hídra.

Néhány kínos perc telt el. A cirkáló észrevehetően közelebbről és közelebbről ütögette fel a fejét a hullámtorlaszok közül. És ami a legsodálatosabb volt, abbahagyta a hiábavalónak bizonyult ágyú.

zást is. Ügylátszik, annyira bízott a „névtelen“ hajó utolérésében, hogy sajnálta volna, ha véletlenül mégis vízvonalon találja és elsüllyeszti a pompás zsákmányt.

A kis kapitányt nagyon kielégítette ez a fordulat, ámbátor most igazán úgy állott a dolog, hogy minden szerencsájüket feltették egy lövésre. A cirkáló ugyanis csak azért merhetett ágyúzás nélkül közeledni, mert a parancsnoka biztosra vette, hogy a menekülő hajónak nincs ágyúja. Az első lövés után tehát ismét megszólalnak a cirkáló ágyúi s akkor jön csak az igazi mulatság, mert kíméletre többé nem számíthatnak.

— Ha az első vagy második lövésünk nem lesz eredményes, rövidesen a tenger fenekén csücsülünk valamennyien, — mormolta magában a kis kapitány.

Talán ez volt az első eset, hogy Muki nem tudott nyugalmat parancsolni magára. Azaz, hogy parancsolt ő, erősen parancsolt, de az idegei ezúttal nem engedelmeskedtek. Váltakozva meleg és hideg borzongások futottak végig rajta, a fülei zúgtak, a lábai szaladni akartak, a két karja pedig annyira kalimpálózott, mintha valami láthatatlan erő zsinegen rángatta volna előre s hátra. Ezt a nagy feszültséget nem lehetett a parancsnoki hídon elviselni. Fogta hát a látcsövét, hogy lemenjen az ágyúhoz.

Úgy látszik, hogy az a feszítő, zsibbasztó érzés, amely a kis kapitányt elöntötte, a hajó népét is

fogva tartotta. Az emberek szinte megmeredve álltak a helyükön. A nyakuk előrenyujtva, a homlokukon fölfelé sorakozó ráncok, a szájuk félig nyitva, mintha mindannyian azt lehelnék: „Na most, most sül el az ágyúnk, ami szabadulást vagy halált hoz!”

A kis kapitány apró, zajtalan léptekkel közeledett az ágyúhoz, hogy valamiképpen magára ne vonja a figyelmét az ágyúval szorosan összesimuló Ferkének és Csonka Gergőnek, akik csodálatos türelemmel és higgadtsággal tudtak várakozni arra a pillanatra, amikor a puskaapor nem vesz kárba.

— Talán most, — gondolta a kis kapitány és feszesen megállott. És tényleg ugyanabban a pillanatban fültépő dörrenés harsant fel, a hajó orra füstbe, lángba borult, amit azonban a szélvihar nyomban elsodort és tisztán lehetett látni, hogy az ellenséges cirkáló vastag füstgomolyba burkolódzik.

— Éljen, éljen! Éljen Csonka Gergő! Éljen Ferke! — süvítették az emberek egytorokkal, mert most úgy robbant ki belőlük a szörnyű feszültség, mint a villámcsapás.

— A gránátunk végigszántotta a födélzetet, le sodorta a kéményt s valami egyéb bajt is okozhatott, mert a hajó szélirányában sodródik, — hadarta gyorsan a kis kapitány, aki a távcsövön keresztül pontosabban megfigyelhette a cirkálót, mint a többiek, akik szabadszemmel csak egy óriási füstgomolynak látták az egészet.

— Akkor hát nincs szükség több lövésre, — mondotta boldog meglelégedéssel Csonka Gergő.

— Nincs, — válaszolta széles mosollyal a kis kapitány, miközben melegen megszorította Csonka Gergő és Ferke kezét. — Ez az egy lövés annyi gondot ad a cirkálónak, hogy velünk már nem fog törődni. Nézzék, már is észrevehető, hogy megnövekedett közöttünk a távolság!

Erre a hajó népe ismét ünnepelni kezdte a nagy-szerű lövés hőseit. Harsogva éljeneztek, majd a vállukra emelték és körülhordozták őket a fedélzeten, amely a dühöngő szélviharban meglehetősen bizonytalan terep volt ilyenféle mulatsághoz. De ki törődött most egy kis csetléssel-botlással, vagy éppen orrabukással? Csak annál nagyobbra dagadt a jókedv, amelynek közepette egészen elfeledkeztek Tökk Frigyesről, aki az ágyú elsütésekor ijedtében hanyattvágódott és hamarjában még az eszméletét is elvesztette.

— Jaj, végem van! — nyöszörgött a gyámoltalan ember, amikor lassacskán magához tért.

— Teringettét, brúderkám, hát te veled mi van?! — kérdezte részvéttel a fedélzetmester és nekilátott, hogy talpra állítsa ezt a városi puhányt.

— Megéreztem, hogy elsőnek engem fog leteríteni a gránát, — jajveszékelte Tökk Frigyes.

— Ejha s aztán csakugyan leterített? — huncutkodott a fedélzetmester, mert látta, hogy tulajdonképen semmiféle baja sincs Tökk Frigyesnek.

— Le, leterített!

— De hiszen mi lőttünk, s nem az ellenség!

A hajó abban a pillanatban füstbe, lángba borult.

— Akkor visszapattant a gránát s úgy talált el engem.

— Ejnye, brúderkám, hát honnan pattant vissza? Talán a cirkáló oldaláról vagy a tenger fenekéről?

— Az tökéletesen mindegy, de engem eltalált. Itt ni, a hátam közepén! Jaj, végem van! — nyögdécselte Tökk Frigyes.

— Az ám, — hüledezett huncutul a fedélzetmester — akkora lyuk tátong a hátadon, mint egy tölkalap.

— Jaj, jaj, akkor engem most megoperálnak s bizonyosan el sem altatnak!

— Csak az a baj, hogy nincsen műszabó a hajón, — sóhajtott fel keservesen a fedélzetmester.

— Műszabó? — kérdezte megütődve Tökk Frigyes. — Hát mi szükségem van nekem műszabóra?

— Hogy bevarrja a hátadon azt a nagy lyukat, mert estedben alaposan kiszakítottad a kabátodat.

— Hát bolond vagyok én?! — horkant fel sértődötten Tökk Frigyes, végre rájövén, hogy a fedélzetmester tréfát űz vele.

— Honnan tudjam én azt brúderkám?! — válaszolta a fedélzetmester, mire Tökk Frigyes haragosan dülva-fúlva otthagya és betámolygott az üveges szalónba, ahol a kis Árpinak színes szavakkal mesélni kezdte hősies visekedését. A végén már maga is elhitte, hogy tulajdonképpen ő sütötte el az ágyút.

Közben teljesen besötétedett s olyan fekete éjszaka szakadt rájuk, amelyet a kis kapitány kívánt. Az emberek az orruk hegyéig sem láttak és ráadá-

sul a szélvihar is megtette, ami csak telhetett tőle. Táncolva, nagyokat szökelve rohant a könnyű hajó és hozzá még vakon a vak sötétségben, mert a kis kapitány a jelzőlámpákat is kioltatta, hogy egyetlen fénysugár se árulkodhassék, ha netán ellenséges hajók bukkannának fel a közelükben.

Amikor Tökk Frigyes az üveges szalónból négykézláb a középső vékához mászott, hogy lemenjen aludni, rémüldözve dörmögte:

— Boszorkányok éjszakája!

— Az angyalok éjszakája, Tökk Frigyes, az angyaloké! — válaszolta a kis kapitány, aki éppen mellette haladt el, de Tökk Frigyes bizony a sűrű sötétségben még csak a körvonalait sem tudta ki-venni.

— Engedelmével én is effélét gondoltam s csak a szám szólt mást, mivelhogy a fejemet erősen beleütöttem valami keménybe, — makogta Tökk Frigyes szégyenkezve.

A kis kapitány azonban már nem hallotta a hős férfiú mentegetőző magyarázatát. A feketeségben láthatatlanul és nesztelenül tovalibbent. Sorra járta a legveszedelmesebb pontokon vigyázkodókat, körültapogatta a fedélzetpalánkokat s a hajó belsejébe szolgáló vékákat. Megtapogatta a végsőig feszülő köteleket, a csigákat, csavarokat, lement a gépházba, az alsó kamarákba, a fenékürbe és csak akkor tért vissza a parancsnoki hídra, amikor személyesen meggyőződött róla, hogy minden embere résen van

s hogy mindezideig *egy* szemernyi kár sem esett a hajóban.

— Tom —, mondotta a kis kapitány a fedélzetmesternek, amikor ismét elfoglalta szokott helyét a parancsnoki hídon — ezt az éjszakát is átvirasztjuk.

— Igenis, kapitányom —, válaszolta katonás szolgálatkészséggel a fedélzetmester.

— Majd megosztjuk a munkát —, folytatta a kis kapitány — hogy az esetleg mutatkozó bajoknak nyomban elejét vehessük. Olyan vastag az éjszaka, hogy innen a fedélzet egyetlen pontját sem láthatom. Az ön kötelessége tehát az lesz, hogy a fedélzetet állandó ellenőrzés alatt tartsa. A tapasztalatairól félóránként jelentést fog tenni vagy bármi kor is, ha szükségesnek tartja.

A fedélzetmester azonnal megkezdte a szolgálatát, a kis kapitány pedig minden gondját újból a műszereinek és térképeinek szentelte. Aprócska villanylámpája úgy szaladgált egyik pontról a másikra, mint valami szentjánosbogárka, amely nem tud megnyugodni az árokpárt gyepszőnyegén. És az idő is gyorsan repült, amíg nem volt szabad egyébre gondolnia, mint a papírlapján felsorakozó számoszlopokra. Munkája végeztével azonban úgy érezte, mintha megállott volna az óra mutatója. Lomha lassúsággal követték egymást a percek, s hozzá még az állandó rettegés, hogy egyenesen nekiszaladnak valamely lappangó hadihajónak,

elszerencsétlenedett halászbárkának, vagy világot vet rájuk egy ellenséges fényszóró, amely az éjszaka titkait kutatja. Ha a vihar jajgató sikongását két hullámóriás összezsapása túlkiáltotta, a kis kapitány a feje búbjáig megrendült bele, mert mindannyiszor arra gondolt, hogy a szomszédságukban rájuk leselkedő ellenség küzködik a háborgó tengerrel. De nemcsak a képzelt veszedelmek szorongatták az éjszakába figyelő kis kapitány szívét, hanem a valóságos bajok is. A szárnyvitorlák, mintha összebeszéltek volna, egymást követő rövid időközökben kipukkantak, végighasadtak s minduntalan akadtak a kötelek között is olyan haszon-talan makacskodók, amelyek felmondták a szolgálatot. Haj, micsoda fáradságba került ezeknek pótlása a viharban és sötétségben! Mennyire kellett rettegnie, hogy emberei közül valamelyik a vitorlarudakról lesodródik a zúgó áradatba, a feketeségbe, ahonnan földi hatalom többé vissza nem hozhatja a szerencsétlent.

Ha minden gond és veszedelem nélkül is fölötte terhes valamely sötét űrhelyen átvirrasztani az éjszakát, mennyivel lélekemésztőbb lehet az ilyen terhes körülmények között. De a kis kapitány keményen állta a próbát. Ébersége nem lankadt és hite egy pillanatig sem ingott meg a szabadulásban. Egyik órát legyűrte a másik után anélkül, hogy akárcsak egyszer is leült volna pihenni az odakészített székre. Talpán találta a felkelő nap,

amelynek haragos-piros képe elől a viharfelhők elvágattak s maguk után csak egy-egy foszlányszerű foltot hagytak hátra, amelyek a sugárzó fényözönben mind magasabbra és magasabbra szálltak. A szél is összébb húzta szárnyait s a hullámok is kezdtek elaprózódni.

— Jó napunk lesz —, jelentette a fedélzetmester.

— Jó napunk?! — válaszolta csodálkozva a kis kapitány s aztán szinte imádságos hangon folytatta: — Adja a Mindenható, hogy a jó időhöz jó napunk is legyen. Mert megvallom önnek őszintén, hogy a vihartól több szerencsét várhatunk, mint a jó időtől.

— A kötélzetünk s a vitorlázatunk azonban már tovább nem bírta volna az éjszakai iramot —, jegyezte meg szerényen a vitorlamester.

— Ne törjük a fejünket rajta, Tom, hogy mi volna jobb. Sorsunk Isten kezében van, tehát higgyük azt, hogy minden úgy van jól, ahogy van.

— Igen is, kapitányom, minden úgy van jól, ahogy van.

— Ez a helyes, Tom. Aztán meg van egy kevéske okunk már hálálkodásra, mert túlvagyunk a veszedelem legvastagabbján: az Északi-tenger magasabb vizein járunk már, ahol nem vagyunk annyira szem előtt, mint tegnap ilyenkor. Olyan óriási utat tettünk meg, amilyenre álmomban sem mertem volna gondolni. Most pedig hozassa fel a fedélzetre a tengeri betegeket, mert azok kimondhatat-

lanul sokat szenvedtek tegnap óta. A víz aránylag már csendes és így remélhető, hogy a napsugár rövidesen talpraállítja szegényeket. Legyen gondja rájuk és arra is, hogy engem itt egyelőre senkise háborgasson, mert fontos dolgom van.

— Igenis, kapitányom! — harsogta Tom és gyorsan eltávozott.

A kis kapitány pedig most végre leült, hogy hozzálasson a „fontos dolog” elintézéséhez. Leült, a két tenyerébe fogta a fejét és elmerült a gondolataiban. Mi volt tehát az a fontos dolog, amelyet ilyen módon akart elvégezni? Valóban olyan dolog volt, amelyet csak így lehetett elvégezni, ha ugyan egyáltalán el lehetett végezni. Azzal akart ugyanis valamiképen tisztába jönni, hogy most azután mit csináljon, ha ellenséges hajóval találkoznak? Mert arra bizony a legnagyobb reménykedés mellett is számítani kellett, hogy aligha érhetik el a norvég partokat, Islandot vagy Grönlandot ilyen találkozás nélkül. Ha a „Herakles”-t nem köröznék az angolok, még akkor sem vehetnék hasznát a régi hajópapíroknak, mert azok csak Hullig szólnak.

— És a hátunk mögött hol van már Hull?! — mondotta félhangosan a kis kapitány, miközben boldogan mosolyra húzódott a szája.

Szóval a „Herakles” papírjainak nem lehet már hasznát venni sem így, sem úgy, azaz menekülni kell minden ellenséges hajó elől. A norvég partokat szerencsés esetben holnap vagy holnapután el-

érhetik, de ezzel az előnnyel szemben megsokszorozódik az a veszedelem, hogy angolokkal találkoznak. A Skagerrakot és a szomszédos vizeket ugyanis erősen őrzik az angolok. Viszont errefelé számítani lehet már portyázó német hajókra is. Különösen tengeralattjárókra. De Grönland-felé sem fenékgig tejjel a tenger, mert a Färöi-szigetek magasságáig erős őrszolgálatot tartanak az angolok és csak azon túl lélegezhetnének egy kissé szabadabban. Müllertől tudta a kis kapitány, hogy ott is működik néhány német tengeralattjáró.

— Melyiket válasszam hát a két út közül? Melyiken remélhetek több szerencsét? — töprengett a kis kapitány.

Jó ideig nem tudta magát elhatározni sem az egyikre, sem a másikra. Fölkelt, a messzelátójával körülszaladt a látóhatáron és ismét leült. Tovább gondolkozott. E műveletnek néhányszori megismétlése után fogta a léniáját, odalépett a térképéhez és megfelezte a két út közötti távolságot.

— Ez a legkevésebbé őrzött víz, tehát erre megyünk, ha valaki valami okosabbat nem ajánl —, jelentette ki hangosan és nagy elhatározottsággal.

És ugyan ki ajánlhatott volna neki okosabbat, amikor senkitől sem kért tanácsot? És ha akart volna is kérni, hát kitől kérhetett? Csallang tanár úr parancsa szerint Róbert kapitánnyal még csak beszélni sem volt szabad hivatalos dolgokról, noha a derék férfiú már meglehetősen jól érezte magát.

A többiek pedig egyáltalán nem értettek a dologhoz. És egyébként is egészen a szerencsére tartozott, hogy merrefelé kerülhetik ki az ellenség vigyázkodó szemét.

Az elhatározást gyorsan követte a tett. A hajó orra a következő percben már a térképen kijelölt irányban helyezkedett el és a fedélzetmester is legott úgy állíttatta be a vitorlákat, hogy a meggyengült szél erejét teljesen kihasználhassák.

A kis kapitány most minden figyelmét a sebességmérőnek szentelte. Az eredmény, bár tetemesen elmaradt az éjszakai rohanás mögött, a viszonyokhoz mérten még mindig fényesnek volt mondható, amit a kis kapitány megelégedő fejbólogatással vett tudomásul. Azután a fedélzetmesterre bízta a távcsövet, maga pedig bejárta a hajót, körülnézett a gépházban, jó reggelt kívánt Csallang tanár úrnak s a mellette pipázgató Róbert kapitánynak s végül meglátogatta a nap melegében éledezni kezdő tengeri betegeket.

— Már meg újfent csúful elbánt velem ez az istentelen pocsolya! — hápogta ijesztően rekedt hangon Tohány Tamás.

— Kérem, csak afféle ez, mint a bárányhimlő. Nem érdemes komolyan venni —, vigasztalta a kis kapitány.

— Hát, hát, én nem is veszem komolyan, azonban ő, már tudniillik a tengeri betegség, nagyon is

komolyan vesz engemet —, válaszolta kesernyés humorral Tohány Tamás.

A kis kapitány jóízűen felkacagott a keményfából faragott székelv elmés válaszáán. És erre már Russwurm is kötelességének tartotta, hogy némienemű nevetéssel kifejezést adjon az ő nábobja iránti hódolatának. Az elkényszeredett ember még mindig vacogó fogai közül azonban olyan csodálatos hangok törtek elő, hogy azt már dr. Édes Józsiás sem állhatta ki egy kis szerény kacagás nélkül. A jó kedv most aztán általánossá lett. Mindnyájan hahotáztak. A görög tanácsos úr is kinyitotta a szemeit s hamarjában azt hívéen, hogy még mindig a Londonban megkezdett mulatság folyik és neki hivatalból nevetnie kell, repedt fazékhoz hasonlatosan reszelni kezdte a torkát.

Ez a váratlan felfrissülés szemmelláthatóan jót tett a betegeknek. Felültek s úgy megeredt a nyelvük, hogy valamennyien egyszerre beszéltek, kérdeztek és feleltek. Aztán enni kívántak. A kis kapitány nyomban intézkedett, hogy Ufi, mint aki a legpihentebb volt a hajó valamennyi élőlénye között, minden kívánatos falattal bőven ellássa a jeles társaságot. És Ufi derekasan megfelelt a feladatának. Valósággal megtömte a kiéhezetteket és egyúttal a saját gyomrocskáját is, valamint a zsebeit is. Mert Ufi már ismét a régi volt. Éjjel-nappal örölt a szája, s amit a válságos napokban lefogyott, azt kétszeresen visszanyerte. Széle s hossza egy

volt s nagy hólyagfeje annyira kigömbölyödött, hogy apró fülei teljesen eltűntek és szemei olyan féleképen mutatkoztak, mint picinyke tentacseppek, amelyeket valaki véletlenül a fényes hólyagra freccsentett.

A kis kapitány hol elment, hol meg·újból visszatért a tengeri betegek mulatságos csapatához, mert annyi szorongás után jól esett neki, hogy egy-egy percig gondtalanul gyönyörködhessék a lakmározók ártatlan tréfáiban.

— Aranyos kis kapitányom, most már csak azt szeretném tudni, hogy hányadán vagyunk? Mert bizony azt sem tudjuk, hogy egy napig, avagy egy hétig tengeribetegeskedtünk-e! Hé, adta ilyen-olyan bécsi vérszopója szegény magyar hazámnak, igyunk a kis kapitányunk egészségére! — dörgedezett szilajul Tohány Tamás, mert a torka valamennyire már nyiladozni kezdett.

És a tengeri betegek óriási bögréiket belemártották a teásvödörbe (mert Ufi mindjárt egy egész vödör teát főzött nekik), zajosan koccintottak és itták a meleg levet a kis kapitány egészségére, noha a kis kapitány egészségének egyáltalán nem volt szüksége egy vödör teára.

— Na, és mi lesz már a kincs átadásával? — érdeklődött erősen viseltes, vékonyból vastagba szökdécselő hangon a tanácsos úr, mielőtt még a kis kapitány felelhetett volna Tohány Tamás kérdésére.

— Olyan kevés türelemre van már szükség, hogy beszélni sem érdemes róla. A csomó hamarosan megoldódik —, válaszolta udvariasan a kis kapitány.

Tohány Tamás azt hívén, hogy a kényes kérdés feszegetése még mindig veszedelmes lehet rájuk nézve, azonnal közbelépett és görögül a tanácsos úr fülébe sugdosott egyet-mást.

— Jó, jó —, legyintett kezével a tanácsos úr, aki végre komolyan elmélkedni kezdett a saját helyzete fölött — de miféle csomóról lehet itt szó? Nem vagyok hajlandó...

A tanácsos úr nem folytathatta tovább, mert a középső vékából, mint a kilőtt puskagolyó, úgy ugrott ki Ferke, a kezében papírlappal, amellyel a kis kapitányhoz rohant és fojtott, izgatott hangon mondta:

— Éppen most fogtam fel ezt a dróttalan sürgönyt. Azt hiszem, hogy nagyon fontos ránk nézve!

A kis kapitány szinte öntudatlan óvatossággal eltávolodott a tengeri betegek társaságától s aztán félhangosan olvasni kezdte a dróttalan híradást:

— Gyors segítség! Német tengeralattjárók! Sz. 57° Kh. Gr. 2° 30'.

— Nos? — kérdezte Ferke nála igazán szokatlan kíváncsisággal. De ezúttal nem volt képes erőt venni az idegein, mert jól tudta, hogy a látszólagos nyugalom ellenére is igen veszedelmes helyzetben vannak.

— Fontos hír, nagyon jó hír, jobbat nem is kívánhatnánk, mert a német tengeralattjárókon kívül senkisem menthet meg bennünket —, lihegte fojtott hangon a kis kapitány, miközben Ferkével együtt felszaladt a parancsnoki hídra. — Köszönöm, melegen köszönöm, hogy külön parancs nélkül is oly kitartóan és gondosan ügyelt a felvevő készülékre. De lássuk csak, a hír pontosan megadja a német tengeralattjárók helyét: Szélesség 57°, keleti hosszúság Greenwich szerint 2° 30'. Hopp! — kiáltott fel hirtelen és harsányan s ujját a térképre nyomta. — Ez a hely itt van a közvetlen szomszédságunkban és így remélhető, hogy mi leszünk ott legelőször!

Gyorsan röpködtek a parancsok erre is, arra is, és a hajó alig észrevehető kanyarodással rohant a készülő tragédia színhelyére.

— Tom —, kiáltott le a fedélzetre a kis kapitány, amikor a vitorlák beállításával már elkészültek. — Tom, a főárbocon föl a koronás magyar lobogóval, az orrvitorla rúdjára föl a német lobogóval!

Ferkének a két arca kigyulladt, mint két falusi bazsarózsa, a karjai kitárultak, a szemei tündököltek, az ajkai pedig imádságszerű áhítattal rebegték:

— Kis kapitányom, magyarok vagyunk, Nagy Rákóczi Ferenc kurucai vagyunk!

— Zászlót bontunk az ellenség legvédebb tengerének kellős közepén! — harsogta ujjongva a kis kapitány s könnyekig elérzékenyülve ölelkezett

össze Ferkével, az isonzói front egyik legvitézebb katonájával.

És amikor a koronás magyar lobogó megjelent a főárboc sudarán, hasonló lelkesedés fogta el a hajó népét is. Egetverően dörögtek az éljenek, a sapkák a levegőbe röpültek és a kendők mint megannyi ezüst sirály lobogtak a könnyű szél szárnyán.

— Nos, kedves tanár úr, mit szól a fiamhoz? — kérdezte boldog mosollyal Róbert kapitány Csallang tanár urat, akinek karján ő is megjelent az ujjongók között, ámbátor alapjában véve ők sem tudták, hogy mi a terve vagy a szándéka a kis kapitánynak.

— A manóba is —, ümmögte álmélkodva Csallang tanár úr — igazán nem tudom, hogy mit gondoljak erről a gyermekről. Sőt már régóta nem tudom, hogy mit gondoljak felőle. Tehát a legokosabb lesz, ha miatta sem most, sem a jövőben nem töröm a fejemet. Mert mégis csak bolond dolog, hogy úgy tesz-vesz ez a gyermek, mint valami öreg tengernagy. Sőt jobban tesz-vesz a legöregebb tengernagnál is, mert eddig még minden veszedelemből kirántott bennünket. Önnek is azt ajánlom, tisztelt kapitány úr, hogy legalább még egy hétig ne avatkozzék a fiú dolgaiba. Az esetleges izgalmak igen kellemetlenül hathatnának az ön fejsebére, mert bizonyos csontocskák összeforradása még nem fejeződött be teljesen. Nevezetesen...

— Kérem, kedves tanár úr, — vágott közbe sze-

líd erőszakkal Róbert kapitány — egy pillanatig se aggódjék amiatt, hogy én nem fogadom meg az ön szavát. Teljes tudatában vagyok kényes helyzetemnek és annak is, hogy önnek nagy hálával tartozom. A világ minden kincséért sem tennék olyat, amivel önt megbánthatom. Sőt az igazat megvallva, akkor sem avatkoznám a dolgok intézésébe, ha ön ezt megengedné nekem. Nem! Tudja, kedves tanár úr, amint azt már többször is említettem önnek, a tengerészek mind babonásak egy kicsit. Én például vakon hiszek a kis kapitány szerencsecsillagában. Kétségtelen, hogy korához képest csodálatos tehetséggel, éleslátással, kemény akarattal, erős szervezettel és még ezer más mindenfélével megáldotta az Isten, de még ezeken felül is van benne valami, amit hamarosan nem tudok néven nevezni. Talán azt mondhatnám, hogy szerencsés kezű. Nem, ennél valamivel több. Szóval minden dolgán az Isten áldása van. Gondolja csak el, kedves tanár úr, hogy én már az útunk legelején majdnem az életemmel fizettem ezért a kalandért. És mi minden történt azóta?! De hiszen ezeket a dolgokat ön is éppen olyan jól tudja, mint én, sőt még jobban is. A kis kapitány minden akadályt legyőzött, s a lángbanálló tengereken idehozott bennünket a szabadulás határára. Még néhány nap s fogadom, hogy a legpompásabb egészségben a grönlandi partoknál leszünk. Ki mert volna ilyen útra vállalkozni avagy csak gondolni is ép elmével?! Hát azt hiszi ön, kedves tanár úr,

hogy nekem sikerült volna, nekem az erős férfinak, a vén tengerésznek, aki többszörösen bejártam már a világtengereket?

— Persze, persze, csodálatos valami ez, — mormolta Csallang tanár úr a dolgok folyásán eltűnődve.

— Ez egyedül csak a kis kapitánynak sikerülhetett. És most már be fogja látni, kedves tanár úr, hogy semmi kedvem sincs az ügyek intézésébe avatkozni.

Csallang tanár úr válasz helyett belekarolt Róbert kapitányba s kedves gyöngédséggel az üveges szalón felé vonszolta, miközben titokzatosan a fülébe súgta:

— Ma reggel pompás eredménnyel halászott Tökk Frigyes. Az első próba után megállapítottam, hogy egy ismeretlen ázalagfajtával állunk szembe. Mondhatom, hogy bámulatba fogjuk ejteni a világ tudósait. Jöjjön, kapitányom, dolgozzuk fel a nagyszerű anyagot!

— Hálás szívvel köszönöm önnek, hogy bevezetett a mikroszkópikus lények mesés országába, — válaszolta boldog meglepődéssel Róbert kapitány és szíves örömet engedelmeskedett a gondos doktorbácsi vonszolásának.

Bizony, nagyot dobbant volna a kis kapitány szíve, ha véletlenül tanuja lett volna Csallang tanár úr és Róbert kapitány beszélgetésének. De még

csak nem is látta őket, annyira el volt foglalva a maga dolgával. És jó is volt így, mert a legjámbo-rabb lélek sincs biztosítva az ellen, hogy a túlságos dicséret nem vezeti-e elbizakodottságra. Ezért van az, hogy az igaz ember, ha módjában áll, valósággal elfut a dicséretök özöne elől.

A fedélzeten egyébként ismét teljes nyugalom volt. Az ünnepies örömrivalgások hamarosan helyet engedtek a legfeszültebb várakozásnak. Mintha az emberek óriási kérdőjelekké formálódtak volna. Mi lesz most? A fedélzetmesteren és Ferkén kívül senki sem volt tisztában a hajó legközelebbi céljával. Ezek pedig most egyáltalán nem mutatkoztak beszédes kedvűeknek.

Egyszerre csak úgy tetszett, mintha messze távolban ágyúk dörögnének. Az emberek ugyancsak meregették a szemüket erre is, arra is, de mit sem láthattak, mert a levegőben még sok volt a pára, mely a látóhatár peremén tejszerű csíkokká sűrűsödött.

— Határozottan ágyúszó, — susogta valaki a főárboc tövében.

— Az, tisztára az, — erősítette meg egy másik hang.

— De csak egy, legfeljebb két ágyúról lehet szó.

— Igazán? — Én azt hittem, hogy legalább tíz darab bömből.

— Úgy visszhangzik, mint a mennydörgés, de a valóságban csak egy vagy kettő szól.

— Jó megszokta a füled annakidejében, hogy mindmostanig nem felejtette el.

— Meg, megszokta.

— Ajha, már én is tisztábban hallom. És te?

— Most már pontosan megmondhatom neked, hogy csak két kisebbféle ágyú beszélget egymással.

— Na, dícsérem a füledet.

— Szívesen köszöni a fülem.

A kis kapitány a mély csendben minden szavát hallotta a beszélgetőknek, akik a parancsnoki híd eresze alatt állottak. Kihajolt hát, hogy lássa őket, mert a beszédnek a gazdája adja meg a súlyt. A komák voltak.

— Így már értem, — gondolta magában a kis kapitány. — Gergő bácsinak, a kiszolgált vén tűzmesternek a vélekedése sokat nyom a latban.

Aztán elmélkedni kezdett a hallott dolgok fölött.

— Ha két kis ágyú felelget egymásnak, akkor az egyik valami kereskedelmi hajóé lehet, a másik pedig tengeralattjáróé. De hogy merhet kereskedelmi hajó szembeszállani a tengeralattjáróval? Ah, ah, itt még kell valami ismeretlen oknak lenni, amiről egyelőre sejtelmem sincs.

Hirtelen felkapta a távcsövét s figyelni kezdte a láthatárt. Nehány percig semmit sem tudott felfedezni, noha a dörrenések határozottan erősödtek. Annál nagyobb volt a meglepetése, amikor a tejszerű csíkokból mintegy varázsütésre legalább is kétszer akkora hajó bukkant ki, mint az övéké. Kis

vártatva egy másik kereskedelmi hajó is kibontakozott a párák sűrűjéből. Ez úgy egészen megegyezett a néhai „Herakles“-szel.

— De hát hol van a tengeralattjáró?! — szökött ki a csodálkozó szó a kis kapitány szájából.

Nem kellett sokáig várakoznia, hogy feleletet adjon önmagának. A távcső üvegszemében hamarosan megjelent a tengeralattjáró is. Most már csak az volt hátra, hogy a lehető leggyorsabban tisztába jöjjön a helyzettel, mert hoszadalmas okoskodásra nem volt idő. A három hajó ugyanis gyors iramban közeledett hozzájuk. Elöl a nagy hajó haladt és szorgalmasan lövöldözött a tengeralattjáróra, az pedig hasonló igyekezettel viszonzta a barátságot. Azonban oly távolság volt közöttük, hogy eddigelé még nem igen tehettek egymásban kárt. A kisebbik kereskedelmi hajó a tengeralattjáró közelében követte a nagyot. Ez nem ágyúzott, vagy azért, mert nem volt ágyúja, vagy pedig azért, mert a tengeralattjáró veszedelmes közelségében már nem volt szabad akarata.

A kis kapitány csak akkor eresztette le a távcsövét, amikor „a helyzet kulcsa a zsebében volt“, amint azt később Tökk Frigyes virágos szavakkal mesélgette. Annyi tényleg megtörtént, hogy gyorsan kihajolt a parancsnoki híd korlátján és lekiáltott a még mindig ödöngő katonákhoz:

— Gergő bácsi, jól látja szabad szemmel is azt a hajót, amelyik csaknem egyenesen nekünk rohan?

— Nem valami jól, de a rajzát, formáját kivesszem, — válaszolta Csonka Gergő.

— Kérem, szólítsa hát elő Ferkét és állítsák be az ágyúnkat a vízvonalára, mert ezzel nekünk kell leszámolnunk!

A parancsot legott végrehajtották és Ferke fölment a kis kapitányhoz, hogy átvegye a további utasításokat. A kis kapitány pedig a kezébe nyomta a távcsövet s aztán élénk kíváncsisággal kérdezte:

— Megérti, amit lát?

— Igen, — felelte Ferke minden kétségeskedés nélkül.

— Nos?

— Úgy látszik, hogy a tengeralattjáró egyszerre két kereskedelmi hajóra csapott le és egyiket sem akarja a körmei közül kiengedni. A dolog azonban sehogyse megy, mert a nagyobbik hajó gyorsjárású és az emberei is elszántak. Ez hát menekülni próbál és bátran lövi a tengeralattjárót, amely a nyomában van. Kétségtelen, hogy a kisebbik hajó megadta magát, de a tengeralattjáró nem tud végezni vele. Ha időt enged rá, amíg a kisebb hajó emberei csónakokba szállanak, azalatt a nagyobb hajó olyan előnyt nyer, amit a tengeralattjáró többé nem remélhet behozni. Ha a tengeralattjáró parancsnoka elszánná magát arra, hogy a kisebb hajót, amely már megadta magát, az embereivel együtt a tenger fenekére küldje, akkor a nagyobbbal is könnyen elbánhatna. A német katona azonban nem

képes ilyen bűnös cselekedetre, amint a példa is mutatja. A tengeralattjáró parancsnoka tehát ahhoz a megoldáshoz folyamodott, hogy a kisebb hajót a maga közelében tartja, amíg csak lehet, a nagyobbikat pedig üldözi és lövi.

— Nagyon boldog vagyok, hogy én is ugyanígy magyarázom a helyzetet, — jelentette ki a kis kapitány nagy meglepődéssel. — Nekünk természetesen a szövetségesünk oldalára kell állnunk. Legyenek tehát résen, hogy a kellő időben ismét hasznát vehessük az ágyúknak. Esetleg óhajtana még valamit kérdezni?

— Igenis, szíves engedelmével, — válaszolta szerényen Ferke.

— Tessék, néhány pillanatig rendelkezésére állok.

— Úgy látom, hogy a kisebb hajónak norvég lobogója van. Az hát semleges hajó és így érthető is, hogy nem védekezik. Ha nincs tilos rakománya, úgyis szabadon eresztik a németek. Ez a törvény. De mért fut és lövöldöz a nagyobbik hajó, amikor azon is semleges lobogó van: nevezetesen amerikai, az Egyesült Államoké! Az Unió ugyanis tudtommal még nem üzent háborút a németeknek.

— Könnyen megfelelhetek a kérdésre. Ellenségeink megengedik maguknak azt a cselfogást, hogy semleges lobogó alatt járatják a hajóikat. Nem tudom, hogy szép dolog-e ez, de annyi bizonyos, hogy a háborúban az efféle ravaszkodásokat nem tekintik bűnnek.

— Ejnye, hogy nem gondoltam erre, pedig olyan természetes valami, — mondotta Ferke a füle tövét vakargatva s mindjárt rá katonásan tisztelgett és ment a dolgára az ágyújához.

Ekkorra már a nagyobbik hajón is észrevették a magyar lobogót; legalább is ezt mutatta az az igyekvés, hogy kitérni próbáltak. Ez a kísérletezés azonban nem sok jóval kecsegtethette az amerikai védjegy alatt menekülő hajót. Ha jobbfelé kanyarodik, akkor a tengeralattjárót juttatja előnyhöz, ha balfelé keres kiutat, akkor a magyar lobogóval kerül nem kívánatos közelségbe. De azért nem tágitott, hanem vakmerően megpróbálkozott mind a két lehetőséggel. Közben a távolság annyira lefogott már, hogy a kis kapitány parancsot adott az ágyú megszólaltatására. Azt hitte, hogy a pusztaijesztgetés is elegendő lesz az amerikai hajó meghódoltatására, mert Ferkéék szerint komoly célzásról még szó sem lehetett.

És lám, most is jól számított az éleseszű fiú. A harmadik lövés után, ámbátor egyik sem talált, az amerikai hajó megállott és kitűzte a fehér lobogót. Erre a kis kapitány meglassította a gépek járását, mert a tengeralattjárót nem akarta elérni addig, amíg az a hatalmába került kereskedelmi hajókkal nem végez.

— Teljesen fölösleges, — magyarázta a kis kapitány a fedélzetmesternek — hogy személyes jelenlétünkkel esetleg megzavarjuk a németeket szomorú

kötelességük teljesítésében. Kérem, üdvözlje háromszorosan a tengeralattjárót és jelezze, hogy mihelyt

*Feszült figyelemmel szemlélték a tengeralattjáró
küzdelmét a kereskedelmi hajókkal.*

elvégezték dolgukat, közelebbről is bemutatjuk magunkat.

A fedélzetmester zászló-nyelven azonnal továbbította az üzenetet, amelyet a tengeralattjáró érthető

szívességgel fogadott és azt válaszolta, hogy csak jöjjenek, mert minden perc drága.

Maga a tengeralattjáró valóban úgy sietett a dolgával, mintha Anglia valamennyi csatahajója a sarkában lett volna. A kis kapitány, hogy aprólékosan megfigyelhessen mindent, egy pillanatra sem vette el a szemétől a távesővet. Az igaz, hogy olyan kép tárult eléje, amelyet csak a regényírók tudnak elképzelni, a maga igazi valóságában azonban sohasem láthatják azok, akik írnak róla.

A tengeralattjáró parancsára mindkét hajóból egyszerre szálltak csónakokba az emberek. És milyen gyorsan, kapkodva, tolongva, mintha csak rohamosan süllyedő hajóról menekülnének! És mindenki a lehető legtöbbet akarta megmenteni értékes holmiai közül. Batyuk, csomagok, súlyos ládácskák terhe alatt görnyedeztek az egymás hegyénhátán nyomakodó szerencsétlenek és végezetül mégis csaknem mindent a tengerbe kellett dobálni, mert a csónakok befogadó képességét a menekülők személypodgyászok nélkül is teljesen kimerítették. Közben egy-egy kis motorcsónak indul el a tengeralattjárótól a halálraítélt kereskedelmi hajókhoz. Egyikben is, másikban is négy-négy ember ült, s valami fekete görgetegeket vittek magukkal, amelyeket nagy vigyázkodással felhúztak az elnépteledett hajók fedélzetére s azután sietve eltávoztak. Kevéssel rá mennydörgésszerű robbanás rázta meg a levegőt oly erővel, hogy a kis kapitány kezéből

kiesett a távcső; Cselebi, aki éppen kibujt a középső vékából egy tál sonkaszelettel, mindenestől legurult a meredek lépcsőzeten; az üveges szalon egyik tábláját a légnyomás betörte, a másikat megrepesztette, az ázalagokra vadászgató Tökk Frigyes a zsákmányt tartalmazó üvegkorsót a tengerbe ejtette, a görög tanácsos úr pedig torkaszakadtából segítségért kiabált, ilyenfélét üvöltöztvén:

— Rendőr! Rendőr! Segítség! Merénylet! Összeesküvés!

— Vigyázat, testvér, nem tanácsos most összeesküvést kiabálni, mert a német tengeralattjárón csakugyan lehetnek rendőrök, — csitítgatta Tohány Tamás nem minden humor nélkül a rémüldöző görög urat, aki válaszul éppen hebegni akart valamit, amikor újból felhangzott a mennydörgés és az üveges szalon megmaradt ablakai darabokra töredezve hullottak a fedélzet párkányára vagy egyenesen a tengerbe.

Az emberek a fülüket két tenyerük közé kapva bámultak a szörnyűségek színhelye felé. Csak a tengeralattjárót s a menekülőkkal túlszúfolt csónakokat látták: a két kereskedelmi hajó eltűnt a víz színéről. Sírjuk fölött ezerféle lim-lommal teleszórt örvények kavargtak, amelyekre égigérő, sárgás füstgomolyok borultak.

— Bevégeztetett, — mondotta a fedélzetmesternek mély szomorúsággal a kis kapitány, mert ő a maga nemes, gyengéd, gyermeki lelkülete szerint a

háborút is úgy szerette volna viselni, hogy a legyőzött ellenségnek se fájjon a szíve. Aztán gyorsabb tempót parancsolt a gépnek, hogy minél hamarabb személyes érintkezésbe lépjen a német tengeralattjáróval.

A jelek azt mutatták, hogy a németek is a találkozás gyors lebonyolítására törekszenek, mert a parancsnokuk, amint azt a kis kapitány megfigyelte, csolnakba szállva feléjük igyekezett, mialatt a többiek a menekültekkel megrakott csolnakokat vonató kötelekre szedték.

A kis kapitány nem akart udvariasságban a német parancsnok mögött maradni.

Amikor puskalövésnyi közelségbe értek, maga is csolnakba szállt legjobb evezőseivel és a vendége elé sietett.

A találkozás megindítóan szívélyes volt, amelynek igaz bensőségét csak még nagyobbra növelte az a körülmény, hogy a tengeralattjáró parancsnoka sem igen lehetett több huszonkét évesnél. Annyira összeillett ez a két gyerekember, hogy minden ceremónia nélkül egymás karjaiba estek és összetegeződtek.

— Na lám, — mondotta kacagva Joakim, a tengeralattjáró parancsnoka — eddig azt hittem, hogy a világ legfiatalabb parancsnokai a tengeralattjárókon vannak, s most kisül, hogy a magyar kereskedelmi hajók parancsnokai még nálunknál is fiata-

*Fülüket két tenyerük közé kapva bámulták
a szörnyűségek színhelyét.*

labbak. Éljen a világegyetem, a Nap, a Hold, a csil-
lagok s a Föld legfiatalabb kapitánya!

Néhány percig így játszott, tréfálkozott egymással a két gyerek. A nagyobbik a kisebbikkel, majd meg a kisebbik a nagyobbikkal, mert hát Muki sem tudta megtagadni magát és az esze is jól váltott. Az első jóízű kacagásnak elhangzása után azonban legott komolyra fordult a szó és úgy kezdtek egymással beszélgetni, mint két százesztendőös tengeri főka.

— Nem hiszem, — magyarázta Joakim — hogy e két hajó elsüllyesztését közönséges pusztításnak gondolnád, de azért mégis meg kell mondanom, hogy sok jó magyar és német katona életét mentettük meg ezzel a szerencsés fogással. Mindkét hajó ugyanis, amint az átvizsgáláskor kitűnt, robbantó anyagokat, lőfegyvereket, mérgezgázokat lehelő bombákat, gyújtó-rakétákat szállított az oroszoknak. Az Északi-fok megkerülésével szerettek volna eljutni a fehértengeri Arhangelszkbe vagy legalább is a Murmann-partokhoz. A nagyobbik, az amerikai lobogós, francia hajó volt, a kisebbik pedig norvég. Mert jó pénzecskéért a semlegesek között is akadnak vállalkozó szellemű hadiszállítók. Mindenesetre mély hálával tartozunk neked, hogy segítségünkre siettél. Nélküled alighanem kicsúszott volna a körmeim közül a nagyobbik, a veszedelmesebb.

— Háláról szó sem lehet, — válaszolta nagykomolyan a kis kapitány — mert elsősorban, őszintén megvallom, a saját jól felfogott érdekünkben cselekedtem, amikor idesiettem.

— Tisztelet, becsület az őszinteségnek, de ez a tény a mi szemünkben mit sem von le a te érdemeidből. Ezért hát szíves tudomásodra hozom, hogy a felsőbb parancsnokságomtól reámruházott hatalomnál fogva, kitüntetlek a német katona legbecsesebb ékszerével: a vaskereszttel. S mivel az én cethalam keskeny hátánál a te pompás hajód téres fedélzete sokkal alkalmasabb ilyen ünnepies cselekedethez, azért is átszállani bátorkodom a csónakodba, az enyémnek pedig utasítást adok, hogy rendelje ide a cethalamat, — jelentette ki élénk lelkesedéssel Joakim.

A kis kapitány a füléig elvörösödött Joakim ünnepies kijelentésére. Úgy érezte, hogy szíve a torokban lüktet s bizony egy árva kis mukkot sem tudott válaszolni. Csak azon vette észre magát, hogy Joakim már ott ül az ő csónakjában, baráti szeretettel szorongatja a kezét és beszél, beszél, csendesesen, de mégis szapora szóval.

— Úgy bizony, kedves barátom, mi csak véletlenül kerültünk ide. A portyázó területünk messze van innen. Nagyon messze. Tegnapelőtt megérkezett a felváltásunk, s mi boldogan megindultunk hazafelé. Ez a kövér fogás tehát csak afféle ráadásnak tekintendő. Visszük a vontatókötélre szedett elhajótlanodottakat is. Ha az ellenség meg talál zavarni bennünket, akkor annak a gondjára hagyjuk a jó csempészeket.

— Ha nem terhelnélek meg benneteket, akkor

szívesörömet átadnék nektek én is egy csempészt. Politikai csempészt, — szólalt meg végre a kis kapitány, miután erős önmegfeszítéssel sikerült leküzdenie belső felindulását.

— Kérlek, majd helyet szorítunk neki valame-lyik csónakban. Mint csempész bizonyosan jól fogja érezni magát a csempészek társaságában.

— És egy pár levelet, sürgönyt, üzenetet is kegyeskedjél átvenni tőlünk, mivelhogy a mieink bizonyosan elsirattak már bennünket, azt hívén, hogy régen a tenger fenekén pihenünk.

— Remélem, hogy valami nagyobb feladat megoldásával is megtisztelsz, mert e szerény apróságok teljesítését nem lehet bajtársi viszonzásnak nevezni. Tehát csak bátran elő vele, mert nyilvánvalóan nehéz helyzetben kell lennetek, ha itt vagytok, ahol vagytok. Ámbátor igaz, eddig csak annyit mondtál magatokról, hogy menekülni igyekeztek az ellenséges vizekről, — ömlött a szó Joakimból kedves duzzogással.

A kis kapitány keményen megszorította szolgálatkész barátja kezét és bizalmas meghittséggel susogta:

— Igen, van még kérni valóm. De most már itt vagyunk a hajónknál. Jőjj és fogadd szívesen szeretetünknek lelkünkéből fakadó megnyilvánulásait.

A csónak alig észrevehető libbenéssel odasímult a hajó oldalához, mire a bennülők a kötélhágcsón

gyorsan felkúsztak a fedélzetre. A fedélzetmester (nem tudható, hogy a maga fejétől-e, avagy valaki másnak a figyelmeztetésére) az embereivel együtt katonás felállásban várta a vendéget, és oly üvöltő éljenrivalgásban törtek ki, hogy a hang mennyiségeivel egy igazi uralkodó is meg lehetett volna elégedve.

Amilyen gyors volt Joakim a beszédben, éppen olyan fürgének mutatkozott a cselekedeteiben is. Feszes léptekkel végigszaladt a derék legények arcéle előtt, kezét szorította a fedélzetmesterrel, bemutatkozott a beteg Róbert kapiánynak, Csallang tanár úrnak, meg a többieknek s aztán a kis kapitány tessékelésére felment a sétafedélzetre, hogy bevárják a tengeralattjáró megérkezését, amely a vontatókötélre fűzött csónakokkal afféleképen kanyargott, mint a rövidnyakú fűtengerben a vadászatra induló óriáskígyó.

— És most, kedves Joakim, használjuk fel ezt a néhány percnyi nyugalmat arra, hogy rövidesen megismertessem veled kalandos utazásunknak történetét, — mondotta a kis kapitány s mindjárt hozzá is fogott az események vázolásához.

Joakim, aki maga is annyi mindenben ment már át, eleinte köteles tiszteletből mutatott élénkebb érdeklődést. De hamarosan úgy elfogta a csodálkozás izgalma, hogy minduntalan hangos „Ah! Ah!” kiáltásban tört ki. Amikor pedig a kis kapitány átadta neki azt az ajánlólevelet, amelyet a német ten-

geralattjárók vigoi barlangállomásán kapott, még a Joakim erős idegzete is viharzani kezdett:

— Kolosszális! Piramidális! Fenomenális! — szakadoztak ki a torkán a határtalan álmélkodást jelentő szavak.

— Imhol, — fejezte be mélabúsan a mondókáját a kis kapitány — most hát itt állunk elnévtelenedett hajónkkal, üldözötten ellenséges őrhajóknak közegette, és rettegünk minden elkövetkező perctől, mert mindegyik pusztulást hozhat a fejünkre. Tulajdonképpen még egyszer sem voltunk ennyire a csávéban, mert a „Herakles“ papírai eddigelé elég jól fedeztek bennünket.

— Tudod mit? Gyertek velünk! Nem is hiszed, hogy milyen pompás fedezet egy tengeralattjáró. Ha felszeditek a csónakok népét, gyors szárnyakkal repülhetünk s egy-kettőre elérhetjük a mi jó német partjainkat, — tanácsolta nagy lelkesedéssel Joakim.

— S mi lesz velünk, ha összetalálkozunk néhány angol torpedónaszáddal? — kérdezte a kis kapitány csendesen, megfontoltan.

Joakim, mintha darázs csípte volna meg, hirtelen hátrakapta a fejét és mereven nézett fiatal barátjára.

— Na igen, — folytatta a kis kapitány zavartalan nyugalommal — ebben az esetben te a víz alá bukol a cethaladdal, mi pedig fennmaradunk pompás céltáblának a torpedónaszádok ágyúi számára. Pedig az én számításom szerint nemcsak néhány

ellenséges hajóval fogunk találkozni, hanem sokkal, mert kétségtelen, hogy az angolok ezerszemű szörnyként őrzik partjaitokat.

— Igazad van, te öreg, tudós kis kapitány, ezt nem szabad a számításból kihagyni, — válaszolta némileg megszégyenülve Joakim. Aztán újból felélénkülve kérdezte: — Ám, ha ennyire ismered a dolgoknak minden csínját-bínját, akkor magadnak kell legjobban tudnod azt az orvosságot, amely meggyógyíthat benneteket.

— *Hajópapírok* kellenének, kedves barátom, hajópapírok, amelyek utat nyitnának nekünk a jeges vizekre, — susogta epekedőn a kis kapitány.

— Ha-ha-ha! Hát ennyi az egész? Hajópapírok? Akkor hát minden rendben van! — kacagott széles kedvre derülve Joakim.

— Lesz? Csakugyan lesz? — kérdezte lelkesedve a kis kapitány és mind a két kezével megragadta Joakim jobbját.

— Nem „lesz“, hanem „van!“ Sőt nem is egy, hanem olyan bőséges választék, hogy akár boltot is nyithatnánk. Mi ugyanis hivatalból minden elsülylyesztett hajónak a papírjait magunkhoz vesszük. De várj csak, hadd fussak át gazdag irattáramon, hogy lássam, melyik illik rátok legtalálóbban. Hopp, már meg is van! Négy vagy öt nappal ezelőtt sülylyesztettünk el egy norvég hajót. Olyanféle volt, mint a tied. „Wiking“ volt a neve. A papírjai szerint cethalászhajó. Amikor azonban átvizsgáltuk,

hát kitűnt, hogy a cethalzsír számára felhalmozott „üres“ hordók robbanóanyagokkal voltak tele. Barátom, ez volt aztán látványosság! Úgy repült a levegőbe a „Wiking“, mint az ágyúból kilőtt rakéta!

— Ez a papír kitűnő, mert a mi hajónk is cethalászhajó és felszerelésében is megegyezik vele! — lelkesedett a kis kapitány s örömében azt sem tudta, hogy melyik kezét szorongassa a kedves jóbarátnak.

— Mindjárt felküldetem a papírokat. Arra azonban már nem emlékszem, hogy a „Wiking“ személyzete hány emberből állott.

— Mi a tanácsos úron kívül, akit már neked ajándékoztunk, huszonhárman vagyunk, — vágott közbe tréfásan a kis kapitány, mert a jókedv már újból erősen dagadozott benne.

— Helyes, majd utánanézek a dolognak. Ha ti kevesebben vagytok, mint a „Wiking“ személyzete, akkor írást mellékelek a papírokhoz, hogy ennyi és ennyi „gyanús“ egyéniséget kiemeltem a hajótokból; ha pedig ti volnátok többen, akkor mondjátok, hogy a „többletet“ éppen ezen a helyen halásztátok ki. Elhiszik, első szóra elhiszik, mert az elsüllyesztett hajók közül a nagyobbiknak bőven volt ideje rá, hogy segélykiáltásaival teledrótlanozza az Északi-tengert.

— Valóban, csak most jut eszembe, hogy mind-
ezideig egyetlen egy órhajó sem mutatkozott. Hon-

nan van ez?! — kérdezte mélyen elgondolkozva a kis kapitány.

— Először is, — válaszolta határozott biztossággal Joakim — még nagyon kevés idő telt el a segélykiáltások óta, ha sok minden történt is e kevés idő alatt. Másodszor az Északi-tengernek ez a pontja a legkevésbé járta és a legkevésbé őrzött. És végül a nagyobb hajók lélegzetvesztve menekülnek a tengeralattjárók közelségéből, mert a velünk való harcban igen sokat kockáztatnak. Ha minket véletlenül örökre leküldenek a tenger fenekére, hát mi az? Semmi. Néhány tonna vasat, néhány embert nem lehet veszteségnek nevezni. De ha mi megtorpedózunk egy nagy csatahajót, hát az már valami. Az aztán veszteség. Ebből láthatod, hogy mi még nektek is védelmül szolgálunk, mert ezt a helyet egyelőre tudatosan kerülik a nagyobb hajók. Ha nem siettek ide, azóta talán már el is fogtak volna benneteket.

— Különös, minden olyan különös, — mormolta a kis kapitány eltűnődve.

— Azért ám egy pillanatig se gondold, hogy a tengeralattjárón fenéig tejfel az élet. Nem bizony. Nekünk is vannak veszedelmes ellenségeink. Ezek az aprócska hadihajók. Amilyenek pl. a torpedónaszádok, torpedóvadászok. Ezek mindhalálig verekszenek velünk, mert csekély értéket jelentenek. Két torpedóvadász pusztulása sem nyom annyit a mérlegben, mint egy tengeralattjáróé. De íme, az én népem is felvonult már az ünnepséghez! — kiáltott

fel hirtelen Joakim, a további magyarázgatást abbahagyva.

A menekülőkkel telt csónakok és a tengeralattjáró félkörösen helyezkedtek el a sírjából feltámadni készülő „Wiking” orra előtt. A német legénység fele a tengeralattjáró hátán állt fel, a másik fele pedig felment a „Wiking” fedélzetére, ahol Tom mindent előkészített már az ünnepség fényének emelésére. Néhány rövid vezényszó után felharsant a németek széphangú szárnykürtje, mintha csak emberi szóval kiáltotta volna: „Imához! Imához!” Joakim könyekig meghatva beszélt a hűséges és vitéz szövetségesek egyik legderekabb fiáról: a kis kapitányról, miközben a vaskeresztet, amelyet előbb megcsókolt, a mellére tűzte. Joakim szavait egetverő éljenzés, hurázás követte. És abban a pillanatban, amikor véget ért az örömrivalgás, a tengeralattjáró fedélzetén elhalóan finom hangon felzengett egy árva, magános hegedű: „Isten áldd meg a magyart...” Mindenki lekapta a kalapját és égreemelt szemekkel, szent áhítattal hallgatta a szívbemarkoló dalt. Valaki félénken, bizonytalanul, reszketősen énekelni kezdett. Csallang tanár úr volt, akiről azt hitték, hogy a tudományán kívül a világból semmi sem érdekli. Mások is felbátorodtak és hamarosan valamennyien énekeltek, vagy legalább is dúdoltak, mint a csónakbeli idegenek.

A kis kapitány parancsára ételt és italt osztottak ki a nem mindennapi ünnepség jó hangulatának nö-

velésére. Mindenből bőven kaptak a csónakbeliek is, akik egyelőre feledni látszottak szerencsétlenségüket vagy talán nem is érezték magukat olyan túlságosan szerencsétleneknek, hiszen elsüllyesztett értékeiket meg fogják téríteni háborús gazdáik.

Nagyon is igaza volt Joakimnak, amikor azt mondta a kis kapitánynak, hogy fölötte kevés idő telt még el az amerikai lobogós hajó segélykiáltása óta, ha sok minden történt is. Valóban, az események tűneményszerű gyorsasággal peregtek le. Még itt is, ott is koccintottak az emberek, s a tanácsos urat már átszállították új lakosztályába. Joakim áthozatta a levegőbe röpített „Wiking“ papírjait s búcsúzkodni kezdett, miközben a fedélzetmester összeszedte a hazaiaknak szóló sürgönyüzeneteket, a kis kapitány utasítására udvariasan figyelmeztetvén az illetékeseket, hogy az üzenet végére okvetlenül odategyék: „Választ a grönlandi Yperniwikbe kérek!“

Még egy-két kézszorítás, éljenzés, hurrázás és a két hajó elszakadt egymástól. Céljuk csaknem egészen ellenkező irányba vitte őket s így a távolság percről-percre tetemesen növekedett. Eleinte hangos kiáltásokkal viszonozták egymás üdvkívánásait, aztán zsebkendők lobogtatásával, majd zászlónyelven és végül már csak a távcsövekben tudták egymást szemmel tartani. Még nem bukott le teljesen a tengeralattjáró a látóhatárról, amikor a vitorlames-ter, a csónakmester és a kis Cselebi már minden

megfelelő helyre odapingálták a „Wiking“ nevet, a helyettes gépmester pedig benzinlámpával beégette, hogy a festék elveszítse a frissességét.

— Értenek ezek minden huncutsághoz! — kacagott jóízűen Andersen bácsi, ami nála igazán ritkaság számba ment.

A jókedv, a humor, a tréfa egyébként is elfojthatatlan erővel viharzott a „Wiking“ fedélzetén. Mindenki szellemeskedett, szójátékot csinált, mert a hálás közönség a leggyöngébb dolgon is nevetett. Ha valaki prüszszentett, zajos hahotával kívánták kedves egézségére.

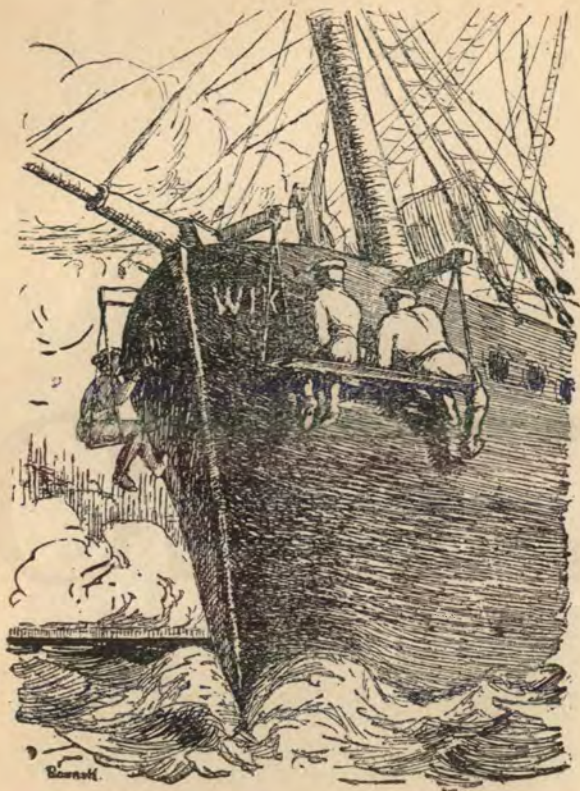
Tökk Frigyes azt találta mondani, hogy az angol olyan, mint az angolna: csak a vízben érzi jól magát. A többiek megtapsolták, hátbaverték és „tudományos húsdarab“-nak nevezték. Amikor Tom szépen becsomagolta a német s a magyar lobogókat és a főárbócra felhúzta a norvég színt, Russwurm megcsóválta a fejét és így szólt:

— Eszsza a hábborrú, ahogy a portugáll dudálja!

Tyú, olyan szilaj kacajjal jutalmazták a bécsi urat, hogy Tohány Tamás megirigyelte a dicsőségét és valamiképen ellensúlyozni igyekezett. De Russwurm nem hagyta magát, küzdelemre kelt vele, kihívó hangon mondván:

— S mi lesz most önnel, méllen tisztelt urram?

— Velem?! — kérdezte gyanutlanul Tohány Tamás.

*Minden megfelelő helyre odapingálták a hajó
új nevét.*

— A görög tannácsos úrr önt árvavasságra
juttattta!

— Ejnye, adta ilyen-olyan bécsi vérszopója sze-

gény hazámnak, gyerünk csak le a könyvtárba, hogy végre már megmondhassam a véleményemet alaposan, mert Fiume óta folytonosan félbeszakítottak bennünket! — harsogta Tohány Tamás, közben kiadósan mellbeütögetvén magát.

Az új látványosság azonban, amelyből Tohány Tamás sem akart kimaradni, legalább egyelőre ismét elhalasztotta a fontos eszmeecserét. Arról volt ugyanis szó, hogy igen szép jutalmat szedtek össze Ufi számára, ha pihenés nélkül megeszik egy méteres füstölt kolbászt.

— De egy ujjal sem szabad érintened, — jegyezte meg a csónakmester.

— Minden a szájnak, semmi a kéznek! — tette hozzá a főkormányos.

Ufi persze a legnagyobb készséggel elfogadta a megtisztelő ajánlatot, mire a kérdéses kolbászt felhúzták az egyik vitorlarúdra olyképen, hogy a felső vége egyvonalba került az Ufi szájával, az alsó pedig körülbelül a térdéig ért. Az evés a kolbász alsó végénél kezdődött. Ufinak tehát csaknem egészen le kellett feküdnie és a kolbász rövidülésével arányban olyan kucorgó állásokban kellett elhelyezkednie, hogy a nézők egymásra dőltek nevettükben.

A díjat természetesen a legkisebb erőfeszítés nélkül megnyerte Ufi. S akkor aztán ő kezdett el hahotázni.

— Na, ti ugyan megjártátok! — hörögte Ufi, szé-

pen kifejlett gyomrocskáját szerető gonddal simogatva.

— Miért, Ufi, miért? — sürgették kíváncsian a többiek.

— Hiszen én jutalom nélkül is szívesen megettem volna a kolbászt!

— Ah, ah! — riadoztak tréfásan a többiek.

— Vagy talán van még ilyen pompás szálatok? Akkor elő vele és kezdjük újra a versenyt feledíjért! — kiáltotta diadalmasan az oroszlángyomrú hős.

Amilyen bolondoskodó kedvükben voltak az emberek, bizonyosan felhúztak volna egy újabb kolbászszalat is a vitorlarúdra, ha gyermekes mulatozásukban meg nem zavarja őket a kis kapitány jelző-sípja.

— Sorakozni! Sorakozni! — rendelkezett szaporán a fedélzetmester, miközben embereit a sétatödélet felé terelte, hogy a vendégeknek megfelelőbb helyen álljanak fel. Mert a sorakozó ezúttal kivétel nélkül mindenkinek szólt.

— Áttanulmányoztam a „Wiking“ papírjait s most már nincs más hátra, mint hogy kiosszam a szerepeket, — magyarázta a kis kapitány a családi gyülekezetnek s mindjárt felolvasta, hogy kinek-kinek mi a neve és tisztsége ellenséges hajók látogatása esetén.

Az egészben az volt a legérdekesebb, hogy ezúttal Andersen bácsi is nagyobb szerephez jutott, mert

norvégül épp oly jól tudott, mint a tulajdon anyanyelvén. Ambátor az is igaz, hogy erre a finom elővigyázatosságra nem igen volt szükség, mert az angol tengerészek között elvétve is ritkán akad olyan, aki folyékonyan beszél norvégul.

— Éss mii törtrénnikk énvellem? — kérdezte ije-dezve Russwurm, akinek a nevét semmiféle vonatkozásban nem olvasta fel a kis kapitány.

— Kérem, kérem — csillapította a kis kapitány —, önről sem feledkeztem meg. Igen szép és még hozzá regényes szerepet fog kapni. Ön lesz az úgynevezett „fölösleg“, ahogy azt a mi kedves Joakim barátunk mondotta.

— Oh, oh, nekem bizony nem „fölösleg“ ez a szegény bécsi vérszopó, hiszen még csak ki sem beszélgethettem vele magamat kedvemre, — sajnálkozott Tohány Tamás és magához ölelte a megzavarodott bécsi urat.

— Uraim — csóváltgatta a fejét a kis kapitány —, ne értsenek félre. Nincs itt szó veszedelemről. A „fölösleg“ magyarázata a következő. Az elsüllyesztett „Wiking“ lélekszáma huszonkettő volt, mi pedig huszonhárman vagyunk. Szóval, egy embernyi fölöslegünk van, aki természetesen a hajó papírjain nem szerepel. De nekünk mégis számot kell adnunk róla, ha az ellenség úgy kívánja. A megoldás az, hogy mi ezt a „fölösleget“ a tengerből halásztuk ki, ott, ahol az a két kereskedelmi hajó a szemünk láttára elsüllyedt. Russwurm úr tehát vá-

laszthat magának nevet és foglalkozást a saját tetszése szerint és az angol ellenőröknek olyan magyarázattal szolgálhat, amelyet éppen alkalmasnak tart. Azt hiszem, hogy közülünk senkisé is félti őt ebben a szerepben.

— Na, hát így már jó van, szegény hazám kedves vérszopója. Majd beszél az úgy, hogy kétfelé áll tőle az angolok füle. Bátorság, kedves vérszopóm, bátorság! — tutujgatta atyai gyöngédséggel Tohány Tamás a bécsi urat, aki még mindig bizonytalan érzelmek között hánykolódva, ázott verébként húzódott meg az ő mesebeli nábobjának szárnyai alatt.

A kis kapitány aztán kiadta a parancsot Tomnak, hogy az embereket (amint az ilyen hivatalos cethalász-hajóhoz illett) lássa el a nekik megfelelő ruhával, ami fölötte könnyedén és gyorsan ment, mert a kis kapitány Londonban bőségesen összevásárolt mindennemű sarki dolgot.

És lám, milyen okosan cselekedett a kis kapitány, amikor a lényegtelennek látszó apróságok elintézésével egy pillanatig sem késedelmeskedett. Az emberek ugyanis még ki sem mulatták magukat egymás nagyszélű, kajla kalapjain, a horizonton már megjelent egy nagy angol cirkáló és szárnyaló iramban közeledett a „Wiking“ felé.

A kis kapitány minden felszólítás nélkül eléje sietett, hogy udvariasságával is bizalmat keltsen az ellenségben. És az átvizsgálás valóban meglepő

zavartalansággal folyt le. Az üres és olajos hordók nagy halmaza, a pompás sarki felszerelés, a halászati eszközök annyira nyilvánvalóvá tették a „Wiking” hivatását és útjának célját, hogy az angol tiszt a személyzet névsorára már nem is volt kíváncsi. Sietve lepecsételte a hajó iratait és barátságosan elköszönt.

A „Wiking” népe néma, csodálattelt tekintettel nézett fel a parancsnoki hídon megelégedetten sétáló kis kapitányra, és suttyomban, hogy ne rontsák az ünnepi hangulatot, erősen gratuláltak Russwurnnak, a faggatást szerencsésen elkerülő „fölösleg”-nek.

Alig másfél óra múlva két torpedónaszáddal találkoztak. Ezek, amikor a hajó papírjain meglátták a cirkáló friss bélyegzését, minden további vizsgálódásról lemondtak. Alkonyat táján pedig egy kis flottával találkoztak, amelynek közepén egy egy igazi csatahajó haladt a legnagyobb fajtából s a kicsinyek úgy vették körül, mint a kotlót a csibéi. Ezeknek is untig elég volt a „Wiking” papírjain a friss pecsételéseknek megtekintése.

— Hogy milyen szerencséje van ennek az ilyen-olyan, de mégis kedves bécsi vérszopómnak! — kiáltozott nagyboldogan Tohány Tamás.

— Bizonyosan tizenharmadik gyerek, — jegyezte meg tiszteletteljes áhitattal Tökk Frigyes.

— Kérrem, kérrem, csak tizenkettődikk vagygyokk! — tiltakozott hevesen Russwurn.

A emberek jóízűen kacagtak. Mindenen kacagtak, mert a nevetés is éppen olyan ragadós, mint a sírás. És a gondtalanság szellemessé teszi a hájfejúeket is. Ilyenkor szaporán burjánzik a tréfa, akárcsak a langyos eső után a gomba. És a kedélyek gyerekes csapongásán nem ütközött meg senki sem, mert egyazon érzés uralkodott a szívekben: „Megszabadultunk!”

Amikor a nap cinóbervörös feje éjjeli fürdőzés céljából a tenger alá bukkott, a kis kapitány kitárta a karjait és éles hangon utána kiáltott:

— Jó éjtszakát, Északi-tenger! Jó éjtszakát, öreg Európa!

— Jó éjtszakát! — harsogták a többiek kórusban.

— Tisztelem, az otthonvalókat! — sipította a kis tiszteletbeli hajóinas, mire újból kitört a kacagás és folyt tovább a mókázás, míg csak az álom csendet nem parancsolt a felajzott idegeknek. S amikor az éji nyugalom ilyképen kitergette szárnyait a „Wiking” fölé, a kis kapitány a hajó vezetését átadta Tomnak, maga pedig bement az üveges szalónba. Ennek a lakói is aludtak már, csak Róbert kapitány ágyfejénél pislogott egy kis zöldernyős gyertya-lámpácska. A kapitány még nem aludt. Olvasgatva várta az ő kedves fiát. Érezte, tudta, hogy a kis kapitányt az emberfeletti nagy munka bevégezése után még ma látni fogja.

A szünetnélküli izgalomban, megfeszített munkában, a rettegés és az öröm folytonosan váltakozó

áradatában agyoncsigázott fiú szótalánul odaborult Róbert kapitány mellére s végre ismét gyermekké lehetett. A könnyei megeredtek és fájdalmas zokogásban tört ki. Róbert kapitány atyai gyöngédséggel magához ölelte és puhaselymes haját addig-addig símogatta, mígnem a derék fiú zokogása édes álomban olvadt fel. Erre a zöldernyős lámpácska is behúnyta fényes szemét és hagyta, hogy a tört ablakokon keresztül az alantjáró csillagok zavar-talanul gyönyörködhessenek a „nagy“ és a „kis“ kapitányban, amint egymás mellett alusszák az igaz és jó emberek álmát.

III.

Jégország kiskapujában.

A Fiumétól Grönlandig tartó hosszú és küzdelmes utazás utolsó napjai oly csendesen és eseménytelenül folytak le, hogy a naplóíró (ha ilyen lény egyáltalán lett volna a „Wiking“ fedélzetén) pusztán csak azt jegyezhetné fel: ki hányszor és mekkorákat ásított. Mert mindenki ásítózott. Sokat és nagyokat.

— Ez a visszahatás. A teljes megnyugvás oly hirtelenül váltotta fel a lelki és testi túlfeszültséget, hogy most bizonyos elernyedés fog el mindnyájunkat. Ez nem betegség, hanem rendes és természetes folyamat. Hamarosan kialusszuk és újból ruga-

nyosak, frissek leszünk. Sőt, én már ki is aludtam, — magyarázta mosolyogva Csallang tanár úr Róbert kapitánynak.

A frisseségről egyébként a Jeges-tenger lehelete is gondoskodott, amely hova-tovább érezhetőbbé lett, amint a „Wiking“ az északi sarkkört átszelte. A nyárból szinte egyik napról a másikra belefutottak az őszbe. És mielőtt még a tisztelt vendégek kellőképen kicsodálkozhatták volna magukat az időjárás e váratlan furcsaságán, már télapó is muto-gatni kezdte a köpönyegét. Egyszer csak arra ébredtek a koránkelők, hogy a fedélzetet szokatlan kitartással sepregetik. Kövér pelyhekben hullott a hó.

— Ide-ide szaporán, brúderkám — invitálgatta tréfásan a fedélzetmester az álmoszemű Tökk Frigyes —, aztán dugd bele a fejed képes felét ebbe a fehér kupacba, mert a kassai csízió szerint a tél első hava úgy lemossa tudományos arcodról a szeplőt, hogy a tükörben nem ismersz magadra!

— De hiszen én nem is vagyok szeplős, — védekezett a jeles férfiú.

— De még lehetsz! Az okos ember elejét veszi a bajnak, — vágott vissza a huncutkodó fedélzetmester és egy nagy marék hóval alaposan bedörzsölte a „brúderkám“ képes felét.

A korai havazást ismét napsütés váltotta fel, de — amint azt Keszeg András találóan megjegyezte — foga volt már a napnak. Sütött, sütött, de

nem melegített. Egyébként a „Wiking“ fedélzetén nem is követelték a naptól, hogy melegebben süs-
sön. Nem követelték már csak azért sem, mert min-
denki észrevette, hogy a levegő lehülésével arányo-
san növekszik Róbert kapitány elevensége. A fejé-
ről végleg lekerült a pólya, s reggeltől estig a fedél-
zeten járt-kelt, tett-vett, beszélgetett az embereivel,
órákig elálldogált a kis kapitánnyal a parancsnoki
hídon és a vendégek érdeklődő kérdéseire szíves és
kimerítő magyarázatokkal szolgált a sarki világ
csodáiról. Pedig Róbert kapitány nem volt beszé-
des természetű ember. De most a hosszú és kény-
szerű tétlenség után kitörő erővel kezdett működni
benne az életkedv. És még ezenfelül is volt valami,
ami Róbert kapitányt egy kissé kizökkentette a régi
kerékvágásból. A Jeges-tenger ugyanis neki igazi
otthona volt. Fiatal korának legszebb évei, legked-
vesebb emlékei fűződtek a jégmezőkhöz és nagy vál-
lalkozásai, amelyek híressé és gazdaggá tették, itt
bonyolódtak le az úszó jéghegyek között. És ezt
minden ember tudta róla, tehát nem is álmélkodtak
rajta, amikor ilyképen biztatgatta őket:

— Viduljatok, fiaim, mert mindjárt otthon le-
szünk!

Tényleg úgy is volt, hogy ő itt otthon volt. Nap-
pal a nap, éjjel a csillagok állása után minden szá-
mítgatás nélkül megmondta, hogy hol járnak; is-
merte térkép nélkül az áramlásokat, a szél járását,
fordulását, az idő változását és kalendárium nélkül

megtudta mondani az évszak előhaladását pusztán a sarki madárnép járása-keleése után.

A „kis“ kapitány úgy szívta magába a „nagy“ kapitány magyarázatásait, mint a száraz szivacs a vizet. Aztán mindjárt megpróbálta alkalmazni a tanultakat és hozzá olyan jó eredménnyel, hogy magát a mestert is meglepte, aki pedig ugyancsak tisztában volt az ő kedves fiának eszességével.

Közben a kis kapitány többször is megkísérelte, hogy a hajó parancsnokságát visszaadja Róbert kapitánynak, de az hallani sem akart róla, noha Csallang tanár úrnak sem volt már kifogása ellene.

— Nem, nem, fiam — csitítgatta mindannyiszor Róbert kapitány a nyűgösködő gyerek-kapitányt —, az a rendje a dolognak, hogy amit jól kezdél s jól folytattál, azt végezd is be jól. Nem illenék hozzám, hogy megcsorbítsam a dicsőségedet vagy éppen a szerencsédet, amely mindnyájunknak közös kincse. Tarts ki keményen, hiszen csak egy ugrás már Uperniwik. Ott aztán leveszem a terhet a vállaidról, hogy hamarosan másikat rakjak rájuk. Mert az ilyen vállak nem szeretik a tehermentes életet.

A kis kapitány azonban nem tudott megnyugodni. Ez a kiismerhetetlen víz annyira új volt neki, hogy nem érzett magában elég képességet a benne lappangó szeszélyek leküzdésére.

— A meleg tengeren úgy éreztem magamat, mint a vándor a mérőföldköves országúton, itt pedig

olyan szorongások fognak el, mintha ember nem járta őserdőben bolyonganék, — magyarázgatta a jeges vizek atyjának.

— Majd megszokod, fiam. S annál jobb, minél hamarabb kezded. És végül is itt vagyok én tartaléknak veszedelem esetén — makacskodott Róbert kapitány, mert attól az ártatlan tengeri babonától, amelyről ő maga is több ízben említést tett már Csailang tanár úrnak, semmiképen sem tudott megszabadulni. Igazán bámulatos, hogy az efféle gyengeségek néha a legkomolyabb embert is fogva tartják.

Hanem hát, igazat szólva, tengerész babona ide, tengerész babona oda, annyi bizonyos, hogy Róbert kapitány ugyancsak nyitva tartotta már a szemét, amikor az első jégtörmelékekből összeverődött szalaggal találkoztak. Olyan volt csak, mint a haragoszöld mezőben kígyózó patak ezüstháta. De még ilyen szerény mivoltában sem lehetett bizalomkeltő a szakértő szemében, mert Róbert kapitány megcsóválta a fejét s így szólt Mukihoz:

— Itt s ebben az időszakban korai jelenség. Kétségtelen, hogy rendellenes állapotok vannak Grönland parti vizeiben vagy csak mostanában szakadhatott le néhány gleccser sarka. Na, majd meglátjuk.

Az el-elfogyó, ismét meg-megújuló törmelék-szigeteket közben-közben egy-egy nagyobb jégtuskó kezdte tarkítani. Ezeken a délebb tájakra vándorló

madarak ezrei tanyáztak, kellemes látványul szolgálván a hajó népének. Bámészkodókban nem is volt hiány. A „Wiking“ apraja-nagyja állandóan ott tanyázott a fedélzet korlátjánál s így bizony észre sem vették Róbert kapitány újabb szórakozását, hogy szüntelenül a szeménél tartja a távcsövet. Mert egyébként mindenki feltűnőnek tarthatta volna ezt a dolgot. Mit néz? Mit keres? Hiszen ez a víz teljesen mentes az ellenségtől. Vagy talántán az angol hadihajókon kívül más ellenség is fenyegetheti a „Wiking“-et?

Ezeket a kérdéseket szerencsére senki sem tette fel, tehát nem is kellett azokra felelni s ennek következtében senki és semmi sem zavarta meg az emberek nyugalmát.

Ilyen körülmények között köszöntött rájuk hosszú utazásuknak utolsó éjtszakája. Másnap délután már, ha valami váratlan akadály nem merül fel, a „Wiking“ láncos vasmacskáái az uperniwiki kikötőben vidám csörömpöléssel fognak a sarki óceán vizébe leszaladni.

A kis kapitány valahogy úgy érezte, mintha ez az utolsó éjtszaka minden eddiginél nagyobb próbatételt követelne tőle. Alkonyatkor meleg bundát vitetett fel magának a parancsnoki hídra s úgy rendezkedett be, hogy ott virrasztja át az egész éjtszakát. Tele volt a szíve aggodalommal, bizonytalansággal, amikor látta, hogy a leszálló nap nyomán a tenger lehelete ködös párává sűrűsödik, amely

vékony, habszerű lepelként nyuladozott, de még így is elég vastag volt ahhoz, hogy felfogja a csillagfényt és koromfeketévé tegye az éjtszakát.

— Különös dolog, hogy a nyílt veszedelemmel szemben egy pillanatig sem ingott meg bennem a hit, a bizalom. És most? Most cserben hagy az erőm, mert itt alattomos módon leselkedik rám a veszedelem, — mormogta magában a kis kapitány.

Már mindenki aludni tért a „Wiking“-en, csak a szolgálattevők virrasztottak és a kínos csöndet egyedül Tom léptei zavarták meg olykor-olykor, amint sietősen végigsurrant a fedélzeten, hogy vigyázkodják embereinek ébersége fölött. A kis kapitány merev némasággal bámult bele a sötétségbe s feje búbjától a sarkáig megborzongott, valahányszor jégdarabok koppantak a hajó oldalához.

— Fiam, azonnal állítsd meg a hajót! — susogta váratlan hirtelenséggel Muki fülébe Róbert kapitány, aki puha topányában úgy szaladt fel a parancsnoki hídra, hogy a kis kapitány szorongó merengésében észre sem vette .

— Kapitányom! — lehelte nagy lélekzetet véve Muki, miközben minden további gondolkodás nélkül intézkedett, hogy a „Wiking“ a lehető legrövidebb idő alatt álló helyzetben legyen, ami annál könnyebben megtörténhetett, mert a vitorlák nem voltak munkában.

— Na, na, csak nyugalom fiam, — susogott tovább Róbert kapitány. — Veled virrasztok én is.

De nem akartalak zavarni s azért a feljáró alatt üldögéltem. Na, most aztán itt maradok melletted, hogy könnyebben agyonüthessük ezt az éjtszakát.

— Kapitányom — mondotta reszketős hangon Muki —, ezen a vízen az éjtszaka nekem csakugyan éjtszaka: olyan vak vagyok benne, akár a kis hajóinas.

— Seбай — válaszolta könnyedén Róbert kapitány —, hoztam én neked szemet, amely belelát a sarki tenger éjtszakájába is. Azért nem siettem hamarabb az oldalad mellé, mert azt akartam, hogy a saját tapasztalataid alapján kezd megszokni ezt a rejtelmes vizet. Így eléred azt, hogy többé sohasem fogsz félni tőle.

A hajó megállt, mire Róbert kapitány a magával hozott hosszúszerű hőmérőt a Muki asztalkáján szerénykedő villanylámpához tartotta.

— A sarki tenger éjtszakájának, a ködnek, a sötétségnek ez az egyszerű, közismert műszer a szeme. Nos, figyelj rá s mondd meg, hogy mit veszel észre?!

— A higany alig észrevehető lassúsággal lefelé száll.

— Mire következtetsz ebből?

— A levegő fokozatosan lehül.

— Figyelj csak tovább!

— Ah, — kiáltott fel kis vártatva Muki — most meg már éppen olyan lassúsággal emelkedni kezd a higany!

— Tehát?

— A levegő percről-percre melegebb lesz.

— Ki tudod hát találni, hogy miért kellett a hajót megállítani?

— Igen, azt hiszem, — válaszolta becsületes álmélkodással.

— Nos?

— Jéghegy közelébe jutottunk.

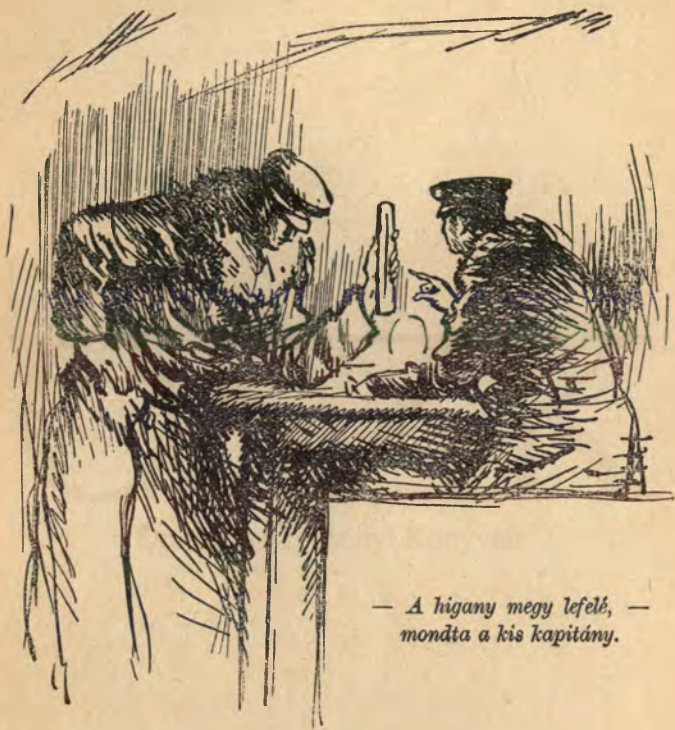
— Helyes a megállapításod. Most már csak azt óhajtanám, hogy egészen magadtól magyarázd meg ennek a kis dolognak a lefolyását.

A kis kapitány néhány pillanatig gondolkozott s aztán megfontolva a szavakat, lassan, szakadozottan beszélni kezdett:

— A kapitányom a feljáró alatt üldögélt és figyelte a hőmérőt. Egyszerre csak azt vette észre, hogy a hőmérő higanya lassan, de fokozatosan süllyedni kezd. Ebből azt következtette, hogy jéghegy közeledik felénk, vagy pedig mi közeledünk a jéghegyhez. Azonnal megállíttatta a hajót, hogy a helyzettől tisztába jöjjön. A higany a hajó megállása után is emelkedett, de igen lassan. Tehát a jéghegy felénk úszott, de — úgy gondolom — meglehetősen távolságban, mert ellenkező esetben a levegő gyorsabb lehülése következett volna be. Aztán ismét emelkedni kezdett a higany, ami azt mutatta, hogy a jéghegy a maga útján haladva távolodni kezd tőlünk.

— Ezt, ezt akartam, hogy a rejtélynek magad

találd meg a nyitját! — örvendezett őszinte szívvel Róbert kapitány s aztán ismét a csendes hang-

— *A higany megy lefelé,* —
mondta a kis kapitány.

ján folytatta. — Jól tudsz megfigyelni s jól tudsz következtetni, kedves fiam. De lássuk csak, mi van a hőmérőnkkel?

— A higanyoszlop mozdulatlanul áll, azaz: a jéghegy eltávozott közelünkől, a hajónk tehát bátran folytathatja az útját, — válaszolta a kis kapitány minden habozás nélkül és legott munkába szólította a „Wiking” gépeit.

— Hát félsz-e még a sarki tengertől? — kérdezte némi szünet után Róbert kapitány.

— Úgy érzem, mintha a nyakára tettem volna a lábamat, — felelte megkönnyebbült lélekkel a kis kapitány.

— És belelátsz-e már a sarki tenger éjszakájába, sötétségébe, ködébe?

Muki feleletül Róbert kapitány nyaka köré fonta karját, fejét annak mellére hajtotta s nagy boldogságában úgy pihegett, mint a böcsőbeli apróság a tejesüveg kiszopogatása után.

Hej, mennyire megrövidültek most már az éjszaka percei. A fedélzetmester Róbert kapitány székét, bundáját is felhozta a paranesnoki hídra és a két kapitány egymás mellett üldögélve figyelte a higanyoszlop viselkedését. Közben pedig sok szó esett erről is, arról is, mert Mukiból nem hiányzott a buzgóság, hogy minél nagyobb otthonosságra tegyen szert ebben a hideg világban. És ahogy így váltogatták egymást a kérdések s a feleletek, halkan, susogva, egyszerre csak úgy rémlett a fülüknek, mintha nem a Tom szokott topogását hallanák a fedélzeten. Óvatosan kihajoltak a korláton és a vastag sötétségen keresztül is megismer-

ték Ufi alakját, sőt azt is, amit a kezében szorongatott: Róbert kapitány legkedvesebb pipáját, az „admirális“-t.

— Nézd csak, — súgta Muki fülébe Róbert kapitány — ez a nagy gyerek a maga odaadó hűségében valóságos drágakő. Bizonyosan felébredt s látván, hogy nem vagyok az ágyamban, a keresésemre indult, hogy esetleg a szolgálatomra lehessen. Bölcs előrelátással hozza a pipámat is.

— Nemes, hűséges szív. Talán ez a legnagyobb földi kincs, amivel a jó Isten megajándékozhatja az embert, — susogta mély meggyőződéssel a kis kapitány.

De Ufi varjúszelei is felfedezték már a gazdáját. A gondos fiú nyomban tüzet vetett a taplóba s úgy vitte fel az „admirális“-t, hogy Róbert kapitány pillanatnyi időveszteség nélkül nekiállhatott a füsttermelésnek.

Ufi minden fecsegés nélkül szokta a szolgálatát ellátni. Most is szótlanul nyujtotta át az „admirális“-t s miután ugyanúgy három megtömött pipát elhelyezett az asztalkán, néma meghajlással eltávozott.

Róbert kapitány, akinek mindig különös gyönyörűségére szolgált Ufi eredeti viselkedése, magában jóízűen mulatott a három tartalék-pipa felvonultatásán, de ezt a világért sem árulta volna el, hogy valamiképen meg ne zavarja a derék fiú egyszerű lelkének egyensúlyát.

— Ez a három pipa nem pusztá véletlenség ám,
— magyarázta Ufi elvonulása után Róber kapitány a mosolygós arcú kis kapitánynak. — Tudod, mit jelentenek? No, ne törd rajta a fejedet, mert ennek a rejtvénynek úgy sem találnád meg a kulcsát. Az emberi lélek a sarki tenger éjszakájánál is titokzatosabb a finomságban, a gyöngédségben, a szeretetben. Látod, Ufi valami úton-módon megsejdtítette, hogy én az éjtszaka aligha fogok már visszatérni az ágyamba. Mindjárt kiszámította hát, hogy reggelig hány pipa dohányra lesz szükségem és teljes felkészültséggel indult a keresésemre. Ő jobban ismeri a szokásaimat, mint saját magam és ezért egy cseppet sem fogok meglepődni, ha az utolsó pipánál ránk köszönt a virradat.

Azt szokták mondani, hogy a jó lelkek nyomában virág fakad. Ufi is ilyen virágokat hagyott maga után a parancsnoki hídon. Róbert kapitány és Muki annyira felfrissültek, a lelkük, kedélyük úgy megtelítődött finom érzésekkel, mintha nem is a halált hordó jéghegyek között éjszakáztak volna, hanem meghitt családi otthonban.

Amikor Róbert kapitány a tartalék pipák utolsóját is munkába vette, a kis kapitány tréfás jókedvvel figyelmeztette őt Ufi számítására.

— Pompás gondolat! — kapott a szón Róbert kapitány s a belső zsebéből valami tengerész-naptárféle noteszt húzott elő. — Végy papirost, ceruzát, a székedet húzd közelebb az asztalhoz, és én

mindjárt megtanítalak rá, hogy egy rövidke perc alatt hogyan számíthatod ki a nap fölkeltségének pontos idejét a föld bármely pontjára vonatkozólag. Tehát azt is, hogy mikor fog virradni itt, ahol most vagyunk. Az eredményből aztán előre megállapíthatjuk, hogy hány percet hibázott Ufi, aki — mellesleg mondva — számítani műveletekkel még álmában sem szokott foglalkozni.

Muki sietve tett eleget Róbert kapitány óhajának, mert sejtette, hogy ismét valami fölötte hasznos dolgot fog tanulni tőle. Viszont Róbert kapitány is nagy örömét találta abban, hogy az éleseszű fiúnak tanítómestere lehetett. S mivelhogy mindkettőjükben egyforma lelkesedés buzgott, a papírlapok hamarosan megteltek számokkal és az eredmény az lett, hogy Muki a feladott példákat a rendesnél jóval rövidebb idő alatt meg tudta fejteni.

— És most vegyük a saját helyzetünket, — mondotta Róbert kapitány, amikor látta, hogy Mukinak ezen a téren már több oktatásra nincs szüksége.

— Istenem, a hőmérő! — sikoltott fel hirtelen a kis kapitány s ugyanabban a pillanatban már parancsot adott a hajó megállítására.

Az ám, annyira nekimelegedtek a számítgatásnak, hogy a hőmérőről egészen megfeledkeztek a kapitányok. A kicsi is, meg a nagy is. De hiszen volt is ijedség és nem is ok nélkül, mert a higany

úgy szaladt lefelé, mintha az üvegcső gömbje alul kilyukadt volna. És ez a rémületkeltő szaladás akkor sem lassúdott meg jelentékenyen, amikor a hajó állóhelyzetbe jutott.

— Szembe jön velünk a jéghegy! Kitérés jobbra! — vezényelte a kis kapitány önmagának hangoosan, bizonyosan azzal a szándékkal, hogy Róbert kapitány kijavítsa, ha helytelenül intézkednék.

Róbert kapitány nem szólt. Az arca kemény volt, mint a márvány, a szemei pedig valósággal rátapadtak a hőmérőre, amelyben a higanyoszlop ismét gyorsabban kezdett lefelé szaladni.

— Tehát nem egészen szembe jön, hanem rézsútosan jobbfelől! — kiáltotta nekihevülve a kis kapitány s most már balfelé irányította a hajót.

A higanyoszlop rohamos zuhanását azonban a második irányváltozás sem lassította meg.

— Ah, ah, — lihegett a kis kapitány kapkodó lélekzettel — hát innen is, onnan is egy-egy jéghegy siet felénk?! Előttük vagyunk, vagy már közöttük?

— Hátra arc! — huhogta érthetetlen, rekedt hangon a kis kapitány és fuldokló hirtelenséggel osztogatta a parancsokat a gépházba, a kormányosnak és a fedélzetmesternek.

Az utolsó pillanatok voltak ezek az élet s a halál válaszfútján, amikor a rettenetes csontember már leemeli válláról a kaszáját és suhintani készül.

A fedélzeten fagyos levegőhullámok áramlottak keresztül és a sötétséget tompa morajlás, locsogás, pattogások, ütődések zűrzavaros hangjai verték fel, mintha a „Wirking“ orra előtt ezer meg ezer kőszirt meredezett volna, amelyeken fáradtan megtörik a nyughatatlan tengervíz.

A hajó erős rázkódással, de bámulatos gyorsasággal megfordult és teljes gőzzel sietett visszafelé. Ez volt a kis kapitány negyedik kísérlete, hogy a láthatatlan veszedelmek közelségéből kivigye a hajóját. Sikerült neki. A higanyoszlop egy hajszálnyival sem süllyedt lejjebb, sőt némi pihe-nés után fölfelé kezdett kapaszkodni. A gépek szabálytalan munkája, hirtelen elhallgatásuk, gyors nekiiramlásuk, a hajó erőltetett fordulásai, az ezeket követő heves rázkódások az alvókat is egy-kettőre talpra állították. Ahogy kiugrottak az ágyukból, úgy rohantak fel a fedélzetre és rémületükben dadogva kérdezősködtek fűtől-fától, de a dologban lévők ügyet sem vetettek rájuk, jómaguk pedig a vak sötétségben semmi különöset sem tudtak felfedezni, legfeljebb Tohány Tamás óriási kecsgeorrát, amelynek Attila-származása ezúttal senkiben sem ébresztett tiszteletet. Amiből tehát joggal következtethető, hogy veszedelem esetén mindenféle orr egyforma értékű lesz.

— Már két fokot emelkedett a hőmérő, — susogta a kis kapitány, akit felajzott idegei még mindig meglehetősen izgatottságban tartottak.

Róbert kapitány felelni akart neki valamit, de ebben a pillanatban megvillant a keleti égbolton az éjszaka fekete függőnye. Virradni kezdett. Mindketten felugrottak, hogy végre szemtől-szembe láthassák nehéz éjszakájuknak rémeit.

A sötétség, mintha még nem akarta volna feladni a küzdelmet, csak nehezen, lassan hátrálva adott tért a világosságnak. Köd, pára, felhőfoszlányok a pirkadás tüzére leplet borítottak, amelyben még elfátyolozódott a kíváncsi szemek előtt az éjszaka minden titka. De a pirkadás után sietve jött maga a nap is. Fényében legott megszakadt a vékony ködlepel, a párák felszívódtak a vízszínről és a „Wiking“ álmélkodó népének két óriási jéghegy kívánt „jó reggelt“!

Haj, a csodálkozásnak mi mindenféle színezetű hangjai szakadtak most ki a megkönnyebbült keblekből! Ujjongtak, kiabáltak, susogtak, vacogtak, sírtak, füttyögtek, huhogtak aszerint, hogy kinek-kinek milyen szövésű volt a szíve. A meglepetés izgalmaikat nyomom követték a kérdések, feleletek és fontoskodó megjegyzések áradata. Mindnyájan egyszerre beszéltek, mert különösképpen most mindenki szakértő lett.

— Mondom, amit mondok, az a horgos formájú nagyobb a Gellérthegynél, — bizonyítgatta Töck Frigyes dr. Édes Józsiás úrnak.

— Az összehasonlítást meg merném kockáztani a Hármashatárheggyel, — szerénykedett a hosszú

úr, miközben egy második pápaszemet igyekezett elhelyezni az orrgerincén.

A „Wiking” álmélkodó népének két óriási jéghegy kívánt „jó reggelt”!

— Nini, medve! Jegesmedve! — sipákkolt élesen Árpika.

— Hol? Merre? — tudakolták izgatottan a többiek.

— Az ám! Az ám!

— Ni, most két lábra állt!

— Ide néz! Pontosan ide néz!

— Tökk Frigyet nézi!

— Kikérem magamnak, hogy engem nézzen! — riadozott az ijedős ember.

— Na hát, ez már sok egy érző kebelnek, — jelentette ki nagyhangon Tohány Tamás úr s miután néhányszor mellbevágta magát, a korláton át messze kihajolt, hogy jobban láthassa a medvét.

— Jaj, jaj, — susogta a huncut Tom a vitorlamesternek — még bele találja ütni az orrát a medvébe.

Igy folyt, dagadozott a társalgás szünet nélkül, mert a két jéghegy töméntelen látnivalóval szolgált a „Wiking“ népének. Szokatlan nagyságuk egyébként magát Róbert kapitányt is meglepte, aki pedig egykoron hosszú éveken át egyebet sem látott, csak jéghegyet.

A nagyobbik tornyos, bástyás, meredekfalú jégóriás volt, karcsú bércekkel, hegyes kúpokkal, leszakadni készülő tuskókkal, terraszokkal, elvékonyuló gerincekkel és egymásmellé szoruló táblákkal, amelyek csalódásig utánózták a széttépett könyv szertehullott lapjait. Ezek között álldogált, őgyelgett a megcsodált jegesmedve, amelyet vég-

zete idejuttatott. Tétova viselkedése elárulta, hogy nem nagy reményekkel nézhet a jövője elé.

A másik jéghegy nem is annyira jéghegy volt, mint inkább beláthatatlan jégmező. Öblei, félszigetei voltak, a hátán tekintélyes dombok, halmok, síkok és völgyek váltakoztak egymással és eleven élet lüktetett rajta, mert a partjait a halászó madarak ezrei lepték el és itt-ott egy-egy sarki-róka is fel-felbukkant, amint óvatosan zsákmánya után lopakodott. Kétségtelen, hogy a hatalmas táblának jéganyaga sok száz esztendő alatt halmozódott össze Grönland valamelyik partszegélyénél és most ismeretlen okból, talán földrengés következtében elszakadt a szülőföldjétől és ment megsemmisülni a meleg vizekben.

Amíg a „Wiking“ népe a jégóriások külső csodáit bámulta, azalatt Róbert kapitány és Muki a jéghegyek útirányát figyelgette és számítgatta. Mert ebben a tekintetben is ritka jelenséggel volt dolguk.

— Nos, — kérdezte Róbert kapitány a mellette számolgotó fiút — milyen eredményre jutottál?

— Úgy látszik, hogy hibások voltak a megfigyeléseim, mert még csak megközelítően sem tudom a jéghegyek útirányát kiszámítani, — válaszolta szégyenkezve a kis kapitány.

— Egy kis gyakorlat az egész. Majd megtanítalak rá s akkor aztán nyugodt lélekkel rád testálhatom a sarki vizeket. Az utolsó próbát fényesen

kiállottad, amikor a „Wiking“-et a magad eszével kirántottad a két jégóriás torkából. Jobban én sem tudtam volna megoldani a kényes feladatot.

A nagy dícséretre a kis kapitány nem a szájával felelt, hanem a szemeivel. A hűség, a szeretet, a hála sugárzott azokból Róbert kapitányra, aki mosolyogva megveregette a kedves fiú vállát s aztán ismét komoly dolgokra fordította a beszédjét:

— Hallgasd meg hát az én számításom eredményét. Ez a két jégtömeg ugyanazon tengeráram két különböző ágában úszik. Ez a két ág körülbelül ezen a tájon sodródik össze. Eddig, egymáshoz viszonyítva őket, olyanféleképpen utaztak, mintha az egyenlőszárú háromszög oldalain haladtak volna a háromszög csúcsa felé. Pontosan megállapítható, hogy nem egyforma sebességgel úsznak és mégis csaknem bizonyosra veszem, hogy összetalálkoznak a háromszög csúcsában, azaz az áramlat két ágának összesodródásában. Mennyi minden véletlennek kellett itt összejátszania, hogy ezek száz meg száz kilométernyi út után a mi szemünk előtt egymásnak menjenek!

— A mi szemünk előtt? — kérdezte némileg tamáskodva Muki. Mert, ámbátor sohasem szokott kételkedni Róbert kapitány számításainak és meghatározásainak helyességében, most mégis olyan lehetetlennek tartotta a jóslást, hogy egy pillanatra (és tegyük hozzá: önfeledten) megingott a hitében.

Róbert kapitány észrevette ezt, de nem nehezelt meg érte. Hiszen ő maga is a csodálatos véletlenek összetalálkozásának tartotta e ritka esetet. Úgy tett, mintha nem hallotta volna a fiú kérdését. Nem felelt rá. Elmerült a jégtömegek további viselkedésének megfigyelésében.

A kis kapitány pedig abban a tudatban, hogy a veszedelmes szomszédságtól most már biztos távol-ságban vannak, úgy irányította a hajót, hogy nagy félkörös kerülővel ismét visszajussanak eredeti útvonalukra. Munkába állította a vitorlákat is, hogy minél hamarabb behozhassa a kényszerűségből elvesztegetett időt. Uperniwiket ugyanis még alkon-yat előtt el kellett érniök, mert ellenkező esetben az egész éjszakát ismét a nyílt vizen tölthetik majd.

A hajó helyzetének változásával a tornyos jég-hegy újabb részletei tárultak fel a „Wiking“ népe előtt. Az újabb jégalakulatok tüneményes szépségei azonban egyáltalán nem kárpótolták a nézőket azért a veszteségért, amelyet a medve eltűnése okozott érzékeny szívüknek. Mert a hatalmas terraszt a medvével együtt maguk mögött hagyták. De ezen a nevezetes napon, úgy látszik, a szerencse még ilyen kis dologban is kedveskedni igyekezett a menekülőknél. Az történt ugyanis, hogy a tornyos jéghegy a saját tengelye körül mozogni kezdett, aminek az lett a következménye, hogy a terraszon búsongó medve ismét láthatóvá lett.

— A medve! Itt a medvénk! Éljenek a jeges-medvék! — kiabáltak ujjongva a bámészkodók és úgy kezdtek beszélgetni a veszedelmes ragadozóról, mint valami kedves háziállatról.

— Meg kellene menteni, — sajnálkozott meg-gondolatlanul Tökk Frigyes.

— Uccu, brúderkám, be a csónakba és csípd fülön a kis huncutot! — biztatta a fedélzetmester.

— É—n?! — hüledezett Tökk Frigyes, aki minden tréfás szót komolyan vett, ha becses személyének kockáztatása forgott szőnyegen.

— Persze, hogy te, brúderkám. Nem is hiszed, hogy az az aranyos medvécske mennyire szereti az ilyen tudományos férfiú vesepecsenyéjét! — magyarázta fagyos komolysággal a fedélzetmester. A többiek azonban nem tudtak tovább uralkodni magukon: hangos kacagásban törtek ki, mire a „tudományos férfiú“, okosabbat nem tehetvén, az öklével megfenyegette a medvét.

A jéghegy ilyenén mozgolódása nemcsak Tökk Frigyesnek okozott néminemű kellemetlenséget, hanem a kis kapitánynak is. Különösen akkor kezdett szégyenkezni előbbi viselkedése miatt, amikor a jégmező is követte a jéghegy példáját. Egymás-felé fordultak.

— Kapitányom, — szólalt meg Muki fátyolozott hangon — bocsánatot kérek, hogy nem tudtam mindjárt felfogni számításának helyességét. Nagyön resteltem magamat.

Róbert kapitány szelíd mosollyal nézett a pironkodó fiúra. Aztán kedves, biztató hangon kérde:

— Nos?

— Igen, — mondotta a kis kapitány nekibátorodva — a tengeráramlat két ága már egyesül, s a jéghegy a víz kavargó sodrában nem tudja kikerülni a több kilométer hosszúságú jégmezőt.

— Nézd, nézd, hamarabb bekövetkezik a nagy látványosság, mint ahogy magam is gondoltam volna! — figyelmeztette Róbert kapitány a szokottnál jóval élénkebb hangon a kis kapitányt.

— De mi lesz itt, ha a hegy roppant tömege rászakad a mezőre?!

— Rászakad? Erről csak abban az esetben lehet szó, ha a jéghegy súlypontja magasan van. Az úszó jéghegy tömegének tetemesebb része ugyanis a víz színe alatt van. Több, mint amennyi kilátszik a vízből. Az alsó részt az áramlás rohamosan súrolja, olvasztja, fogyasztja, mígnem a jéghegy elveszti az egyensúlyát és felfordul, azaz a nehezebb része kerül a víz alá. Ez a felfordulás addig ismétlődik, amíg a jéghegy teljesen el nem olvad. Már most az a kérdés, hogy a mi jéghegyünknek hol van a súlypontja. Ha mélyen van, akkor a látványosság kisebbszerű lesz, ha magasan van, s a jéghegy már bukásra készül, akkor az erős lökés következtében felfordul s rázuhan a jégmezőre. Ezt mi is meg fogjuk érezni.

— Ilyen távolságban?! — riadozott a kis kapitány.

— Ameddig a szemed ellát, fenekestül felfordul a tenger, mintha a legszilajabb orkán szántaná hátát. Tohány Tamás úrék bizonyára kellemetlenül érzik majd magukat.

— Talán még nagyobbra tágítsam a kitérésí ívünket?

— Mit sem használ, és egyébként sincs idő kísérletezésekre, mert az összeütközés néhány percmulva bekövetkezik, — válaszolta Róbert kapitány s még a kezével is legyintett, hogy nagyobb súlyt adjon a szavának.

A roppant jégtömegek valóban oly sebesen közeledtek egymáshoz, mintha kifeszített vitorlákkal vágattak volna végzetük felé. A hajó népe, amely még mindig a jegesmedvével foglalkozott, a különös jelenséget még csak figyelmére sem méltatta. Gondtalanul csevegtek, zsebkendőikkel integettek a medvének, amikor egyszerre csak recsegés, ropogás, a tenger fenekéről feltörő morajlás, zűrzavaros hangok, csattanások zúgtak feléjük.

Az összeütközés megtörtént, a jégóriás megingott és néhány bástyája, orma lezuhant. Rövidke pillanatokig úgy tetszett a két kapitánynak, akik élesen figyelték minden megmozdulását, hogy az ütdést ennél a jelentéktelen megrázkódásnál nem követi egyéb, noha az ingás elárulta, hogy a súlypont meglehetősen magasán van. De alig gondolták végig megállapításaikat, mindjárt rá alaposan meggyőződhettek róla, hogy elhamarkodva számí-

tottak. A jéghegy ugyanis újból megingott s aztán hirtelen gyorsasággal rázuhant a jégmezőre. Oly leírhatatlan dörrenés követte a roppant tömeg levágódását, hogy a „Wiking“ emberei két tenyerükbe kapták fejüket. A fülükön keresztül metsző fájdalmat éreztek és zúgott a koponyájuk, mint a kávédaráló. Amikor annyira-amennyire magukhoz tértek, azt hitték, hogy egyik pillanatról a másikra egy egész új világba kerültek. Az imént még nyugodalmas víztükör vadul háborgott, félelmetes hullámhegyek száguldottak a hajó felé, heves forgószél örvénylett körülöttük és ott, ahol a roppant jégtömegek összeomlottak, égigérő párafelhő gomolygott, mintha a tengerfenéken tűzokádó kráter fakadt volna, amely az óceán sós levét gőzzé forralva, a csillagokig dobálná.

— A hajó tengelyéhez, uraim, a hajó tegelyéhez, adta ilyen-olyan jéghegye, jegesmedvéje, satöbbije! — dörmögte bosszúsan Tohány Tamás, a főárbc felé támolyogva.

Mások is követték a tengeri betegség irányában annyira fogékony férfiút, még olyan is, aki eddig meglehetősen ellenállónak bizonyult. Sőt azt lehet mondani, hogy a gyors és váratlan változás többé-kevésbbé csaknem mindenkinek felkavarta a maga belső kis tengerét. Ezúttal azonban igazán csak mulékony kellemetlenségről volt szó. A háborgó elemek rövidesen lecsillapodtak, a hullámtorlaszok kisímultak, a szél elült, a tengeri bete-

gek viisszasompolyogtak a fedélzet korlátjához és szakadozni, foszladozni kezdett az égígérő páragomolyag is. Először a jégmező szabadult ki a ködszerű lepelből. De milyen állapotban! Száz meg száz jégszigetté töredezett össze. Formátlanul, tépetten, madárlakóiktól elhagyottan úsztak az áradat hátán, mint a menekülő, vert sereg.

Alaposan megtépázva került ki a szörnyű összeomlásból a jéghegy is. Régi magasságának legalább is a felét elvesztette és mennyire mássá lett a külső formája is! Nem ékesítették többé bástyák, karcsú tornyok, terraszok, nyúlánk oszlopok, szakadékok és csipkés élek. Most az került fölszínre, ami eddig lent volt, amit az áramlat víznyelve a lehetőségig egyenletesre gyalulni, símára nyalni igyekezett. Ez bizony a korábban elkényeztetett szemeknek szegényes látványosságot nyújtott s ráadásul a jegesmedvének is végképen nyoma veszett.

— Hol a medvének? Szegény jószág! Oh, oh! — sápítoztak a légyszívűek és becsmérlő jelzőkkel illették a bűnös jéghegyet.

— Nem jéghegy ez már, hanem óriási jégkrumpli, — mondotta valaki megvetően és a többiek megegyező érzéssel helyeseltek.

De alig hangzott el a lekicsinylő helyeslés, a jégkrumpli mindjárt rá olyan meglepetéssel szolgált, hogy az elégedetlenkedőknek tátva maradt a szájuk. Az történt ugyanis, hogy a kis kapitány a

„Wiking“-et erős kanyarodással az eredeti útirányba terelte és ennek következtében a jégkrumplinak eddig még nem látott oldala került a szemek elé.

— Hát ez mi?

— Nézzék! Nézzék!

— Csodálatos! Meseszerű!

— Álmodunk, vagy ébren vagyunk?!

— Persze, hogy álmodunk! Kérem, Tökk Frigyes, csípjen meg, hogy fölébredjek!

Kiabáltak össze-vissza az imént még elégedetlenkedő bámészkodók, amikor a jégkrumpli maradék falában, a vízszíntől mintegy harminc méternyi magasságban hatalmas cethalat pillantottak meg, amelynek teljesen ép teste egyik oldalával már kiszabadult jégbörtönéből, a másik oldalát azonban még erősen magához kapcsolta a jégpáncél.

— Nem hiszek a saját szememnek se: délibáb az egész! — jelentette ki megbotránkozva Tohány Tamás és keményen mellbevágta magát.

— A-a tengerr huncfutt tündérrei játszannak vellünk —, tódította a szót Russwurm is, hogy a nábobjának kedvében járjon.

— A valóságban egy kis héring az egész, amelyet a délibáb cethallá fúj fel —, igyekezett megnyugtani magát is, másokat is Tohány Tamás.

— Az az, héring! — bizonykodtak némelyek minden gondolkozás nélkül.

— Nem héring az, uraim, hanem valóságos cet-

hal. Ismerjük mi jól a fajtáját, mert esztendőig dolgoztunk velük —, szólt közbe a fedélzetmester.

— Mesélje a gyerekeknek, de ne nekünk! — ripakodott rá dölyfösen Tökk Frigyes Tohány Tamás oldala mellől.

— Talántán mégis valami cethalféle lesz —, vélekedtek félénken az ingadozók.

— Héring! Héring! — erősködtek a Tohány-pártiak.

S bizony, bizony, talán még az is elkövetkezett volna, hogy a Tohány-pártiak birokra kelnek a cethalassal, ha meg nem szólal a vitatkozók mögött Róbert kapitány:

— Kár a sok szóért, barátaim, mert nem délibáb-kép ez vagy egyéb csalóka fénytörés, amit látunk, hanem maga a tiszta valóság. Igazi cethal, amely előttünk ismeretlen körülmények között került a jég tömegbe. Öszintén megvallhatom, hogy ez a dolog engem is meglepett, mert az úszó jéghegyek jégében befagyva eddigelé csak kisebb állatokat láttam, például cápákat, fókákat, jegesmedvéket és egyetlen egyszer egy eszkimót is, de cethalat sohasem. Ez hát igen ritka eset. Élvezzék hát teljes áhítattal e páratlanul álló látványt. Mindenesetre jegyzőkönyvbe foglaljuk a szerencsés véletlent, nevünk aláírásával bizonytságot teszünk mellette és a tamáskodni szerető tudósok kedvéért fényképfelvételt is mellékelük a jegyzőkönyvünkhöz. A fényképfelvételt egyébként már el is intézte a kis kapi-

tány, aki ebben a dologban is a legügyesebb közöttünk.

— Bocsánatot kérek —, dohogott Tohány Tamás zavartan s a fejét meg-megrázva — ezerszer is bocsánatot kérek, de az én szárazföldi koponyám semmiképen sem tudja bevenni. Nem és nem! Mert hogyan mászhatott volna ez a roppant állat olyan magasra? Először is a mászáshoz nincsen se keze, se lába. Aztán meg mért hagyta volna ott a vizet, amely nélkül nem tud élni? Vagy talán öngyilkosságot követett el ez a szegény cethal? Kiugrott a levegőbe, ahogyan a meghibbant ember a vízbe ugrik, amikor a halált keresi? És ha el is hiszem, hogy ez az öngyilkos cethal a vízből kiugrott a levegőbe, felmászott a jéghegy síma falán, azt az egyet még mindig nem tudom megérteni, hogy milyen módon tudott a kemény jégfalba befurakodni?

A társaság, amely Róbert kapitány köré sereglett, meglehetősen vegyes érzelmekkel fogadta Tohány Tamás tépelődését. Ümmögtek, bólingattak, mosolyogtak, de mindezt olyanféleképen, mintha helyeselnék is, meg nem is Tohány Tamás szavait. Egyedül Tökk Frigyes képe mutatott határozott kifejezést: fenntartás nélkül meghajolt Tohány Tamás éles elméje előtt. „Hej, ha én így tudnám ezt elmondani a múzeumi üvegöblögetők vasárnapi asztaltársaságában!” — gondolta magában a jeles férfiú.

Róbert kapitány a csodálkozásnak legkisebb jele

nélkül hallgatta a medveölő székely fejtegetését s csak akkor szólalt meg, amikor a kis társaság semmitmondó ümmögése is véget ért.

— Teljesen igaza van Tohány Tamás úrnak abban, hogy a jégvilágban járatlanok az efféle dolgokat nem érthetik meg minden magyarázat nélkül. Ha óhajtják, szívesen szolgálok némi felvilágosítással.

— Hálával és tisztelettel fogadjuk!

— Nagyon kérjük!

— Szépen kérjük!

Ilyen és hasonló tiszteletteljes szavak röppentek, szálltak Róbert kapitány felé. Valaki széket is hozott neki és Róbert kapitány úgy helyezkedett el, hogy a jéghegy állandóan a szemük előtt legyen.

Aztán beszélni kezdett lassan, csendesen. hogy hallgatói egy szavát se veszíthessék el:

— Először is azzal kell tisztába jönniök, hogy az ilyen óriási jégtömegnek a kialakulásához és ahhoz, hogy úszó jéghegy legyen belőle, igen sok időre van szükség. Nem mondanék rendkívüli dolgot, ha azt mondanám, hogy ez a jéghegy ötszáz vagy ezer esztendő. Azon se kellene nagyon csodálkoznunk, ha ebben a cethalban olyan szigonyt találnánk, amelynek nyelén ez az évszám áll: 1492. Az évszám-ból egyszerűen arra következtetnénk, hogy a cethalunkat akkortájt szigonyozták meg norvég, dán vagy angol halászok, amikor Kolumbusz Kristóf Amerika felfedezésével bíbelődött.

A hallgatóknak tátva maradt a szája. A lélegzetüket is visszafojtva meregették a szemüket Róbert kapitányra, aki kevéske szünetet tartott s aztán valamivel elevenebben folytatta:

— Grönland parti hegységéből terjedelmes gleccserek húzódnak le a tengerig. A lefelé nyomakodó jégtömegekből időnként hatalmas darabok, valóságos hegyek szakadnak le egyenesen a tengerbe. De maga a tenger is telve van egymásra tornyosuló jégmezőkkel. Az így összehalmozódó jégtömegeket nyáron az áramlat megmozdítja, összeszorítja, viszi, hajtja, feltorlaszolja, majd meg ismét elindítja. Közben a jéghegyek és a jégmezők többszörösen összefagynak, újból szétszakadoznak, egymásra omolnak s a nagy tömegek, amikor alul olvadás következtében vagy más okból egyensúlyukat elvesztik, mindenestül felfordulnak. A mozdulni tudó jéghegy élete örökös kecskebukázás. De gyakran megesik az is, hogy a jéghegyekből s jégmezőkből összefagyott tömegek a parti kiszögélésekben, öblökben megakadnak, megrekednek s ott vesztegelnek időtlen időig. Sok száz télnek a hava hihetetlenül nagyra növelheti az így megrekedt tömegeket. Földrengések vagy egyéb erők azonban elvégre ezeket is kimozdítják a helyükből. Meg vagyok róla győződve, hogy a mi jéghegyünk és jégmezőnk ilyen eredetűek, mert kétségen kívül szokatlanul terjedelmesek.

Amikor ezt a kijelentést tette Róbert kapitány,

véletlenül Tökk Frigyes helyeslően biccentett a fejével, ami azt jelentette, hogy neki is ez a véleménye. Róbert kapitány, aki szerette az egyszerű lelkeket, alig észrevehetően elmosolyodott s most már még élénkebben szötte tovább a szót.

— Amint azt önök is jól tudják, a jégvilágban is van élet. És ami él, az mulandó. A jegesmedvének éppen úgy meg vannak számlálva az évei, napjai, mint az eszkimónak, a fókának és a cethalnak. Bal eset is érheti valamennyit. Valamely összeomló jég-torlasz maga alá temeti a fókára leselkedő medvét. A beteg cápát a viharban feltornyosuló hullámhegy elragadja és kidobja a jégmezőre. A megszígyonyozott cethal a jégtáblákkal borított vizekbe menekül s amikor utolsót lehelve a felszínre vetődik, az összeszetorlódó jégtáblák maguk közé fagyasztják. Tegyük fel, hogy a mi cethalunk is így végezte be az életét. Az összefagyott jégtáblákkal aztán jéghegyek közé szorult és a jéghegyekkel együtt egy óriási tömeggé fagyott össze, amely a part mentén elakadt és századokon át növekedett, kebelében a mi cethalunkkal.

— Szegény cethal —, sipegett könyekig meghatva Árpika.

Senki sem kacagott a jószívű fiúcska elérzékenyülésén, mert valamennyien mélyen meg voltak indulva.

— Miért volna szegény? — kérdezte kedves egyszerűséggel Róbert kapitány a kis fiú felé fordulva.

— Én inkább azt mondanám, hogy szerencsés. Mert lám a jégvilág olyan síremléket állított neki, amely sokszorosan fölülmulja a faraók piramasait. És ugyan ki merné azt állítani, hogy a piramisok időben öregebbek a mi cethalunk jéghegyénél?! Na, de hagyjuk a faraókat! Elég az hozzá, egyszer aztán a mi cethalas jéghegyünk is elszakadt a parttól és elindult a maga útjára. Hány esztendőbe telt, amíg kivergődött a nyílt vízre, ez idő alatt hány-szor változott a súlypontja s a mi cethalunk hány-szor került a levegőbe és újból a vízbe?! Ilyen és hasonló kérdésekre senki sem adhatna kielégítő választ, de nincs is szükségünk rá. Elégedjünk meg azzal, hogy jelen lehattünk a jéghegyünk mostani felfordulásánál, amikor is a cethalunk ismét a felső részbe került. Hálával kell gondolnunk a jégmezőre is, mert az összeütközés következtében óriási darabok szakadtak le a jéghegyünkről. Ahol a cethalunk nyugszik, onnan is igen tekintélyes rétegek válhattak le, még pedig ránk nézve olyan kedvező körülmények között, hogy a cethalunk az egyik oldalán egész hosszában megszabadult jégburkolatától. Valószínű, hogy ebben a jó napsütésben néhány óra alatt a másik oldalán is meglazul a burkolat és saját súlyánál fogva lezuhan a tengerbe. Utánunk tehát senki sem fog gyönyörködni e csodás látványban.

Magát Róbert kapitányt is oly közről érintette ez az eset, a Jeges-tengeren eltöltött évek annyi

kedves emlékét idézték fel a lelkében, hogy az utolsó szavakat már halkán, mélységesen eltűnődve mondta, mintha csak önmagához szólt volna. A kis társaság néma megilletődéssel tekintett rá s hálás köszönetének csak akkor mert hangosan kifejezést adni, amikor felkelt és menni készült.

Róbert kapitány magyarázata mindenkit kielégített és világosságot gyújtott a legszárazföldibb koponyában is. Bepillantást nyertek Jégország titkaiba s most aztán ugyancsak törhették a fejüket, hogy mi minden csodás dolog várakozhatik ott a jámbor halandóra, amikor már itt a kapujában is sóbálvánnyá meredhetne az ember nagy álmélkodásában.

Tökk Frigyes, akit az imént még Tohány Tamás éleselméjűsége teljesen elragadott, most Róbert kapitányt tette meg tiszteletének és hódolatának bálványává. „Ez a férfi, neked is ilyennek kellene lenned!” — mormogta magában. Mert Tökk Frigyes olyan természetű ember volt, aki állandóan kész volt rá, hogy önmagát elcserélje másvalakivel. Egyszer fődélzetmester, Pöhöly Ferke vagy a kis kapitány fejével szeretett volna díszeskedni, máskor meg nagy szerényen megelégedett volna a Csalang tanár úr vagy Édes Józsiás úr szerepkörével is.

És ugyan ki az, aki ezért Tökk Frigyesre követ merne dobni?! Vagy talán van közöttünk olyan csodalény, aki sohasem szeretett volna fejet és bőrt

cserélni? Bizonyára senki sincs. Hiszen ez nem is bűn. A Tökk Frigyes viselkedése is csak azért nevetséges, mert ő minden szép és jó emberi erényt, képességet megkívánt ugyan, de arra sohasem törekedett, hogy azokat magában a saját erejével kifejlessze. Megkívánta a fedélzetmester rendességét, pontosságát, Pöhöly Ferke bátorságát, de ő azért továbbra is rendetlen maradt és ijedős, mint a nyúl. Valahogy úgy gondolta a dolgot, hogy este lefekszik mint Tökk Frigyes és reggel fölébred mint Róbert kapitány.

De ne mulassunk túlságosan Tökk Frigyes rovására, mert hiszen a „Wiking“ fedélzetén a mások fejét is sok haszontalan képzelődéssel töltötte meg a cethalas jéghegy. Már rég lecsúszott a látóhatár széléről s az emberek még mindig elmélázva néztek utána. Bánatos csend ülte meg a hajót, hang is alig hallatszott, vagy ha mégis esett itt-ott egy-egy szó, annak is olyan fátyolos színe volt, mintha temetésre készülődtek volna. Szerencsés megszabadulásukról senki sem beszélt már, sőt arról is megfélekedezni látszottak, hogy estére elérik útjuk végcélját. Egyesével üldögéltek, támaszkodtak, ödöngtek és belebámultak az óceán végtelenségébe. Maga Róbert kapitány is elvonult és lefeküdt. Na, de neki ahhoz jussa is volt. Az egész éjszakát átvirrasztotta és sok izgalmon ment át. Bizonyára Csallang tanár úr is figyelmeztette, hogy a megengedettnél erősebb próbának tette ki szervezetét.

És a kis kapitány?

A kis kapitány ott állt a parancsnoki hídon. Ernyedetlen állhatatossággal figyelte az útjukat. Ha egy-egy percre letette a távcsövét, akkor sem pihent, hanem számolt, jegyezgetett, megvizsgálta a műszereket és a térképen újabb tücskéket helyezett el. Az eszének, fejének nem volt ideje eltűnődésekre. Nem tagadható, hogy ő is szeretett volna egy kissé elmélkedni a cethalas jéghegyről, de nem engedte meg magának. Tudott uralkodni a gyengeségein. Volt akarát benne.

Jaj is az olyan hajónak, amelyiknek a kapitányában Tökk Frigyes-féle akarát van! És százszorosan jaj itt a jeges vizeken, ahol van mitől félni napsütéses időben is. Bizony, a „Wiking“-nek is ugyancsak egészségére szolgált, hogy biztos kéz vezette, mert a cethalas jéghegy után is akadtak még bőven kisebbszerű, mélyjárású jégtuskók, amelyeket épen kicsiségük tett veszedelmessé. Ezeket, minthogy a rendes hullámverésből alig emelkedtek ki s vízzel átitatódott felszínük is csalóka módon hozzásimult a környezethez, idejében észre kellett venni és kikerülni.

Apró jelentéktelen dolgok voltak ezek, amelyek egyáltalán nem keltettek érdeklődést, de valamicskével mégis meggyorsították az unalmas órák múlását. Szépecskén elkövetkezett a dél, aztán a délután és a mélabús csendbe egyszerre csak beleharsozta a kis kapitány:

— Szárazföld! Grönland!

Micsoda varázsigék voltak ezek! Milyen felfrísítő erőt, férfias egészséget leheltek ki magukból ezek az egyszerű szavak! A renyhe mélabú s a vespedés legott kiszakadtak a keblekből és ujjongás, örömrivalgás és szapora éljenzések verték fel a „Wiking“ nyomasztó csendjét. Tágra nyitott szemekkel nézték, figyelték a láthatár peremén lassan kibontakozó csíkot, miközben a kíváncsi kérdések és megnyugtató, örömfakasztó feleletek ezrével röpködtek a levegőben.

Aztán mintha csak valami titkos parancsszónak engedelmeskedtek volna a szívek, a főárbo c köré gyülekeztek, letérdepeltek és imádkoztak csendben, hangtalanul. Áhítatos pillanatok voltak, amelyekben a lelkekből fakadó hálaérzések mint fehér galambok szálltak a Magasságbeli trónusa elé.

Amikor a vékonyka csík alakjában megmutatókozó partszegély ismét eltűnt és a várakozók arcán az örömet a csalódás érzése váltotta fel, Róbert kapitány Ufival előhozatta Grönland legnagyobb térképét s a tengeri dolgokban járatlanoknak magyarázgatni kezdte útjukat s a hajó helyzetét:

— Nézzék, kérem, itt van Grönland legdélibb csücske. Ezen a ponton mi már régen túl vagyunk. Ettől a legdélibb ponttól húzzuk az ujjunkat észak felé a nyugati part mentén. Lám csak, olvassuk meg, hogy hány városkának, azaz halásztelepnek a karikáját érinti az ujjunk a Disko-öbölíig. Én már

megolvastam. Összesen nyolc városkáról van szó. A „Wiking“ ezek közül akármelyiknek a kikötőjébe betérhetett volna már, ha akart volna, mert előttük haladtunk el. De a kis kapitány nem akar fél munkát végezni. Ő egyenesen Uperniwickben akar horgonyt vetni, mert nekem onnan kell kiindulnom az eltűnt báró felkutatására. De nem vagyunk már messze Uperniwicktől sem. Nézzék, itt van a Davis-szoros, amely elválasztja Grönlandot az amerikai Labrador-félszigettől és a Baffin-földtől. A Davis-szoroson már átmentünk és jelenleg a Baffin-öbölben úszik a hajónk. Az a partszegély, amely az imént barátságosan köszöntött bennünket, a Svarthenuk-félsziget volt. Azért tűnt el, mert utána öböl következik. Ha a kis kapitány egy kissé jobbra irányítaná a „Wiking“ orrát, állandóan láthatnánk a partvonalat. De nem irányítja, mert itt tiszta víztükrünk van, jobbról és balról pedig erős jégárak vonulnak délre.

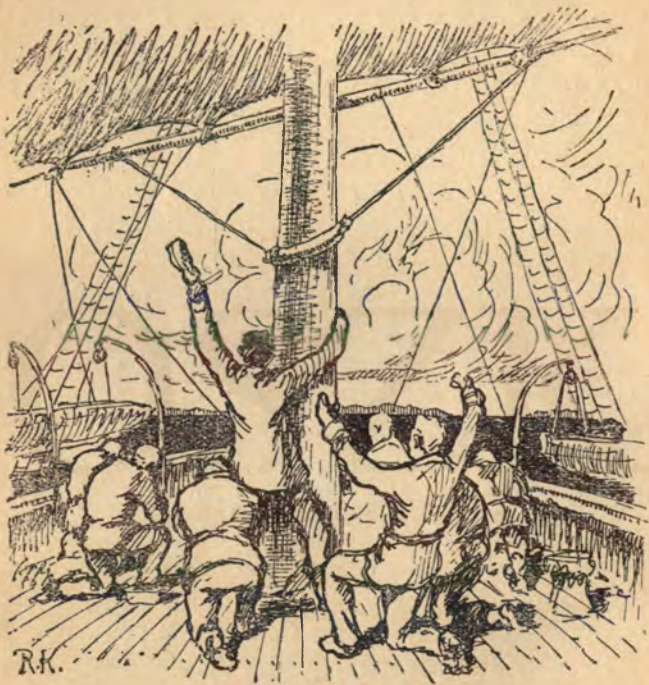
Róbert kapitány felvilágosító szavai nyomán menten kinyiladoztak a türelem rózsái. Többé senki sem nyugtalankodott, hanem annál nagyobb keletje lett Grönland térképének. Nézték, bámulták, mérceikélték, számígtattak s hamarosan földrajztudós lett valamennyiből.

— Egy óra múlva itt leszünk! — jelentette ki Tohány Tamás minden kétkedést kizáró határozottsággal.

— Hát ez kutya? Ezt a fokot meg kell kerülni

előbb! — vetette oda csak úgy foghegyről Tökk Frigyes.

— Nem kell megkerülni, mert Uperniwik szige-

*Valamennyien letérdeltek és áhítattal eltelve
imádkoztak.*

ten fekszik —, vélekedett szerényen Édes Józsiás
úr és duplán pápaszemes orrát keményen rányomta
Uperniwik karikájára.

— Micsoda? Még hogy szigeten fekszik?
— Igen, igen, szigeten!
— Akkor olyan, mint Velence.
— Bizony, gyönyörű város lehet.
— Ejnye, meg kellene kérdeznünk a kapitányunktól.

— Én is láttam már egypárszor —, szólt közbe a fedélzetmester.

— Ah, ah, ugy-e gyönyörű hely?

— Meghiszem azt! Télen két méteres hóbundája van, nyáron pedig olyan szépségesen kopasz, mint a tenyerem. De a házai igazán kedvesek. Amikor ott jártam, megolvastam. Huszonnégy fabódét számoltam össze, amelyekben nyolcvannégy lélek éldegélt. Tizenkilenc fehér, a többi eszkimó. Azt hiszem, most sincsenek többen, mert Jégországban nem szaporodnak az emberek.

A társaság jóízű kacagással fogadta a fedélzetmester magyarázatát. Egy szavát sem hitték el. Ugy gondolták, hogy meg akarja tréfálni őket. De ezúttal felsült, mert nem lehet ám falhoz állítani az olyanokat, akiknek a kisujjában van Grönland térképe.

Alkonyat táján a hajó erősen jobbra kanyarodott, mire a partot jelentő csík azonnal felhúzódott a láthatár peremére s most már ott is maradt, fokozatosan szélesedett, emelkedett, majd pedig apró darabokra szakadozott.

— Sziget, csupa sziget! Ezer sziget! — ujjongott a hajó népe.

— No brúderkám —, susogta a fedélzetmester huncut komolysággal Tökk Frigyes fülébe — öltözködjél gyorsan frakkba-klakkba, hogy megérkezésünk után azonnal indulhassunk a bálba. Mert bált adnak ám a tiszteletünkre. De még milyen bált! Micsoda zenekar! És a Vigadójuk?! Tyhú, csupa tükör még a pádimentuma is! Én foglak bemutatni az előkelőségeknek, mint igazi tudományos férfiút.

— Ne beszélj! — tátongett nagy álmélkodással Tökk Frigyes.

— De beszélek, brúderkám, beszélek!

— Hát, hát komolyan?

— Ne vesztegesd, brúderkám a drága időt, hanem siess a ruhatárba és válogasd ki magadnak a legpompásabb darabokat. Mondd meg Nednek, hogy én küldtelek.

— Megszolgálom a szívességedet.

— Szóra se érdemes, brúderkám —, susogta titokzatosan a fedélzetmester s aztán tovább ment, Tökk Frigyes pedig elsietett a ruhatárba.

A „Wiking“ teljes gőzzel és teljes vitorlával vágatott a Baffin-öböl síma vizén, a kitűzött időben azonban mégsem tudta célját elérni. Leszállt az est és ráadásul széles jégárak közé került, amelyeken keresztül csak nagy időpazarlással lehetett alkalmas átjárókat találni. Az éjszaka szerencsére olyan derült, csillagfényes volt, hogy alattomos veszedel-

mektől nem kellett tartani. De azért állandóan talpon volt mindenki. A vendégek is. A megérkezés láza uralkodott a lelkeken. Pedig ugyancsak hideg volt kint a fedélzeten. A higany erősen a fagyponthoz alá süllyedt. Mégsem akadt panaszkodó hang, noha egyik-másik hallhatóan vacogott. Odaadó türelemmel nézték a sziporkázva ragyogó csillagokat, a hajó közelében elhaladó furcsa jégalakzatokat és őszinte lelkesedéssel üdvözölték a koronkint felvilanó északi-fény színes sávjait.

Így telt el az éjszaka. Amikor megvirradt, a hajó jobb oldalán az apró szigetek százai üdvözölték az ásítozó utasokat. Eleinte felvidulva nézegették a fátlan, bokortalan, kopasz, sziklás, havas és jeges szigeteket, de csakhamar nyomasztó szorongás fogta el a szemeket annyi szomorú kopárság láttára. Nem merte senki sem kérdezni, de magában mindenki arra gondolt, hogy vajjon Uperniwik is ilyen szigeten fekszik? A fedélzetmester most az egyszer csakugyan nem tréfált?

Nem-nem, a fedélzetmester most az egyszer nem tréfált. Sőt, amikor a „Wiking“ a délelőtti korai óráiban befutott Uperniwik szerény kis öblébe, amely a sziget jégármentes déli oldalán feküdt, úgy találták a Velencére várakozó és áhitozó urak, hogy a valóság a fedélzetmester beajánlásánál is sivárabb. Az orrok hosszúra nyúltak, különösképen a Tökk Frigyesé, mert Ned mesésen kiöltöztette a haszontalan hiúságokkal eltöltött férfit s könnyű-

szerrel rávették arra is, hogy az utolsó percekben vesse le a bundáját. Le is vetette s ahogy dölyfös merevséggel végiglépegetett a fedélzeten vöröskés cilinderrel, sárga mellényben s olyan fekete frakkban, amelynek hátán óriási pepita folt terjengett, az emberek csaknem eldőltek neveltükben.

Annyi haszon tehát mégis volt Tökk Frigyes úri kiöltözködéséből, hogy a várakozásukban csalódottak most már vidámabb szívvel nézegettek Uperniwick előbukkanó faházikóira, amelyek úgy bújtak össze a keskeny partszegélyen, mint hideg esőben az ázott verebek a kémény eresztéke alatt.

És akadt egy kis látnivaló is. A szőrös ruhákba öltözött falubeliek kiszaladtak a víz szélére, integettek, kiabáltak, sőt egyesek csodálatosan keskeny lélekvesztőkbe vetették magukat s az érkező hajó elé eveztek. Ez a fogadtatás, ha a külsőségekben egyszerű és szegényes volt is, őszinteségben kiállhatta volna a próbát sok mondva csinált fényes ünnepséggel. A világ háta mögött lakó uperniwickiek ugyanis régóta nem láttak már valamirevaló hajót az északi szélesség 72-ik és 73-ik foka között; a „Wiking” megpillantásakor tehát igazán, szívük mélyéből örvendtek.

— Kapitányom —, jelentette a kis kapitány katonás tisztelegéssel és erősen megindult, reszketős hangon, amikor a „Wiking” vasmacskáinak lánc a csigán megcsörrent — kapitányom, tisztelettel jelentem, hogy megérkeztünk Uperniwickbe. A hajó

parancsnokságát a legnagyobb tisztelettel ezennel átadom.

— És én ugyanolyan nagy tisztelettel, hálával, szeretettel átveszem. Sok ilyen fiút adjon a jó Isten a magyar hazának, igen, becsületes, dolgozó, tanulásra készséges, istenfélő és vasakarátú fiúkat, akik ezer veszély között is keményen megállják a helyüket. Most hát leveszem válladról a parancsnoksággal járó nagy terhet. De majd teszek rá hamarosan más terhet, mert az ilyen váll nem szeret teher nélkül járni. Háromszoros „Éljen!”-t a kis kapitány tiszteletére!

És a hajó népe elkiáltotta háromszor az „Éljen!”-t, aztán megismételte tízszer, hússzor, hogy csak úgy rengtek bele havas, jeges hegyhátaik Jégországnak, amelynek immáron szerencsésen átlépték a kis kapuját.

IV.

Amikor a kíváncsi olvasók minden kérdésükre feleletet kapnak s valamit mégis szeretnének megtudni.

Róbert kapitány megérkezésük után haladéktalanul hozzáfogott a nyomozáshoz, hogy báró Karacsán Elemér eltűnésének körülményeit, amennyire csak emberileg lehetséges, tisztázza. Munkáját fölötte megkönnyítette az a régi ismeretség, amelyet még akkor szerzett magának a grönlandi halász-

falukban, amikor fiatal korában egy egész kis halászflottával járta a jeges vizeket. Így Uperniwikben is többen akadtak olyanok, akik annak idején elszegődtek hozzá a nyári hónapokra s azóta is úgy emlegették, mint a legjobb, a legigazságosabb halászfőnököt. Ezeknek a hűségére föltétlenül számíthatott Róbert kapitány s ezért valamennyit szolgálatába fogadta. Némi jutalom kecsegtetésével megnyerte tervének a község előkelőbbjeit is, köztük Totumokát, a jegyzőt, aki a Karacsán-család számára 1914-ben bizonyáglevelet állított ki báró Karacsán Elemér haláláról.

A nyomozásban természetesen Tohány Tamás is részt vett, mint a Karacsán-család képviselője, valamint dr. Édes Józsiás úr is, mint az életbiztosító társaság főmegbízottja. E két férfiú állandóan vasvillaszemekkel méregette egymást az egész úton s most, hogy a tett színhelyén voltak, kölcsönös ellenszenvük még inkább felfokozódott. Nem merték nyíltan kimondani, hogy mit gondolnak egymásról.

De nem is volt rá szükség, mert kimondás nélkül is tudták. Édes Józsiás úr azt hitte, hogy báró Karacsán Elemér nem halt meg, csak elbujt, hogy a biztosítótársasággal kifizettesse az ötmilliót a családjának. Tohány Tamás meg úgy gondolkozott, hogy a biztosítótársaság nem akar fizetni s azért huncutságokon töri a fejét.

Róbert kapitány oly ügyesen és tapintatosan

intőzte a dolgokat, hogy az ajkak megnyíltak s amit egyelőre meg lehetett tudni, azt megtudták. Nem volt sok, de érdekes. Nevezetesen: Wattason Kurt, az úgynevezett fehér vadász és báró Karacsán Elemér, akik bizalmas barátságban éltek, 1914 őszén Upernivikben egy expediciós hajóra szálltak, hogy a Kane-öböl felhátoljanak. Ott akartak kitelelni s aztán még északabbra nyomulni. Szokatlanul szép idő járt akkor, a vállalkozás mégis vakmerőség volt. A hajó a fele úton elakadt a jégben s akkor Wattason és Karacsán az expedició léghajóján felszálltak. Upernivikbe csak Wattason tért vissza halálosan elcsigázva. Karacsán és a léghajó odavesztek.

Avamoka tehát, az eszkimó vadász, aki a bizony-ságlevélben mint tanu szerepel, Karacsán Elemér halálánál nem volt jelen. A bizony-ságlevélben a léghajóról sincs szó. Ilyenformán amit megtudtak a nyomozók, az csak még zavarosabbá tette a dolgot. Most már igazán nem tehettek egyebet, mint hogy várjanak, amíg a fehér vadász és Avamoka hazatérnek. Ők ketten ugyanis a nyarat a magas északon szokták eltölteni vadászgatva, kóborolva s csak a nyár végére vetődnek haza. S minthogy a nyárnak már vége van, minden nap megérkezhetnek.

A várakozás napjai alatt Róbert kapitányt alig lehetett a hajón látni. Állandóan az északi szomszédos partokat járta, mert arra törekedett, hogy az érkezőkkel ő találkozzék először. A kis kapitány pedig az uperniwiki dróttalan távirót igyekezett

rendbehozni, amelyet az említett expedíciós hajó állított fel, de távozása óta senki sem törődött vele. Sikerült is annyira vinnie a dolgot, hogy az amerikai Bostonnal összeköttetésbe léptek s azon keresztül keresték a kapcsolatot Portugálián át Budapesthez. Másfelől Norvégián és Dánián át próbáltak a hazai földdel érintkezni.

A jó munkában aránylag gyorsan teltek a napok s egyszer csak arra ébredtek, hogy Róbert kapitány, aki az éjtszakát a hajón kívül töltötte, nagy csapat eszkimóval közeledik a hajó felé. A csapatban, mint azt a kis kapitány helyesen megállapította, ott volt Wattason Kurt és Avamoka is.

Róbert kapitány a díszes társaságot egyenesen a középső fedélzet nagy ebédlőjébe vezette. Miután bőségesen megtraktálták őket, azonnal kezdetét vette a hivatalos tárgyalás. A hivatalos színezetet az adta meg, hogy jelen voltak Uperniwik hivatalos személyiségei is, nevezetesen: az öregbíró, a kisbíró és Totumoka, a jegyző. Valamennyien eszkimók, másszóval a szemük fehérje is halzsíros volt. Ebben a tekintetben a fehér vadász sem különbözött tőlük.

— Wattason úr — szólalt meg komoly, nyomatékos hangon Róbert kapitány —, ön útközben elbeszélte már nekem, hogy milyen jó baráti viszonyban élt báró Karacsán Elemérrel, elmondta azt is, hogy az expedíciós hajóra szálltak, hogy északra vonuljanak. Ezeket a dolgokat mi már a helybeliektől is megtudtuk. A két értesülés teljesen egybevág.

Ránk nézve azonban az a fontos, ami most következik. Legyen olyan szíves és pontosan beszéljen el mindent, mert az ön néhai jó barátjának, Karacsán Elemérnek a becsületéről van szó.

A fehér vadász egy percig sem késlekedett a válaszával. Meghatottan, de szép csengő hangon mondotta:

— Uraim, mindennek előtt azt kell kijelentenem, hogy báró Karacsán Elemér föltétlenül igaz és hű férfiú volt. Önfeláldozó jó barát, a vakmerőségig bátor, aki a legképtelenebb feladatra is könnyű szívvel vállalkozott. Amikor az expedíciós hajó a jégben elakadt, felvetődött az a gondolat, hogy léghajóval kellene tovább hatolni és kikémlelni az utat: vajjon lehet-e remény az előbbrejutásra?! A báró persze mindjárt vállalkozott rá s minthogy semmiképen sem tudtam lebeszélni, vele mentem. A léghajóhoz csak annyit értettünk, amennyire hamarjában megtanítottak bennünket. Na, úgy is ment a léghajónk, ahogy akart. A tengerről a belföldi jég-sivatag fölé kerültünk. Az is baj volt, hogy a kelle-ténél magasabbra emelkedtünk és erős légáramlatba kerültünk, amely olyan irányba vitt bennünket, ahol emberi tekintet még nem érintette az örök-jeget. Reggeltől estig, estétől reggelig rohantunk a szelek szárnyán, amikor érezni kezdtük, hogy süllyedünk. Valahol megpattanhatott a léghajó burka.

— Szörnyűség! Ilyen bolond dologra vállalkozni!
— kiáltott fel elképedve Józsiás úr.

— Uram, a szörnyűség csak most következik. Amikor a léghajó alumínium-kosara már a jeget súrolta, a báró felém nyújtotta csukott markát és nevetve mondta: „Nézd, kedves Kurt, itt az alsó régióban a szél délnyugat felé fú, ha tehát az egyikünk kiugrik a kosárból, a másik esetleg még eljuthat a partra. Az sem nevezhető ugyan még megmenekülésnek, de legalább nem reménytelen. Húzd ki hát az egyik gyufaszálat a markomból. A fejes marad, a fejetlen kiugrik. De siess, mert mindjárt összezúzódnunk ezen az éles jégтарéjon! Ha én ugrom, itt hagyom az irataimat. Az uperniwiki jegyzővel írasd meg valamilyen formában, hogy elpusztultam.

— És?! — kérdezték többen is kapkodó lélekzettel.

— Úgy meg voltam zavarodva, hogy szinte öntudatlanul kihúztam az egyik szálat. A fejes volt. A báró abban a pillanatban kivetette magát a kosárból, amely a jégrögökön már majdnem féloldalt bukdácsolt. A léggömb gyorsan a magasba libbent, de annyit még láthattam, hogy a báró talpra ugrott, megigazította az élelmiszeres hátizsákját, a vállára akasztotta a puskáját és elindult északi irányban.

— És ön?! — kérdezte valaki.

— Én?! Az én szenvedéseim és megszabadulásom története nem tartoznak a nagyvilágra. Egyet azonban elárulhatok: azóta nincs nyugovásom. Az a vád

mardossa a lelket, hogy a veszedelem idején cserben hagytam a barátomat. Együtt kellett volna elpusztulnunk. Meg vagyok róla győződve, hogy ő nem engedett volna engem a kosárból kiugrani, ha nekem jut a fejetlen gyufaszál. Most már minden késő. Amíg élek, élhetek a szégyenemmel. De nem tart sokáig. Télben, nyárban reménytelenül keresem a megtalálhatatlant, mígnem engem is elnyel az örökjég, amely háromszáz méternyi vastagságban takarja Grönland földjét.

A fehér vadász elhallgatott s hogy némileg elpalástolja megindultságát és kibuggyanó könnyeit, mélyen lehajtotta a fejét. A többieknek is összeszorult a szíve. Hallgattak és eltűnődve néztek maguk elé. A hosszú csendet Róbert kapitány szakította meg:

— Uraim, mindaz, amit Wattason úr nekünk elbeszélt báró Karacsán Elemér szomorú végzetéről, úgy hatott rám, mint szintiszta igazság. S most mégis arra kérem, engedje meg nekünk, hogy esetleg kérdéseket intézzünk hozzá. Minket ugyanis azért küldöttek ide a megbízóink, hogy a báró halálának körülményeit pontosan és hitelesen megállapítsuk. Még egyszer ismétlem, hogy az elhunyt becsületének sértetlen emlékéről van szó. Az ügyet tehát csak akkor fogom teljesen lezártnak tekinteni, ha a család képviselője, feltohányi és al-tohányi Tohány Tamás úr és a „Soh'se halunk meg“ életbiztosító-intézet képviselője, dr. Édes

Józsiás vezértitkár úr, ünnepélyesen kijelentik, hogy az eredménnyel meg vannak elégedve s tőlem további nyomozást és kutatást nem kívánnak. Elsősorban tehát őket illeti meg a kérdésés joga.

— Köszönöm Róbert kapitány úr meleg szavait, ámbár nem vagyok érdemes azokra. Egyébként hajlandó vagyok minden kérdésre a legjobb tudomásom szerint felelni és esküvel is megerősíteni vallomásomat, ha ugyan ilyen hitvány barát esküje többet ér a pusztá szónál, — mondotta szomorú, önmardosó gúnnyal a fehér vadász.

Róbert kapitány nagyon megsajnálta a szenvedő embert. Odament hozzá, megszorongatta a kezét és szívélyes szavakkal enyhíteni igyekezett a fájalmát.

Közben Tohány Tamás és Józsiás úr farkaszemet néztek, de tekintetükből már hiányzott a vasvilla. Igen-igen, Wattason beszédének hatása alatt a nagy ellenfelek megszeliidültek egymással szemben. Sőt már udvariaskodni kezdtek, mert összenézésük arra irányult, hogy melyikőjük szóljon fel először. Édes Józsiás úr Tohány Tamásnak óhajtotta átadni ezt a tisztességet. És hát győzött is, mert Tohány Tamás türelem dolgában igen gyengén volt felfegyverkezve. Némi huzakodás után fel is emelkedett a medveölő székel y és a hajóbelieknek nem kis csodálkozására szokásától eltérően előre mellbevágta magát s csak aztán kezdett beszélni:

— Tisztelt barátom, Wattason Kurt, önnek nem kell szégyenkeznie a történetek felett. Nincs oka rá, mert az ön helyzetében a báróval szemben én is így járhattam volna, noha én gyerekkorától fogva ismertem a bárót. Minden dolgában a hirtelen elhatározás s a még hirtelenebb kivitel jellemezte. Amit ön elmondott róla, az tökéletesen rávall. A jó Isten legyen irgalmas irányában, mert máskülönben igen derék ember volt. Most pedig, tisztelt barátom, Wattason úr, engedjen meg nekem egy kérdést: Vajjon nincs-e egy parányi lehetősége annak, hogy a báró még életben van? Gondoljon ön az elképzelhető legszerencsésebb véletlenekre s csak aztán feleljen.

Wattason Kurt minden gondolkodás nélkül tagadóan csóváltatta a fejét.

— Nincs és nincs. Bűn volna, ha a legkisebb reménnyel is áltatnám önöket. Ott a belföldi jégén nincs élet csak halál. Egy parányi fűszál sincs; nincs jegesmedve, nincs madár, nincs egy tű-hegynyi bogárka se. Csak jég és jég, amely a legmélyebb völgyeket is úgy feltöltötte, hogy a hegycsúcsok is eltűntek benne. Jégmező, jégsivatag az, amelyet évezredek telei halmoztak fel. Onnan nem lehet visszatérni, amint hogy nem tért vissza a báró sem. Igaz, én keresem a barátom nyomait, de az tulajdonképen annyit jelent, hogy a magam halálát keresem.

Tohány Tamás néma meghajlással köszönte meg

a kérdésére kapott választ s miközben leült, sokat-mondó pillantást vetett Józsiás úr felé, aki szelíd mosollyal fogadta azt és mindjárt felállt, hogy az ügy tisztázásához maga is hozzájáruljon.

— A legnagyobb köszönettel tartozom Tohány Tamás úrnak, — vette fel a szót a finom beszédet kedvelő és fölötte udvarias természetű férfiú — hogy a dolognak éppen azt az oldalát törekedett megvilágítani, amely elsősorban engem érdekel, vagy helyesebben azokat, akiket én itt képviselek. Még egyszer és újból köszönöm. (Háromszor mélyen bókolt Tohány Tamás előtt.) Sajnos, most már magam is meggyőződtem róla, hogy a báró életével fizette meg határtalan vakmerőségét. Azt azonban ne vegye rossz néven Tohány Tamás úr (egy mély bók), ha felsóhajtok (nagyot sóhajtot és kétszer bókolt) és azt mondom: néhai Karacsán Elemér báró úr tette legalább is gyengédtelenség volt az én biztosító-intézetemmel szemben. (Egy kis bókolás.)

— Hát ebben igaza van az úrnak! — szólt közbe erős hangon Tohány Tamás és kétszer a legkényesebb igényeket is kielégítő mértékben mellbevágta magát..

— Mert olyan embernek, — folytatta Édes Józsiás egy kissé élénkebben és mély átérzéssel, miközben állandóan hajlongott Tohány Tamás felé — olyannak, aki öt millióra biztosította az életét, jobban kellett volna vigyáznia az egészségére.

— Ebben is igaza van az úrnak! — kiáltotta Tohány Tamás többszörös mellbeütés kíséretében.

— És még mennyi költség ráadásul az öt millióra! — sópáncodott Józsiás úr és nagy bánatában, minthogy a hallgatók arcán nem fedezett fel elegendő részvétet, kezét fogott önmagával s aztán kevésbbé mélabús hangon folytatta: — Persze, persze, a megtörténtekeket nem lehet visszacsinálni, mert ha lehetne, elsősorban én csinálnám vissza. Ezért hát fölösleges alkalmatlankodásnak tartanék a magam részéről minden kérdést Wattason úrhoz. Azt azonban mégis bátorodom megjegyezni, hogy jobb lett volna a tiszta valóságot mindjárt megizenni. A sok költségünkbe kerülő gyanút ugyanis az az eszkimós híradás keltette fel bennünk. Bocsánatot kérek Wattason úrtól, hogy ezt olyan nyíltan kimondom.

Édes Józsiás háromszor bókolt Wattason felé s aztán leült, nyugodtan ringó-rengő szakállát nagy szeretettel simogatva.

— Higyje el uram, — válaszolta Wattason látható szégyenkezéssel, — hogy ebben a tekintetben is igen nehéz helyzetben voltam. Először is nekem sejtelmem sem volt arról, hogy a barátom nagy összegre biztosította az életét. Kétségtelen, hogy azokban a válságos pillanatokban neki sem jutott eszébe. Amikor visszakerültem Uperniwikbe és százféle betegségemből annyira felgyógyultam, hogy beszélni tudtam, csak azt az egyet tartottam

szem előtt, hogy az én híradásom a báró rokonaiban ne kelthessen hiábavaló reményt. Azt gondoltam, baj lesz belőle, ha mindent úgy írunk meg, ahogy történt. A meleg országok gyermekei ugyanis helyzetüknél fogva teljesen képtelenek arra, hogy helyes fogalmat alkossanak maguknak Grönland belföldi jégvilágáról. Nem akartam, hogy a család expedíciót küldjön ki. Fájdalom, amint az önök ittléte is bizonyítja, a tudósítás nem volt megfelelő. Nem tehetek róla. Nagyon lázas voltam még, amikor Totumokát és Avamokát magamhoz hívtam ebben az ügyben. Úgy-ahogy elmagyaráztam nekik, hogy mit akarok. Ők, szegények, a maguk egyszerű esze szerint fogalmazták meg a biztonságlevelet. A becsületesség, jószándék egyikünkéből sem hiányzott, s ha mégis bajt csináltunk, kérem, bocsássanak meg nekünk.

Wattason közvetlen, meleg, fájdalommal teli szavai annyira megindították az illetékeseket, hogy valamennyien felugrottak, a halzsíros, szőrbundás emberkéhez rohantak és szeretetük minden jelével elhalmozták.

A kedélyek lecsillapulása után ismét Róbert kapitány vette fel a szót:

— Uraim, van-e még valami kérdezni valójuk ebben az ügyben? Tisztán áll-e önök előtt báró Karacsán Elemér szomorú végzete? Teljesen befejezettnek tartják-e ezt az ügyet dr. Édes Józsiás vezértitkár úr és feltohányi és altohányi Tohány Ta-

más úr? Esetleg nem kívánják-e, hogy a nyomozást folytassam? Nem tartják-e célszerűnek, hogy nagyobb megbizonyosodás kedvéért benyomuljunk a belföldi jégvilágba?

Tohány Tamás és Józsiás úr egymást karonfogva járultak Róbert kapitány elé és ünnepiesen kijelentették, hogy minden további nyomozástól elállnak és a báró eltűnésének, halálának körülményeit teljesen tisztázottnak, magát az ügyet lezártnak, befejezettnek tekintik.

— Köszönöm, uraim, de egy kis türelmet még kérek —, mondotta Róbert kapitány egyszerű komolysággal. — Talán nem is vették önök észre, hogy a kis kapitány, aki minden hasznos dologhoz ért, tehát a gyorsíráshoz is, minden szavunkat feljegyzete. A jegyzőkönyvet most tollbamondja három jóírási emberünknek, s aztán valamennyien alá fogjuk írni. Az egyik példányt feltohányi és altohányi Tohány Tamás úr kapja, a másikat dr. Édes Józsiás vezértitkár úr, a harmadik pedig nálam marad. Uraim, ez a jegyzőkönyv azt jelzi, hogy a feladatot, amelyet szerződésszerűen magamra vállaltam, az önök megelégedésére megoldottam. A munkámat tehát hivatalosan befejeztem. Hogy aztán a magam kedvére teszek-e még valamilyen lépést ebben az ügyben, az már kizárólag rám tartozik. Hosszú a tél Uperniwikben, tíz hónapon alól nem adja, lesz hát idő a gondolkozásra.

— Éljen a kapitányunk! Éljen! Éljen! — lelke-

sedtek a gyűlésbeliek, akiket nem ijesztett meg a tízhónapos tél, mert egy részük még nem ismerte, a másik rész pedig már nagyon is jól ismerte.

A gyülekezet aztán apróbb csoportokra szakadozott s barátságos eszmecserével igyekeztek kihúzni az időt, amíg a kis kapitány elkészül a jegyzőkönyv tollbamondásával.

Róbert kapitány az örökké szomorú Wattason Kurttal a belföldi jégmezőkről beszélgetett és megpróbálták a térképen úgy nagyjából kijelölni azt a vidéket, ahol a szerencsétlen báró kiugrott a lég-hajó kosarából. A többiek nem igen figyelték őket s így nem is vették észre, hogy közben valami nagyon érdekeset mondhatott Róbert kapitány Wattason Kurtnak, mert annak homlokán a fájdalmas ráncok egyszerre kisímultak és mindkét kezével megragadván Róbert kapitány jobbját, a belső izgalomtól remegő hangon susogta:

— Kapitányom, hűséges szolgád, önfeláldozó társad, igaz barátod vagyok és leszek mindhalálig!

E két derék férfiú tehát, legalább is úgy látszott, megegyezett valamiben, amiről a többiek még mit sem sejtettek. Ezt a feltevést még az is megerősítette, hogy magukhoz intették Avamokát, az eszkimó vadászt, akit Róbert kapitány egy kézszerítással beszegődtetett a „Wiking“ legénységének sorába.

Az aláírásokat már befejezték s Tohány Tamás és Józsiás úr éppen a torkukat köszörülgették, hogy

nagy és ékes szavakkal köszöntsék Róbert kapitányt, amikor ijesztő riogással berontott Ferke s kezében teleírt papírlapot lobogtatva süvítette:

— Sürgönyök! Hazai sürgönyök! Budapest leadta Koppenhágának, Koppenhága Islandnak, Island Uperniwnak! Ez aztán valami! Nem hiába bakterkodtam az itteni rozoga felleveő-állomáson!

A pompás hír minden rendet felbontott. 'Tolongtak, kiabáltak, ujjongtak az emberek és valamenynyien egyszerre követelték a maguk táviratát, pedig szegény Ferke csak három sürgönnyel szolgálhatott.

— Egyelőre nem jött több, de most már jönni fog csapatosan —, békítgette Ferke a kesergőket.

— Hé, Ferke, olyan irka-firka ez, hogy száz pápaszemmel se olvashatja ki az ember —, hummogta Csonka Gergő.

— Ezt talán csak az olvashatja el, aki írta, ha ugyan el tudja olvasni —, dohogott Tohány Tamás is.

— Mindegyiket olvassa fel Ferke, hogy legalább mi is örülhessünk a hazai szónak —, indítványozta valaki.

— Helyes! Elfogadjuk! — kiabálták a többiek.

Ferke tehát ismét összeszedte a papírlapokat és nekilátott az olvasásnak, minden szótagot külön-külön kikiáltva:

„Tohány, Édes, Uperniwn. A pört megszüntettük. Kiegyeztünk, kibékültünk. Ez nem érinti Róbert kapitánnyal kötött szerződésünk érvényesség-

gét. A kapitány addig nyomozzon, amíg az eredmény önöket ki nem elégíti. Ha módjukban van, siessenek haza, de a békekötésig inkább maradjanak ott, mint sem hogy az ellenség fogolytáborába kerüljenek. Üdv a Karacsán-családtól és a biztosító társaságtól.“

— Ők kibékültek, mi pedig befejezettnek nyilváníttuk a nyomozást. Ezt szeretem! — harsogta Tohány Tamás kiadós mellbevágások kíséretében.

— Szervusz, mélyen tisztelt Tamáskám, Tomikám! — mondotta Józsiás úr a jókedvnek nála egészen szokatlan fellángolásával s jobbját Tohány Tamás felé nyújtá, míg baljával boldogan végigsimogatta a szakállát.

— Halljuk a többit! — türelmetlenkedett a tömeg.

— Figyelem hát —, pattogta Ferke — imhol a második: „Csonka, Keszeg, Uperniwik. Egészségben vagyunk, melyhez hasonlót kívánunk kelmeteknek is. A csizmájukra pedig vigyázzanak. Minden nap be kell kenni. Olajjal. Híradással legyenek, ha jönnek, hogy ebédrel vagy vacsorával várjuk kelmeteket. Csonkáné és Keszegné.“

— Hahó, Gergő bácsi, András bácsi, siessenek, mert az asszonyok már terítenek!

Koppasztják a csirkéket!

— Tepsiben a túrósrétes!

— Jaj, ki talál hülni a leves!

Ilyenféle kedves kiszólások szálltak a mosolygó

komák felé, akik alig győzték kellőképpen megszorogatni a köröttük lobogó tenyereket.

— Még van egy sürgöny! — kiáltott a zajongók közé Ferke s már olvasta is: „Tök, Upernivik. A te dicsőségedre üríti poharát a *Zöld majomban* állomásozó asztaltársaság.“

Falrengető kacagás fogadta a „Zöld majom“-beliek üdvözlő szavait, amit azonban Tökk Frigyes a maga javára magyarázott s dölyfösségében úgy kidüllesztette a mellét, hogy kipukkanásától lehetett tartani. Talán ezt a veszedelmet akarta elhárítani a fedélzetmester, amikor a Ferkétől elvett sürgönyt a jeles férfiú orra alá tette és megbotránkozva a fülébe susogta:

— Vigyázat, brúderkám, azok a „zöld majmok“ egy *k*-val írták becses és hasznos nevedet, mintha közönséges főzelékről volna szó s nem ilyen tudományos fejről.

— Ez már mégis csak sok! — horkant fel Tökk Frigyes, szemét az egy *k*-ra meresztvén, mellét pedig teljesen lelohasztván. Kipukkanásától tehát többé nem kellett tartani.

— Látod, brúderkám, — gonoszkodott tovább a fedélzetmester — mi mégis csak mások vagyunk. Mi megadjuk neked azt, ami megillet.

— Azok neveletlen fickók, ti pedig úri népség vagytok, — felelte elérzékenyülve Tökk Frigyes és leereszkedő nyájassággal vállonveregette a fedélzetmestert.

— Halló! Csendet kérünk! — süvítette élesen valaki, mire a zajongva beszélgetők, kacagók legott elhallgattak.

— Uraim, ismét én szólok, — emelkedett fel Róbert kapitány — hogy a jövőnk irányában egy s más dologról nagyjában tájékoztassam önöket. Ma még nem akartam ugyan erről beszélni, de a hazulról érkezett hírek hatása alatt úgy érzem, hogy ezek a pillanatok nagyon alkalmasak a jövőnkkel való foglalkozásra. Uraim, mi itt a hajón két csoportba tartozunk. Az egyik csoportba tartoznak velem együtt az én tengerészeim, akiknek a száma újabban Wattason Kurt barátommal és Avamoka vadásszal gyarapodott.

— Huj, huj, hajrá! — zúgták a tengeri emberek.

— A másik csoportba tartoznak igen tisztelt és kedves vendégeink, akiket balsorsuk akaratauk ellenére hozzánk láncolt.

— Nem zúgolódunk a sorsunk ellen! Jól érezzük magunkat itt! Köszönjük a védelmet, a szíves vendéglátást, a meleg barátságot! — szóltak közbe a kedves vendégek.

— Huj, huj, hajrá! — zúgták a tengeriek.

— Kedves vendégeink, — folytatta Róbert kapitány — megbocsátanak önök, ha először magunkkal foglalkozom, egyszerűen és röviden kijelentvén, hogy mi nem fogunk kísérletezni a hazatéréssel. Nem tesszük meg az ellenségnek azt a szívességet, hogy szép hajónkat a kezére juttassuk. Mert ami

sikerült a mi kedves kis kapitányunknak, az ezer esztendő alatt sem esik meg kétszer.

— Huj, huj, hajrá! Éljen! Éljen! Éljen! — zúgták a tengeriek és a vendégek vegyes együttesben.

— Itt Jégországban, — emelte fel a hangját Róbert kapitány — nincs ellenség s nem is lesz. Nem fognak utánunk jönni az angolok s franciák hadihajói. S ha mégis megtennék, mi még magasabbra mennénk. Följebb, ha kell, hát fel az Északi-sarkig!

A hajó népe mámoros lelkesedéssel fogadta Róbert kapitány kemény és elszánt kijelentését.

— Uraim, mi itt szabadok vagyunk, magyarok vagyunk, ez a hajó magyar hajó, e pillanattól fogva a neve ismét „Balaton“, a lábunk tehát a magyar hajónkon magyar földet tapod! Addig nem vagyunk hontalanok, amíg magyar hazánknak ezt a kis darabját a lábunk alatt érezzük!

Nem folytathatta tovább Róbert kapitány. A tengeriek s a vendégek valósággal megrohanták, kivitték a fedélzetre, a vállukra emelték és harsány örömrivalgások közepette háromszor körülhordozták. Bizony, jó idő eltelt, amíg a ziháló keblekben ismét szélcsend lett.

— Kedves vendégeink, — vette fel az elejtett szót Róbert kapitány — tisztára önöktől függ, hogy mire határozzák el magukat. Alkalmas időben módot találhatok rá, hogy halászhajókkal eljuttassam a semleges norvég nép földjére önök közül azokat, akik óhajtják. Onnan már

nem lesz nehéz a hazatérés. Nem szükséges, hogy most határozzanak. Van idő bőven a gondolkodásra. Azt természetesen mondanom sem kell, hogy azok, akik maradnak, a mi sorsunkhoz kötik magukat, nálunk szíves barátságra, tárt karokra találhatnak. Nem ijesztésképen, hanem általános tájékoztatásul jegyzem meg, hogy itteni életünk nem lesz könnyű, sem kényelmes. Állandó birkózásban leszünk a természet roppant erőivel. Én ebben a jeges világban otthon vagyok, tehát tudom, hogy mi vár reánk. Azonban joggal remélhetjük, hogy küzködésünknek, becsületes munkánknak anyagilag is megkapjuk a jutalmát, mert ez a hely igen alkalmas halászatra és vadászatra. És mi valmennyenien értjük ezeket a mesterségeket. Tehát nem kell attól tartani, hogy később esetleg úgy gondolunk majd vissza az itt eltöltött időkre, mint valami haszontalan naplopásra. Kedves vendégeink, a szavaim fölött szíveskedjenek egy kissé elmélkedni.

— Én már elmélkedtem és határoztam is, — lépett elő Tohány Tamás nagy melldöngetéssel. — Maradok! Punktum! Felajánlom magamat, mint vadászt!

— Csattlakkozzom Tohhánnny úrr önaggyságához vaddássz-innassnak! — ropogtatta Russwurm mélyen meghajolva.

— Halászok voltunk mi härman otthon is, halászok leszünk itt is, már mint én meg a komám és Ferke barátunk, — jelentette szerényen Csonka

Gergő, mint szóvivője a kevészavú magyar halálszoknak.

— Kérem alázattal, majd csak talál az én számomra is valami ügykört a mélyen tisztelt kapitány úr, — hajlongott a legfinomabb modorban Józsiás úr.

— Nos, — mondotta Csallang tanár úr a szemüvegét igazgatva — mivelhogy önöknek szükségük van az én szerény orvosi ismereteimre és máskülönben is gazdag zsákmányt remélek a Jeges-tengertől a mikroszkópom alá, azért hát itt maradok. De egyébként is itt maradnék, mert megszerettem a hajónk kis világát. És ezt a Tökk Frigyeset is felhasználhatjuk valamire, üvegöblögetésre s más effélékre. Szóval őt is megszoktam már, ámbár igen rosszul faragott bútordarabom.

— Maradok a tanár úr kedvéért, meg aztán a megbecsülésért is, amelyben nekem oly nagy részem van itt, — egészítette ki Csallang tanár úr nem éppen hízelgő beajánlását Tökk Frigyes, miközben oldalvást sanda tekintetet vetett Csallang tanár úr álmélkodó arculatára. Aztán a nagy megbecsülést jelentő kézszorítások beszédére önérzetes léptekkel odasietett a fedélzetmesterhez és társaihoz, akik a visszafojtott kacagástól pukkadozva és tenyerüket tisztességnek okából előbb a nadrágjukhoz súrolva, kezelték a tudományos férfiúval. És Tökk Frigyes a maga felfujtságában mindezt komolyan vette.

Tökk Frigyes után Árpika és Cselebi, az önkéntes és tiszteletbeli hajóinas, a csöppnyi emberkék is odatoppantak Róbert kapitány elé és újjukat felnyujtva jelentették:

— Kapitányunk, mi is kérjük a felvételünket!

Róbert kapitány a kicsinyeket épp oly szeretettel fogadta, mint a felnőtteket. Rendesen hideg, nyugodt, márványos arca csak úgy sugárzott a boldogságtól, amikor a kedves vendégek felsorakozása után messzezsendülő hangon megszólalt:

— Barátaim, tengerészeim, kedves népem, szívem egész melegével köszöntelek édes mindnyájatokat ez ünnepies pillanatokban. Igen, ünnepies és fontos pillanatok ezek, mert hányt-vetett életünknek fölötté érdekes szakasza ért most véget és mindjárt rá megkezdődik egy újabb szakasza vagy felvonása, amelynek lefolyása még a jövő titka. Valahogy úgy érzem, mintha két ajtó között állanánk. A hátunk mögött lévő ajtót most becsukjuk, az előttünk levőt pedig kinyitjuk és rajta keresztül belépünk a jövőbe. Barátaim, fiaim, a hátunk mögött már becsuktuk az ajtót és kinyitottuk az előttünk levőt, de még nem léptünk a küszöbére és én azt ajánlom, hogy a mai nap folyamán ne is lépjünk rá. Csak a holnappal kezdjük meg új életünk munkáját, ma pedig vígadjunk, örvendezzünk gondtalanul. Teljhatalmú helyettesem, a „Balaton“ másodparancsnoka, majd gondoskodni fog róla, hogy a mulatságunk műsora a legkényesebb grönlandi igényeket

is tökéletesen kielégítse. Az Isten áldása legyen velünk vígadozásunkban és munkánkban egyaránt!

A hajó immáron egybeforrott népe riadó éljenzéssel, süvítő hujhujozással fogadta Róbert kapitány pompás ötletét, amely megfelelő alkalmat nyújtott a szívekben uralkodó hangulatnak a külső megnyilvánulásra.

A kis kapitány nyomban megszervezte a rendezőbizottságot s aztán nekiláttak a munkának, hogy a korai délutáni órákban kezdetét vehesse Jégország történetében páratlanul álló népünnepély. Mert hát igazi népünnepélyről volt szó. A mulatságba ugyanis Róbert kapitány kívánságára bevonták Uperniwik egész lakosságát is. Számszerint kilencvenegy lelket a szopósokkal együtt. De volt is lótás-futás, kapkodás, szaladgálás, kopácsolás, sütés-főzés és egyéb látnivaló kíváncsi dolog annyi, hogy a jámbor eszkimók szája állandóan tátva volt. Ez azonban nem ártott nekik, sőt növelték vele az étvágyukat, amelyet a kis kapitány az útleírások után olyan feneketlenül nagynak képzelt, hogy a vacsorát ötszáz ember számára készíttette. Szerencsére volt mi-ben dúskálódni. A bennszülött halászok ugyanis az előző napokban meglepő eredménnyel működtek és zsákmányuk egy részét (benne három fókát) szívesen eladták Róbert kapitánynak. A húsfélékben tehát gondtalanul lehetett pazarkodni.

Volt is pazarkodás. A roppant tömegek láttára összezsapták álmélkodásukban a kezüket azok, akik-

nek még elméleti ismereteik sem voltak az eszkimó gyomor mélységei körül.

A parton óriási cethalzsírolvasztó üstökben forrt, rotyogott a főkapörkölt, a főkagulyás, a főkahúsos rizs, legalább harminc tepsifélében sercegett a főkahécsiszelet (Russwurm tiszteletére), a főka-vesepecsenye, a főka-kolbász és mélabúsan pöfögött a főkahurka. A kisebb-nagyobb sülthalak rózsás kazlakban halmozódtak fel, magasságban erősen veteckedve a főkatöpörtyűs pogácsagúlákkal.

De nemcsak a gyomrok megtöméséről gondoskodott a kis kapitány, hanem a gyomrok tulajdonosainak szórakoztatásáról is. A parti konyhák közelében alkalmas körhintát ütött össze a vitorlamesster, a kormányos világpanorámát rendezett be, Tökk Frigyes pedig a lepényevést és a zsákbafutást készítette elő.

Nincs toll, amely le tudná írni a szegény eszkimók örömét, boldogságát, amikor az ünnepély kezdetét vette és a műsorból az éhgyomornak szánt pontok lezajlása után a fedélzetmester rászabadította őket a vacsorára.

Megettek azok bizony mindent az utolsó morzsáig, még a tepsiket is kinyalták és befejezésül zavartalan kedéllyel forogtak a körhintán, futottak a zsákban és versengtek a lepedőszerű lepények evésében.

A hajóbeliek, amikor már eltelték a bennszülöttek vígadozásainak szemlélésével, a műsor szerint

maguk is a cselekvés terére léptek. Ezerféle tenge-
részmókával, tréfával mulattatták egymást és be-
tetőzésül jelmezes felvonulást rendeztek, amelyben
Ufi a földgömböt, Tökk Frigyes pedig Csallang
tanár úr ázalagos befőttesüvegét személyesítette.

Jól bennjártak már az éjszakában s a hajóbeliek
kedve még mindig szélesen csapongott. Az uperni-
wikiek a parton összekuporogva, néma áhítattal néz-
ték a színes lampionokat, amelyek a „Balaton“ kö-
télzetén mint lángszárnyú sirályok himbálóztak.
Tündéries álomnak tűnt fel előttük az éjszaka
feketességébe rajzolódó tüzes kép, amelyhez hasonló
szépséget még álmukban sem láttak eddig.

Szegény, boldogszegény eszkimók nagy elbámu-
lásukban azt kívánták maguknak, hogy bárcsak
napkeltéig gyönyörködhetnének a fehér emberek
tűznyelves hajójában. S lám, mindjárt rá kialudtak
a lampionok. Vastag sötétségbe borult minden, mert
a csillagos égbolt fázott és felhőkbe öltözködött. És
egyszerre csak három tüzesfarkú kígyó szaladt fel
a magasságba, sziporkákkal teleszórt lyukat fúrva
a feketeségbe. Oh, micsoda varázslatos hatalommal
áldotta meg az Isten az ő fehérbőrű gyermekeit!

A három tüzesfarkú kígyó három rakéta volt.
Ferde mester röppentette a légbe, mint a műsor
utolsó pontját, s hogy zavartalanabbul élvezhessék
a fényhatásukat, a lampionokat kioltották.

A rakéták, amikor elérték emelkedésük tetőpont-
ját, piros, fehér és zöld színben robbantak szét. S

ahogy tündöklően ragyogva hulltak lefelé az aprószemű csillagocskák ezrei, olyanféle látszatot keltettek, mintha az égből magyar lobogót eresztenének le a földre.

A maga egyszerűségében megkapóan szép látványt lelkes örömrivalgással fogadták a hajóbeliek s az ő példájukon nekibátorodott bennszülöttek is.

És még el sem hangzott az öröm kiáltó szava, a hullócsillagok ezreit máris elnyelte az éjszaka feketesége. A sötétség ismét úrrá lett égen, földön, jégen és vízen, csak a „Balaton“ középső fedélzetének kerek ablakocskái dacoltak még vele egy kevéske ideig. Aztán azok is szép sorjában behúnyták pislákoló szemüket.

Mélységes csend és vastag sötétség, hogy szinte vágni lehetne. Valahol ijesztően nagyot roppant a jég. Ismét csend. A födélzeten óvatos lábak halk dobbanásai. Örváltás van. Éjfél után kettő az óra.

— Jó éjszakát! — susogja a távozó.

— Jó éjszakát! — viszonozza a maradó.

Ügy-ügy, legyen sok jó éjtszakátok, Jégországba szakadt szabad magyarok!

(Vége.)

IV. kötet tartalomjegyzéke.

ifelé az oroszlan torkából.

Amikor az ember pillanatokkal méri az időt.
Égország kiskapujában.

Amikor a kíváncsi olvasók minden kérdésükre fe-
tetet kapnak s valamit mégis szeretnének meg-
adni.

Az I. kötet tartalomjegyzéke.

Józsiás úr Róbert kapitány nyomában.

Háztűznézés az „Aalborg“-on.

Különös árverés.

A „Kadét“, az „Admirális“ és az „Atya“.

Altóhányi és feltóhányi Tóhány Tamás.

Róbert kapitány seregszemléte tart.

A II. kötet tartalomjegyzéke.

Indulás előtt.

Váratlan vendégek.

Ember tervez, Isten végez.

Éjszakában, viharban, napsütésben és szélesend-
ben.

A zsákmány.

A III. kötet tartalomjegyzéke.

Amikor a legszárazföldibb patkányból egy esa-
pásra hajóskapitány lesz.

Lángban álló tengereken keresztül.

A kellemetlen rokon.

Látogatás az „U. S. 27“ otthonában.

Nyugodalmas napok.

Amikor a két „Herakles“ ügye a világ szájára ke-
rül.

